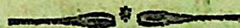
శైవపరిచారిణీ గ్రంథమాల, ౨౩

సంపాదకుఁడు

వాడిమేల రాజలింగారాధ్యులు.

శివజ్ఞానశేఖరః

ద్వితీయ భాగః.

[illegible]

ఘంట నామాత్యుఁడు.

రాబోవు గ్రంథ రత్నము,

యుద్ధకాండము.

ఇది స్కాందమహాపురాణాంతర్గత శంకర సం[illegible]లోని శివరహస్య ఖండమున నాల్గవ కాండము. బాలసరస్వతీ బిరు[illegible]ంకితులగు [illegible]దూరి వెంకటాచల కవి ప్రణీతము. చిరకాలము నుంచి [illegible] పత్రికల యందే నలరారు చున్నది. ఇందు దేవాసురులయుద్ధ[illegible]తి రమ్యముగ వర్ణింపఁ బడినది. పద్యకావ్యము- కవిత్వమతిమధురము. వలయువారు శైవప్రచారిణీ గ్రంథమాలకుఁ జందాదారులుగాఁ జేరుట లాభకరము.

సంపాదకులు.

శైవప్రచారిణీ గ్రంథమాలయందు ముందుఁ బ్రకటింపఁ బడు

గ్రంథ రత్నములు.

1 శివాద్వైతకల్పలతిక... శాంభవారాధ్యులు.
2 సిద్ధాంతోత్తర కౌముది... ముదిగొండ వీరభద్రారాధ్యులు.
... సంపుటములు... ఘంటనామాత్యుఁడు.
... చరిత్రి... సంస్కృతము.
"
... సంపుటము 3వ సంపుటము.
... ము.
... ... రేణుకారాధ్యులు.
...ము ... శ్వేతాశ్వతరుఁడు.
...ము సవ్యాఖ్యానము మూ॥ వీరసారాధ్యులు.
...ృతము అక్షుర కాండ, వీరమహేంద్ర
... జీవ కాండ, తత్త్వ కాండ, ఉపదేశ కాండలు.
... జ్యోతిర్నాథుఁడు.
... సిద్ధయోగి.

శాంభవ గ్రంథ రత్నము,

యుద్ధకాండము.

ఇది స్కాందమహాపురాణాంతర్గత శంకర సంహితలో ని శివరహ-
స్య ఖండమున నాల్గవ కాండము. బాలసరస్వతి బిరుదాంకితులగు [illegible]
దూరి వెంకటాచల కవి ప్రణీతము. చిరకాలము నుండి తాళపత్రము[illegible]
యందే నలరారుచున్నది. ఇందు దేవాసురుల యుద్ధము మిగుల రమ్యముగ
వర్ణింపఁబడినది. పద్యకావ్యము. కవిత్వమతిమధురము. వలయువారు
శైవప్రచారిణీ గ్రంథమాలకుఁ జందాదారులుగాఁ జేరుటలాభకరము.

సంపాదకుఁడు.

శైవప్రచారిణీ గ్రంథమాలయందు ముందుఁ బ్రకటింపఁ బడు

గ్రంథ రత్నములు.

1 శివాద్వైతకల్పలతిక...శాంభవారాధ్యులు.
2 సిద్ధాంతోత్తర కౌముది...ముదిగొండ వీరభద్రారాధ్యులు.
[illegible] సంపుటములు...ఘంటనామాత్యుఁడు.
[illegible] చరిత్ర...సంస్కృతము.
„
[illegible] సంపుటము 3వ సంపుటము.
[illegible]ము.
... [illegible]కారాధ్యులు.
[illegible] ... శ్వేతాశ్వతరుఁడు.
[illegible]ము సవ్యాఖ్యానము మఱి వీరనారాధ్యులు.
[illegible]ృతము అసుర కాండ, వీరమా[illegible]
దేవ కాండ, దక్ష కాండ, మహేశ కా[illegible]
.. జ్యోతిర్నాథుఁడు.
.. సిద్ధయోగి.

ఘంటనామాత్య వర్య విరచితే,

శివ జ్ఞాన శేఖరే.

ద్వితీయ భాగః

ఇది

బ్ర॥ శ్రీ॥ విద్వాన్ ముదిగొండ వీరేశలింగ శాస్త్రి గారిచే

పరిశోధింపఁ బడి,

బ్ర॥ శ్రీ॥ కొడిమేల రాజలింగారాధ్యుల వారిచే

స్వకీయ శైవప్రచారిణీ ముద్రాక్షరశాల యందు

ముద్రింపఁ బడినది.

వరంగల్.

కాపీలు. ౫౦౦

1930

వెల. 1-4-0

రాజపోషకులు.

బ్రి॥ శ్రీ॥ రా॥ శ్రీ ఇజ్జతాసార్ రాజా కందుకూరి బాలసూర్య ప్రసాదరావు జమీందారు గారు. విశాఖ పట్టణము.

శాశ్వతాభిమానులు.

బ్రి॥ శ్రీ॥ కామర్సు రాజయ్యగారి కొమారుఁడు వీరరాజుగారు. దువ్వ.

మ॥ రా॥ కొమరవెల్లి కాశయ్యగారు. వరంగల్.

మ॥ రా॥ భూపతి రత్నంగారు వరంగల్.

మ॥ రా॥ భూపతి రామన్న గారు. వరంగల్.

మ॥ రా॥ నాగబండి కట్టమల్లయ్యగారు. వరంగల్.

మ॥ రా॥ కొండూరి వెంకటరాజం బ్రదర్సు గారు. వరంగల్.

మ॥ రా॥ అప్పని రామయ్యగారు. వరంగల్.

శాశ్వత చందాదారులు.

బ్రి॥ శ్రీ॥ పతిపండితారాధ్యుల మల్లయ్య అయ్యవార్లంగారు. మట్టెవాడ.

బ్రి॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ రాజమాంబగారి మల్లయ్య అయ్యవార్లు గారు. వరంగల్.

బ్ర॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ బాలకోటి లింగం గారు-మున్సబ్ హెడ్ క్లర్కు- నరసరావుపేట.

కీ॥ శే॥ శివదేవుని వీరేశలింగారాధ్యులవారు. వరంగల్.

మ॥ రా॥ ఆల్వైదన్నగారి నారాయణ సింగుగారు. వరంగల్.

మ॥ రా॥ పెద్ది వీరయ్యగారు. మట్టెముచ్చాల.

మ॥ రా॥ ములుగు కిష్టయ్య గారు. సిద్దిపేట.

మ॥ రా॥ కొమరవెల్లి శివరాజాంగారి అంతయ్య గారు. సిద్దిపేట.

మ॥ రా॥ భూపతి బుచ్చిరామయ్య గారు. మల్కనూరు.

మ॥ రా॥ చిటిమల్లి భద్రయ్య గారు. వెన్నంపల్లి.

మ॥ రా॥ చిటిమల్లి నర్సయ్యగారు. వెన్నంపల్లి.

మ॥ రా॥ గారిశెట్టి మల్లయ్యగారు. వరంగల్.

విషయసూచిక.

శివజ్ఞాన శేఖరే - చతుర్థప్రకరణం.		విషయము.	పుట.
విషయము.	పుట.	గుణతత్త్వం. ...	౧౬
శివస్తుతిః.	౧	ధీలక్షణం. ...	,,
పాశబంధనహేతునిరూపణం.	,,	అహంకారతత్త్వం. ...	,,
పాశపంచకనామాని.	,,	అంతఃకరణబహిఃకరణభేదః.	౧౭
మలతిరోధాయిపాశనిరూపణం.	౨	అథపంచభూతవ్యాపారమాహ.	,,
శక్తిపాశవిచారః.	౩	కర్మపాశవిచారః. ...	౧౮
బిందుపాశవిచారః.	౫	పతిపశుపాశవివరణము.	౨౩
మాయాపాశవిచారః.	౬	పతినామములు. ...	,,
కళాధ్వా. ...	౯	పశునామములు. ...	,,
తత్త్వాధ్వా. ...	,,	పాశనామములు. ...	,,
భువనాధ్వా. ...	౧౦	పతినిరూపణము. ...	,,
వర్ణాధ్వా. ...	,,	పతిభేదములు.. ...	,,
పదాధ్వా. ...	,,	శివతత్త్వము. ...	౨౪
మంత్రాధ్వా. ...	,,	సదాశివతత్త్వము. ...	,,
అన్యోన్యసంబంధః. ...	౧౧	పంచపాదములు. ...	,,
మాయాసృష్టిక్రమః. ...	,,	శివపాదము. ...	౨౫
అథకాలలక్షణమాహ, ...	౧౩	అమూర్తపాదము. ...	,,
నియతిలక్షణం. ...	,,	సమూర్తపాదము. ...	,,
కలాతత్త్వం. ...	,,	కర్తృపాదము. ...	,,
విద్యాతత్త్వం. ...	౧౪	కర్మపాదము. ...	,,
అథరాగతత్త్వమాహ....	౧౫	మహేశ్వరతత్త్వము. ...	౨౬
పురుషతత్త్వం. ...	,,	పతికృత్యములు. ...	,,
ప్రకృతితత్త్వం. ...	౧౬	పశుస్వరూపము. ...	,,

విషయము.	పుట.	విషయము.	పుట.
పశుభేదములు. ...	౨౬	విద్యాకల. ...	,,
విజ్ఞానాకలులు. ...	,,	మంత్రములు. ...	౩౫
ప్రళయాకలులు. ...	౨౭	పదములు. ...	,,
పుర్యష్టకదేహము. ...	,,	వర్ణములు. ...	,,
సకలులు. ...	,,	తత్త్వములు. ...	,,
పాశము. ...	,,	భువనములు. ...	,,
ఆణవమలము. ...	,,	శాంతికల. ...	౩౬
శక్తిపాశము. ...	౨౮	మంత్రములు. ...	,,
బిందుపాశము. ...	,,	పదములు. ...	,,
మాయాపాశము. ...	,,	వర్ణములు. ...	,,
మంత్రాధ్వము. ...	,,	తత్త్వములు. ...	,,
పదాధ్వము. ...	,,	భువనములు. ...	,,
వర్ణాధ్వము. ...	౨౯	శాంత్యతీతకళ. ...	౩౭
తత్త్వాధ్వము. ...	,,	మంత్రములు. ...	,,
భువనాధ్వము. ...	,,	పదములు. ...	,,
కళాధ్వము. ...	౩౦	వర్ణములు. ...	,,
అశుద్ధాధ్వము. ...	,,	తత్త్వములు. ...	,,
మిశ్రాధ్వము. ...	,,	భువనములు. ...	,,
శుద్ధాధ్వము. ...	,,	అశుద్ధాధ్వ ...	,,
నివృత్తికళ. ...	౩౧	ఇష్టకర్మలు. ...	౩౮
ప్రతిష్ఠాకల. ...	౩౩	పూర్తకర్మలు. ...	,,
మంత్రములు. ...	,,	కర్మపాశము. ...	౩౯
పదములు. ...	,,	ఆధిభౌతికతాపము. ...	,,
తత్త్వములు. ...	,,	ఆధ్యాత్మిక ఆధిదైవికతాపములు.	,,
వర్ణములు. ...	,		
భువనములు. ...	౩౪	శివాద్వైతము. ...	,,

విషయము.	పుట.	విషయము.	పుట.
శివజ్ఞానశేఖరే-పంచమప్రకరణం.			
గురుస్తుతిః ...	౪౧	కుంభప్రతిష్ఠాపనం. ...	,,
శక్తిపాతప్రశంసా. ...	,,	పంచకలశస్థాపనం. ...	౬౯
శక్తిపాతనిరూపణం. ...	,,	కలశపూజా. ...	౭౧
శక్తిపాతచిహ్నాని. ...	౪౩	మంత్రోదకప్రోక్షణం.	,,
శక్తిరూపం. ...	౪౭	కళావాహనం. ...	౭౨
గురులక్షణం. ...	౫౩	కళాయాః భావాదిసంబంధః.	౭౩
ప్రణామవిజ్ఞాపనాదిలక్షణం.	౫౪	షట్చక్రాంగన్యాసః. ...	,,
గురుప్రార్థనా. ...	౫౬	షడంగన్యాసః. ...	౭౫
గురుపూజా. ...	౫౭	కళాదిషడధ్వన్యాసః. ...	,,
దీక్షాప్రాప్తిక్రమః ...	,,	మూర్తికళాన్యాసః. ...	,,
గురుస్తుతిః. ...	౫౯	వక్త్రకళాన్యాసః ...	,,
శివజ్ఞానశేఖరే-షష్ఠప్రకరణం.		షడంగకళాన్యాసః ...	౭౬
ఈదృశీదీక్షా. ...	౬౦	కళాన్యాసః. ...	,,
గురులక్షణం. ...	,,	తత్త్వాధ్వన్యాసః. ...	౭౮
శిష్యలక్షణం. ...	౬౧	మూలప్రసాదన్యాసః....	,,
శిష్యపరీక్షా. ...	,,	తత్త్వప్రసాదన్యాసః...	౭౯
దోషసంప్రాప్తిః. ...	౬౨	ఆదిప్రసాదన్యాసః. ...	,,
గురుసేవనం. ...	,,	ఆత్మప్రసాదన్యాసః. ...	౮౦
అథ కాలశుద్ధిః. ...	,,	భువనాధ్వన్యాసః. ...	,,
దీక్షాభేదః. ...	౬౩	వర్ణాధ్వన్యాసః. ...	,,
దీక్షాయోగ్యస్థానాని. ...	౬౪	అంతర్మాతృకాన్యాసః.	౮౧
మండపనిర్ణయః. ...	,,	బహిర్మాతృకాన్యాసః.	,,
దీక్షావిధిః. ...	,,	అంగుళిన్యాసాంగన్యాసౌ.	,,
గురుప్రార్థనం. ...	౬౬	ధాతున్యాసః. ...	౮౨
గురుబోధా. ...	౬౭	అంగప్రత్యంగన్యాసః.	,,

విషయము.	పుట	విషయము.	పుట.
పదాధ్వ - మంత్రాధ్వ. భువనాధ్వ న్యాసః.		ప్రాణలింగ పరిత్యాగనియమః.	౧౦౨
		ప్రాణలింగపరిత్యాగదోషః.	,,
శ్రీకంఠమాతృకాన్యాసః.	౮౩	వీరశైవభేదః	౧౦౩
పంచబ్రహ్మన్యాసః. ...	౮౫	శివజ్ఞాన శేఖరే-అనుబంధః.	
ఇష్టలింగధారణం ...	౮౬	శక్తిపాతము.	౧౦౪
లింగప్రతిష్ఠాపనం. ...	౮౭	శక్తియన నేమి.	,,
ప్రాణప్రతిష్ఠా. ...	౮౮	శక్తివలన ప్రయోజనమేమి?	,,
కళావాహనం. ...	౮౯	శక్తిపాతమెప్పుడుకలుగును?	,,
మంత్రిశత్వన్యాస. ...	౯౦	దీనివలనఁగలుగులాభమేమి?	,,
మంత్రినక్రియ. ...	౯౧	గురుసేవ	౧౦౫
షడంగన్యాసః. ...	,,	గురునిరూపణము.	
మూర్తిమంత్రిన్యాసః. ...	౯౨	శిష్యనిరూపణము.	,,
సూక్ష్మపంచాక్షరీ. ...	,,	శిష్యపరీక్ష.	,,
స్థూలపంచాక్షరీ. ...	,,	గురూపసదనము.	,,
షడక్షరన్యాసః. ...	౯౩	దీక్షయనఁ నేమి.	,,
షడధ్వన్యాసః. ...	,,	దీక్షాభేదము.	,,
లింగమహిమాదివిచారః. ...	౯౪	దీక్షాకాలము.	౧౦౬
లింగధారణయోగ్యస్థానాని	౯౫	దీక్షావిధిః.	౧౦౭
ప్రాణలింగమహిమ. ...	౯౬	ప్రాణలింగమహిమ.	,,

సమాప్తం.

శివజ్ఞానశేఖరే.

చతుర్థ ప్రకరణం.

శివస్తుతిః.

శ్లో॥ శ్రీమత్పాదాంభోజయుగం శివస్య। విజ్ఞానిసన్మానిమనోద్విరేఫైః।
పరిణ్యస్తకోశాంధతమోపతంగం నమామి మూర్ధ్నా నిగమాంతగమ్యం॥

పాశకథనహేతు నిరూపణం.

శ్లో॥ పత్యుః పశూనాం భవతః ప్రసాదాన్మహేశ సర్వే విషయే ష్వధీనాః పాశత్వాం ప్రాప్య చ వేదయుక్తాం పాశానహం వచ్మి తతః ప్రమాణైః॥

పాశపంచకనామాని.

తేమలతిరోధాయి శక్తిబిందు మాయా కర్మభేదాత్ పంచ విధాః॥

తత్రాద్యా దేహాద్యుత్పత్తి కారణం అనాదిమలాఖ్యపాశః స్వ

— * శివస్తుతి. * —

తా. ఏపురాణ పురుషుని పాదాబ్జములు సూర్యబింబ దర్శన మాత్రముననే యంధకారము తొలంగు పగుల మోసంబున భావించి ఎంతనే శోకముసుభోగాభ్యుదయమో, ఏమహాదేవుని పాదములు కమలములందుమిమ్ము దలపోసి విజ్ఞానులు మనోవిహారముందుకు కమలంబుల విహరింపు చుందురో వేదాంతముల తెలిపికొనదగిన యట్టి శివపాదాంబుజములకొరకు దలవొగ్గి నమస్కరించెద.

పాశకథనహేతునిరూపణము.

తా. ఓమహేశ! పశుపతి యగు నీయనుగ్రహము వల్లనే యండజు విషయములందు తగుల్కొనియుడు విపాశత్వమును బొంది సుఖించుచుందురు. శాస్త్రసమ్మతి పాశవిముక్తికొరకై యాపాశలక్షణములను వచించెద.

పాశభేదములు.

ఆ పాశములు మలతిరోధాయి పాశము. శక్తిపాశము. బిందుపాశము. మాయా పాశము. కర్మపాశము అని యైదువిధములు.

యంభువసూత్రేణ దర్శయతి॥

మలతిరోధాయిపాశనిరూపణం.

సూ॥ అథానాదిమలః పుంసాం పశుత్వం పరికీర్తితం। తుషకంబుక వత్ జ్ఞేయం మాయాబీజాంకురస్య తత్॥

అథ అనంతరం పుంసా మాత్మనాం పశుత్వం అనాది సిద్ధమలః పరికీర్తితః తత్ అనాదిమల పశుత్వం మాయాబీజాంకురస్య మాయేతి బీజం తస్య మాయాబీజస్య అంకురస్య కలాద్యంకురస్యతుషకంబుక వత్ జ్ఞేయం॥ తథాచోక్తం తత్త్వప్రకాశే॥ ఏకో హ్యనేకశక్తిర్దృక్క్రియ యోశ్ఛాదకో మలః పుంసః। తుషకంబుకవత్ జ్ఞేయ స్తామ్రాశ్రితక ళంకవద్వ్యాపీ॥ అస్య దేహాద్యుత్పత్తి నిమిత్త మలస్య ఇదానీం ఏకత్వాది ధర్మైక్యాత్ ఏకస్యాత్మనః దీక్షయా మలనిరోధేన యుగపత్సర్వముక్తి ప్రసంగేః తత్పరిహారం మృగేంద్రసూత్రేణాహ॥

సూ॥ ఏకమేకం సర్వభూతానా మనాది నిబిడం మహత్। ప్రత్యాత్మస్థం। స్వకాలాంతాపాయిశక్తి సమూహవత్॥

మల తిరోధాయి పాశ నిరూపణం.

ఆ అయిదు విధములగు పాశములలో దేహోత్పత్తికి గారణమైన యనాదిమ లతిరోధాయియను పేరుగల పాశమును స్వాయంభువ సూత్రమున బ్రకటించుచున్నాడు.

తా. జీవులకు పశుత్వమనగా, అనాదిసిద్ధమగు మలమే యని వచింపబడినది. ఆ యనాది మలరూపమైన పశుత్వము, మాయయనెడి బీజమువలనను, కలాదులనెడి యంకురములవలనను, ధాన్యము మొదలగు పొట్టురలెను తవుడువలెను నుండును.

ఈవిషయమును గూర్చియే తత్త్వప్రకాశమను గ్రంథమునందును గూడ వచింపబడినది.

ఆత్మయొక్క గుణములను మూయునదియై యనేకశక్తులతోఁ గూడికొని దృక్క్రియాచ్ఛాదకమై రాగిని నాశ్రయించి యున్న చిలుము వోలె, ప్రకాశించుచు, ధాన్యమునందున్న

తన్మలపశుత్వం సర్వ భూతానాం సమస్తాత్మనాం ఏకమనాదినిబిడం పాండరిం మహద్వ్యాపకం ప్రత్యాత్మస్థం ఆత్మాత్మస్థం స్వకాలే పరిణామ కాలప్రాంతే అపాయి అపేత శీలంశక్తి సమూహావత్ శక్తి సమూహాయుక్తం ఏతదుక్తమంశక్తి మనుగృహ్యతన్మల శక్త్యాత్మ ధర్మ విరోధికం శివశక్తిముపచారేణ తిరోధాయిపాశనామ్నా వ్యవహ్రియత ఇత్యేవ మృగేంద్రసూత్రాంతరేణ దర్శయతి॥

శక్తి పాశ విచారః

సూ॥ తాసాం మాహేశ్వరీశక్తిస్సర్వానుగ్రాహికా శివా। ధర్మానువర్తనాదేవ పాశ ఇత్యుపచర్యతే॥

తథా సర్వానుగ్రాహికా సకలచిదచిదనుగ్రాహస్వభావ శివాత్మనాం శ్రేయః ప్రసాదికా మాహేశ్వరీ శివసంబంధినీ శక్తిః సమవేతశక్తిః తా

న్న పాట్టువలె నుండునని తెలియ వలయును.

అ॥ దేహోద్యుత్పత్తి కారణమైనమలమునకు ఏకత్వాది ధర్మములు చెప్పుటచేత ఒకయాత్మకు దీక్షచేత మలత్వనాశము సంభవింపగా నొక్కసారియే తక్కిన యాత్మలన్నిటికి ముక్తి రానేరదని మృగేంద్ర సూత్రముచే నిరూపించు చున్నాడు

తా॥ ఆపశుత్వ రూపమైన మలము సర్వ భూతములకు నొకటియే. అది అనాదియైనది. దట్టమైనది. వ్యాపకమైనది. ప్రత్యాత్మ యందుండును. పరిణామ కాల సమీపము నందు శక్తి సమూహముతో గూడికొని తొలగిపోవు స్వభావము గలిగియుండును.

ఇదియే యాత్మ ధర్మమును విరోధించు శివశక్తిని నాశ్రయించి యోపాచారికముగా తిరోధానము నొందుచు పాశమని వ్యవహరింపబడు చున్నది. ఈవిషయమును మృగేంద్ర సూత్రముచే ప్రదర్శించుచున్నాడు.

శక్తిపాశ విచారము.

తా॥ సకల చిదచిద నుగ్రాహస్వభావములగు శివాత్మలకు శ్రేయస్సు నొసగు శివసంబంధిని యగు శక్తి యే యాంతరములైన మలశక్తి ధర్మముల ననుసరించుట వల్లనే పాశమని వ్యవహరింపబడు చున్నది. కావున నీమె తిర్వ ప్రకాశ మందు గూఢమనియట్లు చెప్పబడినది.

సాంఽపి మలశక్తీనాం ధర్మానువర్తనాదేవ ధర్మస్య చిత్క్రియాసన్నిరోధక త్వధర్మస్య అనువర్తనాదేవ అనుసరణత్వాత్పాశ ఇత్యుపచర్యతే తథా చోక్తం తత్త్వప్రకాశే॥ పాశానుగ్రాహితత్వా త్పురపతిరోధాయికాపి భోః శక్తిః పాశత్వే నాభిహితేతి అత్రోపచారేణ శక్తేశ్చ పాశత్వం స సార్వకాలికం కింతుమలశక్త్యాదికారణత్వాదేవ తదంతర్గత ఇతి వ్యాగేం ద్రిసూత్రాంతరేణ దర్శయతి॥

సూ॥ పరిణామయతీతాశ్చరోధాంతం సార్కచిత్క్రియా। యదోన్మీలన మాదత్తే తదానుగ్రాహికోచ్యతే॥ అస్యార్థః॥ తాశ్చమలశక్తీః రోధాంతం చిత్క్రియాశక్తిసం నిరోధకత్వాంతం పరిణామయతీ పరిణామం ని మయతీ శివశక్తిః సార్కచిత్క్రియా యదోన్మీలన శబ్దేన సర్వానుగ్రాహిక వ్యాపారోపాధి సంజ్ఞ ఈశానః ప్రోచ్యతే సపనార్కః సూర్యః చిత్క్రియా తేన ప్రవర్తితజ్ఞాన ప్రియయాకారణేన యథాఽున్మీలనం చైతన్యప్రకాశ మాధత్తే కురుతే తథా అనుగ్రాహికా ఉచ్యతే। కథ్యఏషే తత్రి ఆత్మనాం చైతన్య నిరోధకమనాదిమలం యుగపన్నక్షిణోతి శక్తిః సర్వానుగ్రాహికా కథంభవ తీత్యాశంక్య ఆత్మనః భోగేనవినా కర్మక్ష

సత్వ్యల ననుగ్రహించునదియు, మలతిరోధానము నొనరించు నది యూనగు పరమేశ్వర శక్తియే పాశమువ్యవహరింప బడుచున్నది. శక్తికిపాశమని నామమౌపచారికముగాని, సార్వకాలికమైనది గాదు. మలశక్తి ననుసరించి యుండుటను.

తా॥ మలశక్తి చిత్క్రియాశక్తి నిరోధకమైనందున తక్కువ శక్తులను బరిణామమొందించు చున్నది. శివశక్తి ఈశాన సంజ్ఞ కలిగి సూర్యునివలె ప్రకాశించుచు, నెప్పుడు చైతన్య ప్రకాశమును జేయునో; అపుడను గ్రాహికయని వచింప బడును.

ఆత్మలయొక్క చైతన్యమును నిరోధించు ననాదిమల మొకసారియే క్షీణింపదు. ఈశ్వరశక్తి సర్వానుగ్రాహిక యెట్లగును?.

ఆత్మకు భోగములేక కర్మక్షయము కానేరదు. కర్మక్షయముగాక మోక్షము సిద్ధింపదు అభోగము శక్త్యనుగ్రహములేక సంభవింపదు.

యోఽ సంభవతి। కర్మక్షయంవినా మోక్షో నసిధ్యతి తద్భోగః శక్త్యను గ్రహంవినా నసంభవతి తస్మాత్కారణా ద్భోగసాధన మలాదిపాశా నాం తదనుగ్రహేణవినా స్వత ఏవాశక్తత్వమితి మృగేంద్రసూత్రేణద ర్శయతి॥

సూ॥ నరో దానాయ కురుతే మలవ్యాపారై రనుగ్రహం। కింతు యత్క్రియతే కించి త్తదుపాయేన నాన్యథా॥

అతఏవ భోగమోక్షా నుగ్రాహకత్వాత్ సర్వానుగ్రాహకత్వ మితి. అతః శుద్ధాశుద్ధమలనిమిత్త ప్రవృత్తి శుద్ధాశుద్ధి మాయామధ్యే, కర్మమాయాకార్య సహకారిశబ్దస్య శుద్ధాశుద్ధవిద్యాదికలానాముపాదాన త్వేన శుద్ధమాయాం సాధయిత్వా నామమాత్రా అర్థరూపశబ్దరూ పాణి బిందుకార్యాణి విశ్వసారోత్తరసూత్రద్వయేనదర్శయతి॥

బిందుపాశ విచారః

సూ॥ మాధః కుండలినీ శక్తిః మాయాకర్మానుసారిణీ। నాదబిం

ఆ కారణమువలన శక్త్యనుగ్రహముతేక భోగసాధనములగు మలాదిపాశములు స్వ యముగా నశక్తములు. దీనిని గూర్చియే మృగేంద్రసూత్రమున నుడువబడినది.

అణుస్వరూపుఁడయిన యాత్మయొక్క మలవిముక్తి కొరకు, శక్తి యనుగ్రహము ను జూపుచున్నది. అట్టిది యుపాయ సాధ్యము గాని, యన్యథా కానేరదు.

కావుననే భోగమోక్షానుగ్రహ కారణమైనది శివశక్తి యగును. కాబట్టియే సర్వా నుగ్రాహకత్వము శక్తిపాతమునకు గలదు.

శుద్ధాశుద్ధముల నిమిత్తములు శుద్ధమాయ అశుద్ధమాయలు, ఈ మాయాద్వయ మ ధ్యమందు కర్మమాయాకార్యములగు సహాయకారులగు శబ్దము శుద్ధాశుద్ధ విద్యాకలా దులకు ఉపాదానకారణమగుటచే శుద్ధమాయను సాధించి, నామమాత్రముగా అర్థరూప ములు. శబ్దరూపములగు బిందుకార్యములను విశ్వసారోత్తర సూత్రద్వయముచే నిరూపిం చుచున్నాడు.

బిందుపాశ విచారము.

తా॥ అధోభాగమునందు, మాయాకర్మల కనుకూలముగా ప్రవర్తించుచు, మాయా

ప్వాదికం కార్యం తస్యా ఇతి జగత్ స్థితిః॥

అథ అధోదేశే మాయా కర్మానుసారిణీ మాయాకర్మణః అనుసారిణీ అనుకూలవర్తినీ అశుద్ధమహామాయా కర్మణో ఉపాదాన కారణ శబ్దతత్త్వ ప్రతీత్యయానాం శబ్దప్రవృత్తి రూపేణ పరిణామ కారణేన కర్మానుసారిణీ మాయా క్షోభకానం తేషాం తస్య దేహేంద్రియాది శుద్ధాశ్వరూపేణ పరివర్తికా విద్యాది కలాదిద్వారేణ ఆధారభూతా సూక్ష్మా శబ్దద్వారా కలాదితత్త్వ వ్యాపారస్య అనుకూలవర్తి కారణేన మాయా కర్మానుసారిణీ కుండలినీ కుండల్యాఖ్యాయా శక్తిః నాదబింద్వాదికం నాదః శివతత్త్వం బిందుః శక్తితత్త్వం ఆదికం ఆదిశబ్దేన సదాశివతత్త్వం ఈశ్వరతత్త్వం విద్యాతత్త్వంచ తాని శుద్ధతత్త్వరూప భువనం తస్యాః కుండలినీశక్త్యాః కార్యం కృత్యం ఇతి స్థితిః నిశ్చయః॥

అత్ర శుద్ధతత్త్వానాం కుండలినీకార్యత్వ ముపలక్షణం తేన కారణేన అర్ధరూప నివృత్తి ప్రతిష్ఠాది పంచకలాః తద్బిందు కార్యా ఇత్యర్థః॥

తస్యాశ్చతస్రో వాగ్రూపా వైఖర్యాది వృత్తయః వైఖరీ మధ్యమా చాన్యా పశ్యంతీ సూక్ష్మ సంజ్ఞితా। వాగ్రూపా శబ్దరూపాః వైఖర్యాది వృత్తయః। కలాదిజగతః తస్యాః కుండలినీశక్త్యాః చతస్రశ్చవృత్తు

క్షోభకములైనట్టి ఆత్మలకు దేహేంద్రియాది శుద్ధాశ్వరూపము నొసంగుచు విద్యాదికలామార్గములగాని, ఆధారములైన సూక్ష్మాది శబ్దమార్గములగాని, కలాదితత్త్వ వ్యాపారానుకూలముగా, మాయాకర్మల ననుసరించి యేశక్తి గలదో, అదియే కుండలినీశక్తి.

శివతత్త్వము- శక్తితత్త్వము- సదాశివతత్త్వము ఈశ్వరతత్త్వము విద్యాతత్త్వము శుద్ధతత్త్వరూపముగు భువనము- ఇవి ఆశక్తి తత్త్వము యొక్క కార్యరూపములు.

కుండలిని శక్తి కార్యములే శుద్ధతత్త్వములు. అకారణము వలననే అర్ధరూపములైన నివృత్తి ప్రతిష్ఠాది పంచకళలు- బిందుకార్యములని చెప్పబడెను.

కుండలినీశక్తికి వాగ్రూపములైన నాలుగు వృత్తులు గలవు. అవి యెవియనః- వైఖరి మధ్యమ- పశ్యంతి. సూక్ష్మయనునవి, వాగ్రూపములవగా శబ్దరూపములని భావము

విధా, వైఖర్యాఖ్యా మధ్యమాఖ్యాచ అన్యా పశ్యంతీసూక్ష్మసంజ్ఞా చ శక్తిం శుద్ధమాయాం శబ్దార్థరూపకార్య సహితాం ప్రదర్శ్యేతః కలాదిజగదుపాదానత్వేన అశుద్ధమాయా సిద్ధేశ్చ నిత్యత్వాదిధర్మాన్ స్వాయంభువ సూత్రేణ దర్శయతి ॥

* మాయాపాశ విచారః *

సూ॥ మాయాతత్త్వం జగద్బీజమవినాశ్యశివాత్మకం। విశ్వేశక మలం సూక్ష్మ। మనాద్యవ్యయ మీశ్వరం ॥

అన్వయార్థః ॥ జగద్బీజం ॥ జగద్భువనాకారేణ సాధారణరూపం సూక్ష్మదేహాకారేణ అసాధారణరూప కలాదితత్త్వస్య బీజం ఉపదాన కారణం మాయాతత్త్వం= అవినాశి వినాశరహితం, అశివాత్మకం మోహకం విభుర్వ్యాపకం ఏకం అద్వితీయం అకలం స్థూల సూక్ష్మరూపేణ ఉదయ ప్రకరకం ఈశ్వరం స్వకార్యకలాదితత్త్వాద్యవయవవిభాగరహితం సూక్ష్మం ఇంద్రియాది గ్రహణయోగ్యం అనాది ఆదిరహితం అవ్యయం ఘృతకాఠిన్య న్యాయేన ఏకదేశే పరిణామి సర్వాకార పరిణామరహితం ఈశ్వరం పరిణామ పుష్టిరహితం ఈశ్వరం స్వకార్యపుష్టిసమర్థం॥

ఈవిధముగ శబ్దార్థరూపకార్య సహితమగు శుద్ధమాయను గన్పరచి, కలాదిప్రపంచమున కుపాదానకారణమగుటచే, అశుద్ధమాయా తత్త్వమున తదాశ్రితములగు నిత్యత్వాది ధర్మములను స్వాయంభువ సూత్రముచే బ్రకటించుచున్నాడు.

మాయాపాశ విచారము.

భువనాకారమున సాధారణ రూపము గలిగినదియు, సూక్ష్మ దేహాకారమున, అసాధారణ రూపము గలిగి కలాది తత్త్వములకు నుపాదాన కారణమైన మాయాతత్త్వము, నాశము లేనిదై మోహకమై వ్యాపకమై అద్వితీయమై ఆదిరహితమై సూక్ష్మేంద్రియ గ్రహణయోగ్యమై ఘృతకాఠిన్య న్యాయమున ననేకదేశములందు బరిణమించుచు స్వకార్యనిర్వాహణమున సమర్థమై వెలయుచున్నది.

తత్త్వప్రకాశికను గ్రంథమున నిట్లు వచింపబడినది.

తథా తత్వప్రకాశే। మాయాచ వస్తురూపా మూలం విశ్వస్యనే యమిత్యాహ। అపిచ। ఏకా నిత్యా వ్యాపిన్యనాదినిధ నాశివాశక్తా సాధారణానరాణాం కారణమపి చేయ మఖిలభువనానాం॥ నిఖిలజన కర్మ ఖచిత స్వభావతో మోహనం జనన సత్కార్య సృష్ట్యై మాయాశక్తి సమవాయ రూపత్వం బిందువత్। కర్మానపేక్ష ప్రవృత్తికరత్వంమృగేంద్రసూత్రేణ ఉక్తయతి॥

సూ॥ తదేక మశివం బీజం జగత శ్చిత్రశక్తిమత్। సహకార్మాధికారాంత సంరోధి వ్యాప్య నశ్వరం॥

అన్వర్థః॥ తత్ మాయాతత్వం ఏకం అశివం మోహకం జగతః కలాదిజగతః బీజం ఉపదానకారణం చిత్రశక్తిమత్ చిత్రం నానావిధం శక్తిమత్ శక్తిభి ర్యుక్తం సహకార్యధికారాంత సంరోధి సహకారికర్మ అధికారాంతః కర్మ్యతే అధికారాంతపర్యంతం అణూనాంబద్ధమలానాంవ్యాపి వ్యాపకం అనశ్వరం వినాశరహితంఅచేతనస్య మాయాదేః ప్రవర్తకతయా పతి సిద్ధమితి॥ అస్మిన్ సూత్రే ఉక్తమాయాక్షోభకత్వం శివస్య మాయాద్వయే స్యాహోద్వాపరంపరయావా ఇత్యాశంకస్య బిందో సాక్షాత్కారేణ మాయాయాంతు అనంతేశ్వర ద్వారేణేతి కిరణసూత్రేణాహ॥

వస్తురూపమగు మాయయే ప్రపంచమునకు మూలము. సమస్త జనుల కర్మతోగూడిన స్వభావము నందియే మోహముగలిగించు చున్నది. కర్మాపేక్షలేక నేమాయా ప్రవృత్తిని మృగేంద్ర సూత్రముచే వచించు చున్నాము.

ఆమాయాతత్వమేకమై, మోహకమైకలాది ప్రపంచమున కుపాదానకారణమై విచిత్రశక్తి సంపన్నమై నాశములేనిదై అచేతనమైన మాయాదికమును ప్రవర్తింప జేయును.

ఈసూత్రమున శివునికి జెప్పబడిన మాయాక్షోభకత్వము ప్రత్యక్షముగానా; పరంపరగానా; సిద్ధమైనది యని శంకించుకొని బిందువునందు సాక్షాత్కారరూపముగా

శ్లో॥ శుద్ధేఽధ్వని శివః కర్తా సృష్ట్యాది పంచకృత్యానాం। అధ్వన్యశితే కర్తా ప్రోక్తోనంతేశితా ప్రభుః॥

అస్యార్థః॥ శివః పరమేశ్వరః శుద్ధేఽధ్వని కలా తత్త్వ భువన వర్ణ పద మంత్రరూపే షడ్విధాధ్వని కర్తా సృష్ట్యాది పంచకృత్యానాం స్వామిః ప్రోక్తః॥ అనంతః అనంతేశ్వరః అశితే అశుద్ధే అధ్వని తత్త్వ భువన రూపాధ్వని ప్రభుః సృష్ట్యాది పంచకృత్యానాం ప్రభుః ప్రోక్తః॥

కళాధ్వా

అత్ర కలాది షడధ్వాన ఇత్యుక్తే నివృత్తి ప్రతిష్ఠా విద్యా శాంతి శాంత్యతీతాఖ్యాః పంచకలాః కళాధ్వా॥

తత్త్వాధ్వా॥

పృథివ్యాదినాదాంతం షట్త్రింశత్తత్త్వాని తత్త్వాధ్వా
తత్ర నాదాది విద్యాతత్త్వాంతాని పంచశుద్ధతత్త్వాని॥

తదుక్తం తత్త్వప్రకాశే॥ శుద్ధాని పంచతత్త్వాన్యాద్యాంతేషు స్మరంతి శివతత్త్వం। శక్తిస్సదాశివతత్త్వే ఈశ్వర విద్యాఖ్యతత్త్వే చేతి॥ మాయాది పృథివ్యంతాన్యేక త్రింశతత్త్వాని అశుద్ధతత్త్వాని.

ను,మాయ యందు అనంతేశ్వర ద్వారాగాను అనికిరణ సూత్రమున చెప్పుచున్నాడు.

తా॥ శుద్ధాధ్వకు కర్త శివుడే. అశుద్ధాధ్వకు కర్త అనంతేశ్వరుడు. కళాధ్వ-తత్త్వాధ్వ భువనాధ్వ వర్ణాధ్వ పదాధ్వ- మంత్రాధ్వ- అని యధ్వలారు విధములు. ఈయారింటికి సృష్ట్యాది పంచకృత్యములకు శివుడేకర్త.

తత్త్వభువనరూపములైన అశుద్ధాధ్వలకు సృష్ట్యాది పంచకృత్యములకు కర్త అనంతేశ్వరుడు.

కళాధ్వ.

నివృత్తి ప్రతిష్ఠ విద్యా శాంతి శాంత్యతీత. అనునేవు గలవి యయిదును కళాధ్వ యని చెప్ప బడును.

భువనాధ్వా

కాలాజ్ఞానాద్య నాశ్రితాంత చతుర్వింశత్యుత్తర శతద్వయ భువనాని భువనాధ్వా॥ తత్ర అనాశ్రితాది వామాంతాని త్రయస్త్రింశత్ శుద్ధభువనాని॥ అంగుష్ఠమాత్రాది కాలాగ్ని భువనాంతా న్యేకనవత్యుత్తర శతభువనాని అశుద్ధాని॥

వర్ణాధ్వా

అకారాదిక్ష కారాంతాని ఏతాని పంచాశ దక్షరాణి వర్ణాధ్వా

పదాధ్వా

తత్ర వ్యోమవ్యాపి మంత్రరూప ఏకాశీతిపదాని పదాధ్వా॥

మంత్రాధ్వా

బ్రహ్మాంగరూపా ఏకాదశ మంత్రాః॥ మంత్రాధ్వా

తత్త్వాధ్వ.

పృథివ్యాదినాదాంతము వరకుగల ముప్పదియారు తత్త్వములు తత్త్వాధ్వ యనబడును.

నాదము మొదలుకొని విద్యాతత్త్వము వరకున్న నయిదుతత్త్వములు శుద్ధ తత్త్వాంతర్గతములు.

తత్త్వప్రకాశిక యందీవిషయము చెప్పబడినది.

శుద్ధతత్త్వములయిదు. ఆద్యంతములయందు శివతత్త్వమును సదాశివ తత్త్వమునందు శక్తియును, విద్యాతత్త్వమున ఈశ్వరతత్త్వమును చేరియున్నవి.

భువనాధ్వ.

కాలజ్ఞానము మొదలుగ అనాశ్రితాంతము వరకుగల 224 భువనములు భువనాధ్వ యని చెప్పబడును. వానియందు అనాశ్రితభువనము మొదలుకొని వామభువనాంతము వరకుగల 33 భువనములు శుద్ధభువనములు.

అంగుష్ఠమాత్ర భువనము మొదలుకొని కాలాగ్నిభువనాంతము వరకుగల ౧౯౧ భువనములు అశుద్ధభువనములు.

వర్ణాధ్వ.

అకారాది క్షకారాంతము వరకుగల వర్ణములు వర్ణాధ్వయన బడును.

పదాధ్వ.

వ్యోమవ్యాపి మంత్రరూపమైన 81 పదములు పదాధ్వయన బడును.

ఆన్యోన్యాశ్రయసంబంధః.

మంత్రపద వర్ణాధ్వత్రయం శబ్దరూపం । భువనతత్త్వ కళాధ్వత్రయం అర్థరూపం । మంత్రాధ్వా పదాధ్వాన మాశ్రయతి । వర్ణాధ్వా భువనాధ్వాన మాశ్రయతి। భువనాధ్వా తత్త్వాధ్వాన మాశ్రయతి, తత్త్వాధ్వా కళాధ్వాన మాశ్రయతి ।

అనంత మనంతేశ్వరేణ క్షోభ్యాని మాయా కార్యాణి కానీత్యాశంక్య బిందు కార్యోపాధినత్ నామమాత్రేణ మాయాకార్యాణి సృష్టిక్రమేణ మృగేంద్ర సూత్రేణకథయతి ॥

మాయాసృష్టిక్రమః.

శ్లో॥ గ్రంధిజవ్యాంకలవిద్యారాగప్రకృతిపూరుషాః । గుణాధీగర్వచిత్తాక్షమాత్రాభూతాన్యనుక్రమాత్ ॥

అస్యార్థః ॥ కలా కలాశబ్దాభిధేయాః నియతిః కాలః విద్యారాగః పురుషః మాత్రాప్రకృతిః గుణాః ధీః-బుద్ధిః గర్వః- అహంకారః చిత్తం-మనః అక్షం-జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియాణి మాత్రాతన్మాత్రాః భూతాని-పంచభూతాని అనుక్రమాత్ క్రమేణగ్రంధిజన్యం గ్రంథేః మాయాయాః జన్యం అభివ్యంగ్యమిత॥ తథాచోక్తం తత్త్వప్రకాశే॥

మంత్రాధ్వ.

బ్రహ్మాంగరూపమై పదునొకండు మంత్రములు మంత్రాధ్వమన బడును.

మంత్రపద వర్ణాధ్వలు మూడును శబ్దరూపములు.

భువనతత్త్వ కళాధ్వలు మూడును అర్థరూపములు.

అన్యోన్య సంబంధము.

మంత్రాధ్వపదాధ్వ నాశ్రయించును. పదాధ్వవర్ణాధ్వ నాశ్రయించును. వర్ణాధ్వ భువనాధ్వ నాశ్రయించును. భువనాధ్వతత్త్వాధ్వ నాశ్రయించును. తత్త్వాధ్వకళాధ్వ నాశ్రయించును.

అనంతేశ్వరునిచే క్షోభింపబడిన మాయాకార్యములేవి యని యాశంకించు కొని

పుంసాజ్ఞానకర్తృతార్థం మాయాతః తత్ప్రపంచకం భవతి। కాలో నియతిః పురుషః కలాచ విద్యారాగశ్చ। అవ్యక్తం మాయాతో గుణతత్త్వం తదను బుద్ధ్యహంకారః। చేతోధీః కర్మేంద్రియ తన్మాత్రాణ్యపిచభూతాని। పురుషస్య భోగయుక్తో ప్రదానతో వింశతి ర్భవత్యాద్రిశా। యస్మాత్ ప్రకృతిగుణానాం నాత్యంతం వస్తుతో భేదః। అతఃశంభుః ప్రకృతి పురుష భోగార్థం స్థూలసూక్ష్మ శరీరాణి మాయాం। విక్షోభ్యకరోతీత్యాహ॥

కర్మాణ్యవేక్ష్య శంభుర్మాయాం విక్షోభ్యశక్తిభిఃస్వాభిః। ప్రతిపురుషంభోగార్థం వపూంషి కరణానిచాధత్తే॥

అత్రిమాయయా తత్త్వానిస్థూలసూక్ష్మభేదేనద్విప్రకారాణి త

థాపమాత్రముగ మాయాకార్యములను సృష్టిక్రమముగ నిరూపించు చున్నాడు.

మాయా సృష్టిక్రమము.

తా॥ కల- కాలము, విద్య- రాగము- పురుషుఁడు- బుద్ధి- అహంకారము- చిత్తము- జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియములు- శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములు. పృథివ్యాపస్తేజోవాయురాకాశములు. క్రమముగ మాయాజన్యములై వెలయుచున్నవి. తత్త్వప్రకాశమందు గూడనిటుల వచింపఁ బడినది.

ప్రపంచమున పురుషుని కార్య కర్తృత్వమును వహించి చేయుటకు మాయనుండి కాలము- నియతి-పురుషుఁడు- కలా- విద్యారాగము గలిగెను. అవ్యక్త మాయనుండి గుణతత్త్వము. తదనంతరము బుద్ధి- అహంకారము. చిత్తము కర్మేంద్రియములు తన్మాత్రలు-పంచ భూతములు గలిగినవి.

ప్రకృతి పురుషులకు వస్తుతః భేదములేదు. కావున శివుండు ప్రకృతి పురుష భోగముకొఱకు స్థూలసూక్ష్మ శరీరములను మాయను క్షోభింపజేసి చేయుచున్నాడు.

ఈశ్వరుడు అనుభవనీయములగు కర్మలఁజూచి స్వకీయ శక్తులతో మాయను క్షోభింపజేసి ప్రతిపురుషుని భోగముకొఱకై శరీరేంద్రియములను నొసగుచున్నాడు.

ఇచటలో మాయాతత్త్వము స్థూలసూక్ష్మ భేదముచే రెండువిధములు. స్థూలరూపములు భువనాధారములై వెలయు చున్నవి. సూక్ష్మరూపములు సూక్ష్మ శరీరములై ప్ర

స్థూలరూపాణి భువనానామాధారో భవతి। సూక్ష్మరూపాణి సూక్ష్మశరీరాణి భవంతి తత్సూక్ష్మ శరీరరూప కాలాది తత్త్వోత్పత్తిం తత్కార్యం చాహ।

అథ కాల లక్షణమాహ.

నానా విధ శక్తిమయీ సాజనయతి కాలతత్త్వ మాదావా। భావి భవద్భూతమిదం కలయతి జగదేవ కాలోతః॥

నియతి లక్షణం.

నియతిర్నియమనరూపా మాయాతస్యా ప్యనంతరం భవతి నియమయతి యేన నిఖిలం తేనేయం నియతిరిత్యుక్తా॥ అథకలాలక్షణమాహ॥

కలాతత్త్వం.

మాయా తత్తదనుకూల మలం న్యస్యా మేకతస్తు కలయిత్వా। వ్యంజయతి కర్తృశక్తిం కలేతి తేనాహ అపిచ॥ కాలేన నియత్యా దామ్యకస్సర్గతా ముపేయతా సతతం విదధాతి వ్యాపారం నిజ మేషాం

కాశించుచున్నవి ఆసూక్ష్మ శరీరరూపములైన కాలాదితత్త్వముల యుత్పత్తిని, వాటికార్యమును జెప్పుచున్నాడు.

కాలతత్త్వము.

జరుగబోవునదియు- జరిగినదియు- జరుగ చున్నదియు- అంతయు కాలగర్భితమై యున్నది. నానావిధ శక్తిమయమై యది ప్రకాశించుచున్నది.

నియతిలక్షణము.

నియతి యనగా నియమించుట, దీనికి మాయతనే మాయయావరించుచున్నది. ఏకారణమున సమస్తమును నియమించుచున్నదియో, ఆకారణమున నియతి యని చెప్పబడుచున్నది.

కలాలక్షణము.

మాయయే పురుషులకు కర్తానుకూలముగ మలమును గలిగింపజేసి కలయను పేరుచే తనయొక్క కర్తృత్వ శక్తిని వ్యక్తీకరించుచున్నది.

హ్యవనిపర్యంతం కలా భోక్తృ స్వరూపం ప్రకటయతి ॥ ముఖ్యమంతరంగ కారణం కాలనియత్యోః బహిరంగ సంఖ్యాననియమ మత్రైవ కారణత్వం ఆభిముఖ్య మిత్యర్థః । అథపురుషస్య విషయపరిదర్శన నిమిత్తం ఏషా కలైవ విద్యాతత్వం ప్రకాశయతీత్యాహ॥

* విద్యాతత్వం. *

ఉద్బుధ్య కర్తృశక్తిః పుంసాం విషయ పరిదర్శననిమిత్తం। విద్యాతత్వం సూతే ప్రకాశరూపం కలైవైషా । ఏషావిద్యాఆత్మనః జ్ఞానక్రియాశక్తి రావరణా అనాదిమలం భిత్వావిషయజాతం దర్శయతీత్యాహ॥

ఆవరణంభిత్వైషా జ్ఞానాఖ్యాయా స్వకర్మణా శక్తేః। దర్శయతి విషయజాతం కరణం సేహాత్మనః పరమం। ఆత్మనశ్శక్తి ర్మలేనజాడ్యా భవతి కలయా మలనివృత్తావపి విద్యాకరణం వినావిషయగ్రహేణ అసమర్థః తస్మాత్కారణా ద్భోగరూపకార్యే ముఖ్యంకరణ మిత్యర్థః

మరియు, కాలనియతితత్వములకులో బడి భూపర్యంతము. వానికి తగినవ్యాపారము నేది చేయుచున్నదో అనియు కలయన బడును.

కలభోక్తృ స్వరూపమును ప్రకటించును. కాలనియతి తత్వములకు అంతరంగ కారణమై సంఖ్యా నియమనమున బహిరంగ కారణము కూడనగును.

పురుషునికి విషయమును జూపించుటకై యీకలయే విద్యాతత్వమును ప్రకాశింప జేయుచున్నది.

పురుషుని విషయప్రదర్శన నిమిత్తమగు కర్తృశక్తిని మేలుకొలిపి యీకలయే విద్యాతత్వమును ప్రకాశింప జేయును.

విద్యాతత్వము.

ఈవిద్యాతత్వము ఆత్మకు జ్ఞాన క్రియారూపకమగు శక్తికి ఆచ్ఛాదనముగా నుండి యనాదిమలమును భేదించి విషయ సమూహమును గన్పరచును.

తా॥ స్వకీయ కర్మచే జ్ఞానరూపమగు నిశక్తి యావరణమును భేదించి ఆత్మకు వి

అపిచ ॥ బుద్ధిర్యథా స్వభోగ్య సుఖాదిరూపా భవేత్కరణం విద్యేయం కరణం స్యాద్విషయగ్రహణే పునర్బుద్ధిః । అత్ర ఇంద్రియ పదార్థాన్ బుద్ధిరేవ నిశ్చినోతి ॥ నైవ అహం సుఖీ అహం దుఃఖీతి ప్రత్యయం విద్యాకరణేన జానాతీత్యర్థః ॥

అథ రాగ తత్త్వమాహ ॥

రాగోభీష్టాంగాత్మ విషయచ్ఛేదం వినైవ సామాన్యః । పురుష ప్రవృత్తి హేతో ర్విలక్షణో బుద్ధిధర్మేభ్యః ॥ అత్ర ఆత్మా పురుషత్వం కథం ప్రాప్నోతీత్యాశంక్య కలాది పంచతత్త్వ యోగేన భోక్తృత్వవ్యవస్థాపనేన పురుషాఖ్యతా సంభవతీత్యాహ ॥

పురుషతత్త్వము.

తత్త్వైరేతైః కలితో భోక్తృత్వదశాయాం యథాపశుర్నితః । పురు

షయ సమూహమును జూపించును.

ఆత్మశక్తులచే మఱుఁగించును. కలాతత్త్వమున నలవిన్కృత్తి గలిగినను విద్యాతత్త్వరూపమగు సాధనభూతిక విషయములఁ గ్రహించుట యందసమర్థుఁడగును.

ఇతరులచే ననుభవింప దగిన సుఖాదిరూపములను బుద్ధి యెట్టుల సాధనమగునో, అట్లే విషయగ్రహణమునందుకూడ విద్యాతత్త్వము సాధనమగును. బుద్ధియే యింద్రియపదార్థముల నిశ్చయించును. నేనుసుఖిని. నేనుదుఃఖిని. అని విద్యా సాధనమున దెలిసికొనలేఁడు.

రాగతత్త్వం.

బుద్ధిధర్మముకన్న విలక్షణమై పురుషప్రవృత్తికి గారణమై యభీష్ట విషయమును శోధింప జాలక యుండునదియే రాగతత్త్వము.

పురుషతత్త్వము.

ఆత్మపురుషత్వము నెట్టుల బొందునని యాశంకించికొని కలాది తత్త్వయోగమున భోక్తృత్వమును బొందుటచే పురుషుడని నామము గలుగుచున్నది.

ఈతత్త్వములతో గూడికొని భోక్తృత్వదశ యందు నెట్టుల పశువుతీసికొని రాఁబ

సాఖ్యతాం తథాయం లభతేచతత్వే గుణానాంచ॥ అథ ప్రకృతితత్వం ద ర్శయతి॥

ప్రకృతితత్వం.

పురుషస్యహి భోగార్థం కలైవ తస్మాత్ప్రసూయతే వ్యక్తం।
తదనభివ్యక్త గుణత్వాద వ్యపదేశ్యం తదవ్యక్తం।

అస్యార్థః॥ పురుషస్య భోగార్థం భోగసాధనతత్వార్థం కలైవ తస్మాద్రాగతత్వానంతరం। అవ్యక్తం ప్రకృతితత్వం ప్రసూయతేహి అతో గుణ ఏవ ప్రకృతిరితి సాంఖ్యాః వదంతి। తత్తథా నభవతి తద వ్యక్తం ప్రకృతిః। అనభివ్యక్త గుణత్వాత్। అవ్యక్త వ్యపదేశేనభే దో నాస్తి గుణానాం ప్రకృతి కార్యత్వేన హేతునా భిన్నత్వం గుణా నాం కారణత్వాత్ ప్రకృతి రవ్యక్తత్వ మిత్యర్థః॥

డుచున్నదో? అటులే గుణాదుల లోను తత్వముల యందును పురుషుడను పేరును కలా దితత్వసంబంధమున సామ్యమొందుచున్నది.

ప్రకృతి తత్వము.

పురుషుని యొక్క భోగసాధనము కొరకు రాగతత్వానంతరమున, అవ్యక్తమే ప్ర కృతి తత్వముగ నగుచున్నది.

గుణమే ప్రకృతి యని సాంఖ్యులు వచించుదురు. అదియటులగాదు. అవ్యక్తమే ప్ర కృతి యనిచెప్ప వలయును. ఏలయన:- అనభివ్యక్తములగు గుణములుగలదనుటయే యందు లకు గారణము.

అవ్యక్తమని వ్యవహరించుటచేత భేదములేదు. ప్రకృతి కార్యమగుట చేతను, గు ణములు కారణములగుటచేతను ప్రకృతియే యవ్యక్తము.

గుణతత్వము.

అవ్యక్తమునుండియే గుణతత్వము కల్గినది. అది, సత్వరజస్తమోరూప గుణముల ను సుఖదుఃఖములను మోహమును బ్రకాశింపజేయును. ప్రవృత్తి నియమరూప కార్యమే

గుణతత్త్వము.

అవ్యక్తాద్గుణతత్త్వసముద్భవమాహ । అవ్యక్తాద్గుణతత్త్వం। వ్యాపారో నియమరూప కార్యంచ। సత్త్వంరజస్తమశ్చసుఖదుఃఖమోహహేతవఇత్యపిచప్రకాశః॥ ప్రవృత్తినియమరూప కార్యం గుణతత్త్వం అవ్యక్తాత్ ప్రకృతితత్త్వాత్ అభూత్।అపిచసత్త్వం సత్త్వగుణః రజఃరజోగుణఃతమస్తమోగుణఃఅపిచక్రమేణసుఖదుఃఖమోహహేతవఇతిశ్లోకార్థః॥

ధీలక్షణము

తతః విషయవ్యవసాయరూప బుద్ధిలక్షణం దర్శయతి ॥ భగవతి గుణత్రియతో ధీః విషయవ్యవసాయరూపిణీ చేహ। సాపిత్రివిధా నుగుణాతః ప్రాక్తనకర్మానుసారేణ ॥

అహంకారతత్త్వం

సత్రివిధో హంకారో జీవనసంతంభగర్వరూపోయం ॥ అభోగాస్పదతో వై విషయవ్యావర్త్యతామేతి । సాత్త్విక రాజస తామస భేదేన సహాయాత్తే ప్రశస్తేన । సచతైజస వైకారిక భూతాదిక నామభిస్సముద్భవతి । తత్రి అహంకారత్రియభేదేన మనః ఆద్యాయః జాతాః । తాసాం హ తైజస స్త్రి మనో వైకారికంచ వేదితిచక్షో శ్రి భూతాదేస్తన్మాత్రాణ్యేషాం పరోయమేతస్మాత్ ॥ అపిచ॥ ఇచ్ఛారూపంహి మనోవ్యా

గుణతత్త్వము.

ధీతత్త్వము.

గుణత్రియము నుండి విషయము లందు నిరంతర పరిశ్రమమే ప్రధానముగాగల బుద్ధితత్త్వము జనించెను.

అహంకారతత్త్వము.

అహంకారము త్రివిధము. జీవనమునందుగల గర్వరూపముగలది. అదిసాత్త్విక రాజస తామస భేదమున జనించును. తైజసమని వైకారికమని భూతాదికమని త్రివిధము.

ఇచ్ఛారూపమైనది మనోవ్యాపారము దానికి సంకల్పము కలుగుచున్నది. శ్రోత్రము. త్వక్కు. చక్షుక్కు. జిహ్వ. నాసిక. బుద్ధీంద్రియములు. శబ్ద స్పర్శరూపరసగంధము

పార స్తస్యభవతి సంకల్పః । బుధ్యక్షాణిశ్రోత్ర త్వగ్జిహ్వా నాసాచక్షూం హ్యాస్తేషాం ॥ శబ్దస్పర్శో రూపం రసశ్చ గంధశ్చ । ఇత్యేతేషాం విషయాః క్రమేణ పంచాపి పంచానాం । శబ్దానాం గ్రహణం వ్యాపారః కీర్తితః । క్రమేణైషాంచ ॥ వాక్పాణి పాదపాయూపస్థాః కర్మేంద్రియాణి స్యుః । వచనాదాన విహరణోత్సర్గానందాశ్చ కర్మైషాం ॥

అంతః కరణబహిఃకరణ భేదః

అథఅంతః కరణబహిః కరణభేదమాహ । అంతఃకరణం త్రిధా బుద్ధిరహంకార చేతసీ చేతి । బుద్ధీంద్రియ కర్మేంద్రియభేదాభ్యాంచ భవేత్పునర్దశధా । అథ తన్మాత్రేభ్యః ఖపవన తేజోంభసీత్యేః పంచభూతాని । తన్మాత్ర నియమవిశేషః శబ్దాదీనాం పరికీర్తితః । ఖాదయుక్తాః పంచతన్మాత్రేభ్యో భూతసృష్టిమాహ భూతాని పంచ తేభ్యో భవంతి । తాన్యేకగుణాని గుణద్వంద్వాదీని । ఆకాశస్య శబ్దః ఇత్యేకో గుణః । శబ్దస్పర్శ గుణౌ వాయోః । శబ్దస్పర్శ రూపగుణాః అగ్నేః । శబ్దస్పర్శరూప రసగుణాః ఉదకస్య । శబ్దస్పర్శరూపరసగంధ గుణాః పృథివ్యా ఇత్యర్థః ॥

అథపంచభూతవ్యాపారమాహ,

అవకాశ వ్యూహన పాక సంగ్రహణ ధారణాః క్రియా ఏషాం

ళు: వీనికి వివరములు. క్రమముగ వాక్పాణి పాదపాయూపస్థలు కర్మేంద్రియములు వచనాదాన విహరణోత్సర్గానందములు వీనికర్మలు. అనగా ఈపంచేంద్రియములు చేయు పనులు.

అంతః కరణబహిః కరణభేద నిరూపణము.

ఇందులో అంతః కరణబహిః కరణభేదము గలదు. అంతః కరణము బుద్ధియని, అహంకారమని, చిత్తమని మూడువిధములు. జ్ఞానేంద్రియములైదు. కర్మేంద్రియము లైదు. ఈపదియును బహిః కరణభేదములు.

భూత వ్యాపారము.

పంచ తన్మాత్రల నుండి పంచభూతములు జన్మించినవి. శబ్దస్పర్శరూప రసగం

వ్యాపార భూతానాం వ్యోమాదీనాం సమముదిష్టాః। అత్రి ఇంద్రియాణాం తన్మాత్రాణ్యేన అవధారణీతి కథయతి। కార్యమిదం దశధా య త్కారణైః కార్యతే సమావిశ్య। కరణస్య సమర్థత్వాత్ కార్యం। సం శ్రిత్య చేష్టంతే॥ అవ్యక్త ప్రకృతీనాం గుణాస్తు సుఖదుఃఖమోహరూ పతయా అన్వయః ఇహ నిఖిలానంద కరోవి భాతి విశేషో యః। శబ్దా ద్యాగుణసామ్యేతుల్యత్వే చాన్వయో త్రి విజ్ఞేయః। తత్వానాం స్థితి రేషా కథితా సృష్టిక్రమేణ సర్వేషాం। ఇత్థం అశుద్ధ మాయాకార్యే ణ సహ ప్రదర్శ్య తదాధారం కర్మస్వరూపం విశ్వసారోత్తర సూత్రేణ దర్శయతి॥

కర్మపాశ విచారము.

ధర్మాధర్మాత్మకం కర్మ తచ్చ త్రివిధ మర్థతః। జాత్యాయుః భో గదం యేన నాశః సంపద్యతే క్వచిత్॥ కర్మ ధర్మాధర్మాత్మకం పుణ్య పాప స్వరూపకం తచ్చ కర్మ చ అర్థతః ప్రయోజనేభ్యః జాత్యాయు ర్భోగదం జాతిప్రదం ఆయుః ప్రదం భోగప్రదం ఇతి త్రివిధం। త్రిప్ర

ధము లే పంచతన్మాత్రలు. ఇవి పంచభూత గుణములు.

ఆకాశమునకు శబ్దము గుణము. వాయువునకు శబ్దస్పర్శలు గుణములు. అగ్నికి శబ్ద స్పర్శరూపములు గుణములు. జలమునకు శబ్దస్పర్శరూపరసములు గుణములు పృథివీ గుణములు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములు.

అవకాశము- వ్యూహనము పాకము సంగ్రహణము- ధారణము- ఈపంచభూత కృత్యములు. దశేంద్రియములచే కార్యనిర్వహణము గావింపబడుచున్నది. అవ్యక్తాదుల గుణములచేతనే సుఖదుఃఖ మోహరూపములు గలవి.

ఈవిధముగాను శుద్ధరూపమగు మాయాకార్యమును ప్రదర్శించి తదాధార మగు కర్మస్వరూపమును విశ్వసారోత్తర సూత్రమున నిరూపించు చున్నాడు.

కర్మపాశ విచారము.

కర్మ పుణ్యకర్మమని, పాపకర్మమని రెండు విధములు. ప్రయోజనము ననుసరించి జాతిప్రదమని ఆయుః ప్రదమని, భోగప్రదమని మూడు విధములు.

కారం యేన కారణేనఅనిశ్రిం అన్యోన్యయిత్రి రహితం కేవలజాతిప్రదం వా కేవలాయుః ప్రదం వా కేవలభోగప్రదం వా క్వచిత్పునపచ్యతే భోగ్యత్వ రూపేణ పరిపాకదశాం నప్రాప్యతే। అతఃకర్మణః అశేష స్వరూపం మృగేంద్రిసార్థద్వయ సూత్రేణ దర్శయతి॥

శ్లో॥ కర్మవ్యాపార జన్యత్వా జ్జనిదం సూక్ష్మ భావతః। అదృష్ట జనకం (భోగ్య)మధ్యాత్మాదిత్రిసాధనం।

అస్యార్థః॥ వ్యాపార జన్యత్వాత్ వ్యాపారైః మనోవాక్కాయచేష్టాభిః। జన్యత్వా జ్జనిదం యోగ్యత్వాత్ కర్మసూక్ష్మ భావతః ఇంద్రియగ్రహణ కారణాయోగ్యత్వాత్। అదృష్ట జనకం దేహేంద్రియభువనాది జనకం ధారకం జనిదదేహేంద్రియ భువనాది ధారకం భోగ్యం। భావప్రిచ్ఛయాదిరూపేణ భోగయోగ్యం అధ్యాత్మాది త్రిసాధనం। అధ్యాత్మ అధిభూతాధిదైవతరూప సుఖదుఃఖత్రియస్య సాధనం కారణంమన।ప్రసాదోద్వేగాధ్యాత్మిక సుఖదుఃఖస్య అంగనాసం భోగస్య గజసింహాది విభవాది జనకస్య అధిభౌతిక సుఖదుఃఖస్య అభిమతానభిమత పాత వర్షాతపాది జనకస్య అధిదైవిక సుఖదుఃఖస్య కార

అన్యోన్య సంబంధములేక, కేవలముజన్మప్రదమైనా కేవలమాయుః ప్రదమైనా, కేవలభోగప్రదమైనా భోగ్యత్వరూపమున పరిపాక దశను పొందదు.

కావునకర్మశేషస్వరూపమునుమృగేంద్రిసూత్రిముచే బ్రిదర్శించుచున్నాడు.

మనోవాక్కాయములచే జనించినది యగుటవలన జనిదమనియు, సూక్ష్మేంద్రియములచే గ్రహింపదగినది యగుట వలన అదృష్టమనియు, దేహేంద్రియాది భువనాధారమగుటవలన ధారకమనియు, భోగయోగ్యమును, అంగనాసంభోగము మొదలయిన యాధ్యాత్మిక సుఖమునకును; గజారోహణాది విభవకారణమైన భౌతికసుఖమునకును యిష్టా

-ణామిత్యర్థః ।

తత్సత్యానృతమోనిత్వాత్ ధర్మాధర్మస్వరూపకం స్యాదేవిపాకమభ్యేతి తత్సృష్టౌ పునః యుజ్యతే । మాయాయాం వర్తతేచాంతేనాభుక్తం తుయ నశ్యతిచ ॥

అస్యార్థః॥ తత్కర్మ సత్యానృతయోనిత్వాత్ । అత్ర సత్యానృత పదాభ్యాం విహితనిషిద్ధ క్రియారూపం ద్వివిధ లక్షణం తత్కారణత్వేన సత్యానృతేష్ట దేవతానుధ్యాన స్తోత్ర పాఠ యజనాది రూపపరవధూ జిహీర్ష ప్రవాదాది సంభోగాదిరూప విహిత నిషిద్ధ క్రియాణాం యోనిత్వాత్ । కారణత్వాత్ । ధర్మాధర్మ స్వరూపకం ధర్మాధర్మపుణ్య పాపస్వరూపకస్యాది ప్రళయకాలే విపాకం భోక్తుం యోగ్యం పరిణామమభ్యేతి । సర్వత్ర ప్రాప్నోతి తత్పరిణామ కర్మసృష్టేః సృష్టేరనంతరముపయుజ్యతే । భోగ్యరూపేణ వినియుజ్యతే । అంతేచ ప్రళయకాలే మాయాంతే సంస్కారరూపేణ అభుక్తమనుపభుజ్య మానంక్షయం నాశం. నచైతి నప్రాప్నోతి తథా చోక్తం తత్త్వప్రకాశేః కర్మాసనాదిప్రోక్తం ధర్మాధర్మాత్మకం విచిత్రంచ । ఇత్థం పంచవిధాః పాశాః సం

నిష్ట సంపాప్తమైన వర్షాతపాది ఆధిదైవిక సుఖదుఃఖ గారణమైనదియై యాకర్మ ప్రకాశించుచున్నది.

మఱియు, నాకర్మయిష్ట దేవతల మతించుటకును, పరవధూగమనాది నిషేధక్రియలకును గారణమై పుణ్య పాపరూపమై ప్రళయ కాలమున బరిణామమును నొందుచున్నది పరిణామము నొందిన యాకర్మ సృష్టికనంతర ముపయోగించ బడుచున్నది. ప్రళయ కాలమున సంస్కార రూపముగా, అభోజ్యమై నాశమును పొందుచున్నది గాదు.

తత్త్వప్రకాశమున నిటుల జెప్పబడినది. ధర్మ స్వరూపము గలిగి బాధక

క్షేపణ శ్రికాశ్యతే। మల తిరోధాయిశక్తి బింబమాయాకర్మేతి సంజ్ఞితాః ఇతిపాశస్వరూప నిర్ణయః॥

ఇతి శ్రీగురుచన్ననారాధ్య పాదారవింద పుష్పంధయ హృదయ ఘంటనామాత్య వర్య విరచితే శ్రీ శివజ్ఞాన శేఖరే పాశనిరూపణం నామ చతుర్థప్రకరణం॥

వ కర్మయనాది యనిచెప్పబడినది ఈరీతిగా పంచపాశములు సంక్షేపముగా వచింప బడినవి. మల- తిరోధాయి, యని, శక్తియనిబిందువని, మాయయని,కర్మయనిపాశనామములు.

ఇది శ్రీగురుచెన్న వీరవా రాధ్యులవారి శిష్యుడగు ఘంటనామాత్యునిచే రచింబడిన శివజ్ఞాన శేఖరమున పాశనిరూపణమను పేరుగల చతుర్థప్రకరణము ముగిసెను.

పతిపశుపాశవివరణము.

శివాగమములయందుఁ బతి- పశు- పాశముల విచారము మిక్కిలి చేయఁబడినది శివజ్ఞానశేఖరమునందును, ప్రథమ ప్రకరణమునఁ బతిసామాన్య లక్షణము- ద్వితీయ ప్రకరణమున, పతివిశేషలక్షణమును, తృతీయప్రకరణమున పశులక్షణమును, చతుర్థ ప్రకరణమునఁ బాశలక్షణమును వర్ణింపఁ బడినవి. పతిపశుపాశముల స్వభావము- సులభముగా గ్రహింప దగినదిగాదు. కావున వాటిని గూర్చి సంగ్రహముగా ముచ్చటింతము.

పతి నామములు.

పతి- శివుఁడు- అక్షరుడు. అజడము. చేతనుడు. విభువు. జ్ఞాని. ప్రేరకుఁడు. కర్త. స్వతంత్రుఁడు మొదలగునవి.

పశు నామములు.

పశువు- జీవుఁడు- క్షరుఁడు- జడుఁడు. అచేతనుఁడు- అణువు. అజ్ఞాని. భోక్త- అస్వతంత్రుడు మొదలగునవి.

పాశనామములు.

పాశము- బంధము. జడాజడము- క్షరాక్షరము- చేతనాచేతనము భోగ్యము. మొదలగునవి.

వీనిలోని భేదములను క్రమముగా నిరూపింతము. పతి యనగా- శివుఁడు- పశువు అనగా జీవుఁడు. పాశమనగా బంధమని భావము.

పతినిరూపణము.

కమ్మరిలేనిదే కుండలు తయారుకానటుల సాలివాడులేనిదే వస్త్రములు తయారుకానటుల, బుద్ధిమంతుడగు నొకవ్యక్తి లేనిదే యీప్రపంచము నిర్మింపఁ బడనేరదు. ఆవ్యక్తియే శివుండు. ఈమహాత్ముని సంకల్పమువలనే చరాచర ప్రపంచము నిర్మింప బడు చున్నది. ఇతనికిఁ బశుపతి యనిపేరుకలదు.

ఈతఁడే బ్రహ్మ మొదలుకొని తృణగుల్మముల వరకుగల సకల పశుసమూహమును పాశములను త్రాళ్లచే బంధించి యాడించు చున్నాడు.

పతి భేదములు.

శివస్వరూపుడగు అపతి శివుడనియు, సదాశివుఁడనియు, మహేశ్వరుఁడనియు, త్రివిధముగా నయ్యెను. శివతత్వము నిష్కలము. సదాశివతత్వము సకల నిష్కలము- మ

హేశ్వర తత్త్వము సకలము.

అందును శివతత్త్వమొకే విధము. సదాశివతత్త్వమయిదువిధములు. మహేశ్వరతత్త్వము యిరువదియైదు విధములు.

శివతత్త్వము.

ఆదిమధ్యాంత శూన్యమై నిష్కల నిరంజన నిర్గుణాది శబ్దవాచ్యమై వాఙ్మనో తీతమై లింగాకారమై వెలయుచుండెడియె శివతత్త్వము. ఈశివతత్త్వమే శివుడు. మాయాద్యచేతనములంతయు నడుపువాడు. ఎటుల జీవుడు శరీరమునందుండి శరీరచే కార్యములొనరం పఁజేయుచున్నవాడో, అటులనే పరమేశ్వరుడును జీవగణముచే చేయించుచుండును.

మామిడి వృక్షము ఫలకాలము వచ్చునప్పటికెటుల ఫలముల నొసగుచున్నదో, అటులనే సర్వేశ్వరుడగు శివుడు బిందుసంక్షోభము వలన కోరిక గలిగి శుద్ధాత్మ వాసులయుపయోగము కొరకును సర్వతత్త్వముల సృష్టికొరకు [illegible] చేయించును

పరమేశ్వరుని సహస్రాంశము వలన చింతాపరాశక్తియు, ఆశక్తి సహస్రాంశమువలన ఆదిశక్తియు, ఆదిశక్తి సహస్రాంశము వలన యిచ్ఛాశక్తియు, తత్సహస్రాంశము వలన జ్ఞానశక్తియు, తత్సహస్రాంశమువలన క్రియాశక్తియు జనించినవి

ఈశక్తులనాదియే గాని, ఆగంతుకమైనది గాదు. నిష్కల స్వరూపము నుండి వచ్చిన యీశక్తులకన్నిటికి నిష్కలము లనియే పేరు. పరిమళమును వదిలి పుష్పముండనటుల శక్తిని విడిచి శివుడు లేడు. స్వశక్తిక్షోభమాత్రముననే లీలాభిముఖుడై, శివునిచే ప్రేరింపఁబడి పరాశక్తి కార్యముల నన్నిటిని జేయుచున్నది. లీలాంత మందు ఆశివతత్త్వమందే లీనమగుచున్నది. ఆనిష్కల పరశివుడే జీవుల ననుగ్రహించుటకై సకల నిష్కల రూపమును ధరించును.

సదాశివతత్త్వము

ధ్యానించుటకును, పూజించుటకును నిష్కలరూపుడగు నాశివుడు సదాశివరూపమును ధరించెను. ఈసదాశివునికి సకల నిష్కలరూపముగలదు. శివసంజ్ఞగల తత్త్వమొకటియే. కాని, శక్తిసంయోగమున ననేక భేదములు కల్పింపఁబడినవి.

సాదమనగా రూపమని యర్థము. ఈసదాశివునికి పంచ సాదములు అనగా పంచ రూపములు గలవు.

పంచసాదములు.

శివసాదము మొదటిది. సదాశివుడని కూడ పేరుగలదు.

రెండవది అమూర్త సాదము. ఈశుడని పేరు.
మూడవది. సమూర్త సాదము బ్రహ్మేశుడనియు బ్రహ్మయనియు పేరు.
నాల్గవది కర్తృ సాదము. ఈశ్వరుడని పేరు.
అయిదవది కర్మసాదము. ఈశానుడని పేరు.

శివసాదము.

పరాశక్తితోగూడికొని సర్వతత్వముల కాలయమై సర్వతోముఖమై జ్యోతిరూపున సూక్ష్మాతిసూక్ష్మ రూపమున వెలుంగు శివతత్వమే శివసాదము.

అమూర్త సాదము.

ఉదయాస్తమయములులేక వృద్ధిక్షయములులేక స్వభావముగనే రూపరహితమై సర్వవస్తువులను బ్రకాశింప జేయుచు ప్రపంచోత్పత్తి లయములకు నిలయమై అమూర్తమై దివ్యలింగాకారమున వెలుగునదియే అమూర్త సాదము. దీనికి మూలస్తంభమని పేరు గలదు.

సమూర్త సాదము.

త్రినేత్రియు- ఏకముఖము గలిగి కళావిరాజితమగు సావయవరూపమే సమూర్త సాదము.

కర్తృ సాదము.

స్ఫటిక కాంతిగల దివ్యలింగాకారమై పంచశిరంబులును, నాలుగు ముఖములును, పదునైదు నేత్రములు- యెనిమిది హస్తములు- రెండుపాదములు- శూలపరశు ఖడ్గాభయ నాగపాశ ఘంటాద్యాయుధంబులును గలిగి సావయవమై వెలుంగు నీశ్వర తత్వమే కర్తృ సాదము.

కర్మసాదము.

నాదబిందువులు కర్మసాదమన బడును. నాదము లింగము. బిందువుపీఠము. బిందునాదాత్మకమే లింగరూపము. దేనినుండి సృష్టిస్థితిలయములు జరుగుచున్నవో అదియేలింగస్వరూపము. ఇదియే కర్మసాదమని చెప్పబడును.

పంచతత్వ సహితుడై, సద్యోజాతవామదేవ- అఘోరతత్పురుషేశానములను పంచముఖముల ధరించి వెలుగుచున్న సదాశివుని పంచ సాదములకు పరస్పర సంబంధము గలదు.

ఆకాశము నందు ఇంద్రచాపము వలెను, దర్పణము నందు ప్రతిబింబము వలెను స
దాశివుని రూపము ప్రకాశించు చుండును.

మహేశ్వర తత్త్వము.

జటామకుటమును దాల్చి పద్మాసనాసీనుడై సకలరూపుడై యున్న వాడే మహే
శ్వరుడు. ఈతనికి నిరువదియైదు లీలలు గలవు. అవి ద్వితీయ ప్రకరణమున జూడదగినవి.

ఇంతవరకు విచారించిన విచారణను బట్టి, శివసదాశివ మహేశ్వర తత్త్వములు పతి
స్వరూపములని నిశ్చయింపబడినవి.

పతి కృత్యములు.

పతియొనర్చు కార్యములయిదు. అవి యేవియన:--సృష్టిస్థితి సంహార తిరోభావ-అ
నుగ్రహములు.

పరమేశ్వరుడు మేలుకొనినది మొదలుకొని విధించునటువంటి పనులు జరుగుచుండు
ను. సృష్టించ తగినవారిని సృష్టించుటయు, రక్షించతగిన వారిని రక్షించుటయు, సంహ
రింపతగినవారిని సంహరించుటయు, మాయాశక్త్యాదులను గాకేయదగినవారిని నటుల చేయు
టయు కర్మపరిపాకమునొందినవారల ననుగ్రహించుటయును సర్వేశ్వరుని ప్రధానకృత్యములు.

పశుస్వరూపము.

పాశములచే గట్టబడి స్వకర్మ ఫలము ననుభవించుచు, అనాదిమలములతో గూడికొ
ని జడత్వము నొందుచు, కించిజ్ఞుడై పతిస్వాధీనుడై యుండువాడే పశువు. జీవుడు కేవలము
పరిశుద్ధుడు గాడు. పరిశుద్ధుడైనచో అనుభవముండదు. అనుభవము లేనిది కర్మ నశించదు.

రాగికి చిలుము స్వతస్సిద్ధముగ జనించుటుల, ఆత్మకు ఆణవమలము స్వతముగబు
ట్టును. పాశబద్ధుడగు జీవుడు దీక్షచే ముక్తినొందగలడు.

పశు భేదములు.

విజ్ఞానాకలులు-ప్రళయాకలులు-[కేవలులు]- సకలులు అని పశువులు త్రివిధము.

విజ్ఞానాకలులు.

వీరు మలముతో గూడినవారు. వీరిలో మలము నశించినవారు కొందరును, మలము న
శించనివారు కొందరును గలరు. మలరహితులును, ఆయోగ్యులును వగు అనంత- సూక్ష్మశ
శివోత్తమ- ఏకనేత్ర- ఏకరుద్ర-త్రిమూర్తి- శ్రీకంఠ- శిఖండులని పేరుగలయెనిమందికి
వుండు విద్యేశ్వరాధికార మొసంగెను.

పరిశమాకలులు.

వీరిలో సకల పరిపాకము నొందిన వారు ముక్తినొందుదురు. తదితరులు కర్మవశము వలన పుర్యష్టకదేహము (సూక్ష్మదేహము) తో గూడికొని సమస్త యోనుల యందు జనించుచున్నారు.

పుర్యష్టకదేహము.

పృథివీతత్త్వము మొదలుకొని కలాతత్త్వమువరకు ముప్పదితత్త్వములు సూక్ష్మదేహమనబడును. మరియు మనోబుద్ధ్యహంకారములు. జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియములు పంచభూతములు-పంచతన్మాత్రలు పుర్యష్టకదేహ మనబడును. పుర్యష్టకదేహమనినను- సూక్ష్మశరీరమనినను నొకటియేగాని భేదములేదు. వీరిలో కొందరి ననుగ్రహించి పరశివుండు భువనభోగ్యమొసగెను.

సకలులు.

మలమాయాకర్మములతో గూడినవారు. శివుండు గురు రూపమును ధరించి సకలులకు పాశనాశనమును గలిగించు శక్తిపాతరూపకృపావిశేషమునవీక్షనొసగి యా(?)ష్టపదమున జేర్చును.

ఎంతవరకు శరీరము లేదో యంతవరకనుభవము లేదు. అనుభవించినగాని కర్మ పోనేరదు. జీవుండస్వతంత్రుండగుటవలన పతియే జీవునకు శరీరము నొసగును. సాలెపురుగు తానల్లుకొనిన జాలరిలో నెట్లు తిరుగుచుండునో జీవుండుగూడ నట్లు లేపన దేహమునతిరుగుచుండును. ప్రాణధారకమగునే చైతన్యముగలదో అదియే జీవుడు.

పాశము.

పాశమనగా బంధము. శివానందావిర్భావమునకు విరోధియైన వస్తువు. మలతిరోధాయిపాశము శక్తిపాశము బిందుపాశము- మాయాపాశము-కర్మపాశము, అనిపాశము లయిదువిధములు. మలతిరోధాయి పాశమునకు ఆణవమలమనియు, అనాదిమలమనియు పేరులు-శక్తిపాశమునకు తిరోధశక్తియని పేరు.

ఆణవ- కార్మిక- మాయిక-మాయేయ-బైందవములనిపాశనామములు గ్రంథాంతరము వచింపబడినవి.

ఆణవమలము.

జీవునకనాదినుండివచ్చు మలమే ఆణవమలము. శివవిషయక జ్ఞానము కలిగినప్పుడు, అజ్ఞానముదానిని గప్పివేయును.

శక్తిపాశము

శివేతరమగు వస్తువంతయు సత్యమను భ్రాంతిని గల్గించి జననమరణాది దుఃఖముల ననుభవింప జేయును, అజ్ఞానమును వృద్ధిచేయునది యగుటవలన శక్తికి పాశమని వ్యవహారము.

బిందుపాశము

మనస్సును పాణిక్యాగ్యములందు దగుల్కొనజేయును. విషయ సుఖములనిదికలుగ జేయును. అనుభవింపదగిన భోగముల ననుభవింప జేయును.

మాయాపాశము

శివజ్ఞానము గాని, శివభక్తి నిగాని నెప్పుడు కలుగ జేయనిది మాయా పాశము. ఇదవలిశుద్ధాధ్వపు శివుశేకర. కళాధ్వము, భువనాధ్వము, తత్త్వాధ్వము, వర్ణాధ్వము- పదాధ్వము-మంత్రాధ్వము-యనుషడధ్వలు శుద్ధాధ్వమని పేర్కొనబడినవి.

మంత్రాధ్వము.

సద్యోజాతము వామదేవము అఘోరము తత్పురుషము ఈశానము హృదయముశిరస్సు శిఖకవచము నేత్రము అస్త్రము అని మంత్రాధ్వముపదునొకండు విధములు.

పదాధ్వము.

మహాదేవ సద్భావేశ్వర మహా తేజయోగాధి పతి ముంచముంచ ప్రథమ ప్రథమ సర్వసర్వ భవభవ భవోద్భవ సర్వభూతసుఖ ప్రద సర్వసాన్నిధ్యకర బ్రహ్మవిష్ణు రుద్రపర అనార్చి తానార్చిత అస్తుతాస్తుత పూర్వస్థిత సాక్షిసాక్షి తురుతురు పతంగ పతంగ పింగపింగ జ్ఞానజ్ఞాన శబ్దశబ్ద సూక్ష్మసూక్ష్మ శివ సర్వసర్వ ఓం నమశ్శివ ఓంనమోనమో నమశ్శివ ఓంనమస్థాపి అరూపి ప్రథమ ప్రథమ తేజస్తేజ జ్యోతి రోణ అరూప అనగ్నిఅధూమ అభస్మ అనాది నానానా ధూధూధూ ఓంభూః ఓంభువః ఓంస్సువః అనిధన నిధననిధనోద్భవ శివసర్వ పరాపరాత్మ భువనేశ్వర ధ్యానహార ఓంనమశ్శివ సర్వప్రభు శివ ఈశానమూర్ధ్నే తత్పురుషవక్త్ర అఘోరహృదయ వామదేవ గుహ్యసద్యోజాతపాద ఓంనమః గుహ్యాతిగుహ్యగోప్త అనిధన సర్వయోగాధికృత సర్వవిద్యాధిప జ్యోతీరూప పరమేశ్వర పరమేశ్వర అచేతనాచేతన వ్యోమ్నివ్యోమ్ని వ్యాపిని వ్యాపిని వ్యోమ వ్యాపిని వ్యోమరూప సర్వవ్యాపిని శివానంత అనాథ అనాశ్రిత ధ్రువ శాశ్వత యోగపీఠ సంస్థిత నిత్యయోగి ధ్యానహార ఆద్యోంకారములని పదము

లు ఎనుబది యొకటి.

వర్ణాధ్వము.

అం ఆం ఇం ఈం ఉం ఊం ఋం ౠం ఌం ౡం ఏం ఐం ఓం ఔం అం అః కం ఖం గం ఘం ఙం చం ఛం జం ఝం ఞం టం ఠం డం ఢం ణం తం థం దం ధం నం పం ఫం బం భం మం యం రం లం వం శం షం సం హం ళం క్షం అని వర్ణాధ్వము ఏబదియొక విధము.

తత్త్వాధ్వము.

పృథివి ప్రకృతి బుద్ధి అహంకారమన శ్రోత్రత్వక్ చక్షుర్జిహ్వా ఘ్రాణవాక్ పాణి పాద పాయు ఉపస్థ శబ్ద స్పర్శ రూప రసగంధ ఆకాశ వాయు వహ్ని జల మాయా కాల నియతి కలా విద్యా రాగ పురుష సదాశివఈశ్వర శుద్ధ విద్యా శివశక్తులు''అని తత్త్వములుముప్పదియారు.

భువనాధ్వము.

భద్రకాళి వీరభద్ర త్రిలోచన నథలిప్స వివాహ సంవాహ త్రిదశేశ్వర త్ర్యక్ష గణాధ్యక్ష విభు శంభువస్త్ర వజ్రదంష్ట్ర ఉదుంబర గ్రసన మారుతాశన క్రోధన అనంత వృషదర వృషబలిప్రియ భూతిపాల జ్యేష్ఠ శర్వ సురేశ్వర వేద పారగ జ్ఞానభూ సర్వజ్ఞ ఈశాన విద్యాధిప పరికామద ప్రసాదశ్రీ ధరరత్న ధరలక్ష్మి ధవజటాధర సౌమ్యధర ధన్యరూప నిధీశ మేఘవాహన కపర్ది పంచశిఖ పంచాంతక క్షయాంతక తీక్ష్ణసూక్ష్మ వాయువేగ లఘుశీఘ్ర ఘనాద మేఘనాద జలాంతక దీర్ఘబాహు జలభద్ర శ్వేత మహాబల పాశహస్త అతిబలబలదంష్ట్ర లోహిత ధూమ్ర విరూపాక్ష ఊర్ధ్వకేశ భయాంతక క్రూరదంష్ట్ర దంష్ట్ర మారణ నిర్ఋతి ధర్మపతి అధర్మపతి వియోక్త సంయోక్త కర్త నిధాత ధాతృసంహార మృత్యు ధర్మ క్షయాంతక భస్మాంతక వజ్రబాహు దహన జ్వలన హరఘాతుక పింగళ హుతాశన అగ్నిరుద్ర త్రిదశాధిప పినాకిశాస్త అవ్యయ విభూతి విమర్ధన వహ్నిదేవ బుధ అజ కపాలీశ రుద్ర విష్ణు బ్రహ్మ హాటకేశ్వర కూష్మాండ కాలాగ్నిరుద్ర శ్రీకర్ణ సౌమ్య కౌమార వైష్ణవ బ్రాహ్మ్య భైరవ కృత అకృత స్థలేశ్వర సుబ్రహ్మణ్య ప్రాజేశ సౌమ్య ఇంద్ర గాంధర్వ యక్ష రాక్షస పైశాచ సుస్థలేశ్వర శంఖుకర్ణ కాలాంజన మండలేశ్వర మహాగడద్విరండ సకలాండ స్థాణుస్వర్ణాక్ష భద్రకర్ణ గోకర్ణ మహాలయ అవిముక్త రుద్రకోటి వస్త్రాపద భీమేశ్వర మహేంద్ర అట్టహాస విమలేశ్వర నఖలనాఖల కురుక్షేత్ర గయాక్ష మహాభైరవ కేదార శ్రీశైల మహాకాల మధ్యమేశ్వర ఆమ్రాదికేశ్వర జలేశ్వర హరిశ్చంద్ర అమరేశ్వర ఢుంఢి ముండి భారభూతి సౌమ

పుష్కరనైమిశ అమరేశ్వర అంగుష్ఠమాత్ర ఈశాన ఏకేక్షణ ఏకపింగళ ఉద్భవ అ
భవ వామదేవ మహాద్యుతి శ్వేత ఏకవీర క్రోధచండ శూర పంచాంతక సంవర్త జ్యోతిష
మహాక్రోధ మహాచండ ఏకశివ అనంత అజ ఉమాపతి ప్రచండ ఏకపాద ఈశాన భవ ఉ
గ్రభీమ అనంత సూక్ష్మ శివోత్తమ ఏకనేత్ర ఏకరుద్ర త్రిమూర్తి శ్రీకంఠ శిఖండి వా
మజ్యేష్ఠ రౌద్రి కాళి కల వికర్ణ బలవికర్ణ బలప్రమథన సర్వభూతదమన మనోన్మని అ
నాశ్రిత అనాథున అనంతవ్యోమరూప వ్యాపిని ఊర్ధ్వగామిని రోచిక మోచిక దీపిక
ఇందిర శాంత్యతీత శాంతవిద్యాప్రతిష్ఠనివృత్తి అని భువనములు ఇన్నూటయిరువదినాలుగు.

కళాధ్వము.

నివృత్తి ప్రతిష్ఠ విద్య శాంతి శాంత్యతీత అనికళలు ఐదు.

సద్యోజాత. వామదేవ- అఘోర- తత్పురుష- ఈశాన- ములను నయిదు ముఖములుగను, న-మ-శి-వా-య- అను పంచాక్షరములుగను, పృథివ్యాపస్తేజోవాయు రాకాశములను పంచభూతములుగను, పరాశక్తి- ఆదిశక్తి- ఇచ్ఛాశక్తి- జ్ఞానశక్తి- క్రియాశక్తి అను నయిదుశక్తులుగను సృష్టి- స్థితి- సంహార- తిరోధాన- అనుగ్రహములను పంచకృత్యములుగను, ఈశాన- ఈశ్వర- రుద్ర- సదాశివ- శివులను పంచకర్తలుగను- ప్రణవమునందు గల అకార- ఉకార- మకార- అర్ధమాత్ర- అవర్ణములు- అను పంచవర్ణములుగను, తారకము- దండము- కుండలము- అర్ధచంద్రకము- బిందువు-అను పంచస్థానములుగను:పరమేశ్వరుని పంచకళలే నుడువబడినవి.

ఇందు నివృత్తి ప్రతిష్ఠాకళలు రెండు నశుద్ధాధ్వమని విద్యాకళ మిశ్రాధ్వమనియు, శాంతి శాంత్యతీతకళలు రెండును శుద్ధాధ్వమనియుం జెప్పబడినవి.

అశుద్ధాధ్వము.

ఇందుండినవారలకు కించిజ్జ్ఞత్వము- కించిత్కర్తృత్వము- సుఖదుఃఖ మోహములును నుండును. పాశపంచకమును వీరికి గలదు.

మిశ్రాధ్వము.

ఇందు గలవారలకు సర్వజ్ఞత్వమున్నను సుఖదుఃఖములు మాత్రము తప్పవు. బైందవము- రోధశక్తి-ఆణవము కార్మికము- అని నాలుగు పాశములును వీరికిగలవు.

శుద్ధాధ్వము.

ఇందలి వారలకు ముక్తులకు వలె నెల్లకాలము నిరతిశయ సుఖముండును. దుఃఖమో

హాములు లేవు- బైందవము, రోధశక్తి యను రెండుపాశములుండును.

ఈమాయియగు కళలందు మంత్రాధ్వములోని మంత్రములు పదాధ్వములోని పదములు, వర్ణాధ్వములోని వర్ణములు, తత్త్వాధ్వములోని తత్త్వములు, భువనాధ్వములోని భువనములను జేరియున్న విక్రమముగా వచించెదను.

నివృత్తి కళ.

ఇందలి పృథివీ తత్త్వమునందు భద్రకాళి భువనము మొదలుకొని రుద్ర భువనము వరకుగల నూటయెనిమిది భువనములు గలవు. ఈభువననామములే భువనాధిపతుల పేర్లు శతరుద్రులను సంజ్ఞ వీరికి గలదు.

మంత్రము- మంత్రాధ్వమునందలి సద్యోజాత పఞ్చాఖ్యంతము: అనుమంత్రము హృదయాయనమః అనుమంత్రమును నిందుగలవు

పదాధ్వమందలి " ౧ మహాదేవపదము ౨ సర్వాభివేశ్వరపదము ౩ మహాతేజయోగాధిపతి పదము ౪ మంచమంచపదము ౫ ప్రథమప్రథమపదము ౬ సర్వసర్వపదము ౭ భవభవపదము ౮ భవోద్భవపదము ౯ సర్వభూతసుఖప్రదపదము ౧౦ సర్వసాన్నిధ్యకరపదము ౧౧ బ్రహ్మవిష్ణురుద్రపరపదము ౧౨ అనార్చితానార్చితాపదము ౧౩ అస్తుతాస్తుతపదము ౧౪ పూర్వస్థితపదము ౧౫ సాక్షిసాక్షిపదము ౧౬ తురుతురుపదము ౧౭ పతంగపతంగపదము ౧౮ పింగపింగపదము ౧౯ జ్ఞానజ్ఞానపదము ౨౦ శబ్దశబ్దపదము ౨౧ సూక్ష్మసూక్ష్మపదము ౨౨ శివపదము ౨౩ సర్వసర్వపదము ౨౪ ఓంనమశ్శివపదము ౨౫ ఓం నమో నమఃపదము ౨౬ నమశ్శివపదము ౨౭ ఓంనమపదము." అను ౨౭పదములుండును.

వర్ణాధ్వమునందలి, క్ష, అను వర్ణమును, తత్త్వాధ్వమునందలి పృథివీ తత్త్వమును నిందుగలవు.

బ్రహ్మాండమునకు మీద ౧ భద్రకాళీ భువనము ౨ వీరభద్ర భువనమును గలవు. దానిపైన ౧ త్రిలోచనభువనము ౨ అప్సభువనము ౩ నభోభువనము ౪ వివాహ భువనము ౫ సంవాహభువనము ౬ త్రిదశేశ్వరభువనము ౭ త్ర్యక్షభువనము ౮ గణాధ్యక్షభువనము ౯ విభుభువనము ౧౦ శంభుభువనము అని పదిభువనములు గలవు.

క్రిందిభాగమున, ౧ దంష్ట్రిభువనము ౨ వజ్రభువనము ౩ ఫణీంద్రభువనము ౪ ఉదుంబరభువనము ౫ క్రోశనభువనము ౬ మారుతాశనభువనము ౭ క్రోధనభువనము ౮ ఆనందభువనము ౯ వృషధ్వజభువనము ౧౦ వృషభువనము అని ౧౦ భువనములుగలవు.

అండమధ్యమునందు ౧ రుద్రభువనము ౨ విష్ణుభువనము ౩ బ్రహ్మభువనము ౪ హాటకేశ్వరభువనము ౫ కూశ్మాండభువనము ౬ కాలాగ్నిరుద్రభువనము అనుఆరు భువనములు గలవు.

తూర్పుదిక్కునందు, ౧ త్రిదశాధిపభువనము ౨ పినాకి భువనము ౩ శాస్తృభువనము ౪ అన్యాయభువనము ౫ విభూతిభువనము ౬ విభర్ధనభువనము ౭ వజ్రదేహభువనము ౮ బుధభువనము ౯ అజ భువనము ౧౦ కపాలీశభువనము అనుపదిభువనములుగలవు.

ఆగ్నేయదిశయందు ౧ అక్షయాంతకభువనము ౨ భస్మాంతక భువనము ౩ వజ్రబాహుభువనము ౪ దహనభువనము ౫ జ్వాలనభువనము ౬ హరణభువనము ౭ ఘాతుకభువనము ౮ పింగళభువనము ౯ హుతాశనభువనము ౧౦ అగ్నిరుద్రభువనము అనుపదిభువనములు గలవు,

దక్షిణదిశయందు ౧ ధర్మపతిభువనము ౨ అధర్మపతిభువనము ౩ వినోక్తృభువనము ౪ సంయోక్తృభువనము ౫ కర్తృభువనము ౬ విధాతృభువనము ౭ ధాతృభువనము ౮ హరభువనము ౯ మృత్యుభువనము ౧౦ ధర్మభువనము అను పదిభువనంబులుండును.

నైరుతిదిశయందు ౧ బలభువనము ౨ దంష్ట్రిభువనము ౩ లోహితభువనము ౪ విరూపాక్షభువనము ౫ ఊర్ధ్వకేశభువనము ౬ భయాంతకభువనము ౭ క్రూరదృష్టిభువనము ౮ హంతృభువనము ౯ మారణభువనము ౧౦ నిరృతిభువనము అనుపదిభువనములు గలవు

పశ్చిమదిశయందు ౧ మేఘవాహన భువనము ౨ కపర్ది భువనము ౩ పంచశిఖ భువనము ౪ పంచాంతక భువనము ౫ క్షయాంతక భువనము ౬ తీక్ష్ణభువనము ౭ సూక్ష్మభువనము ౮ వాయువేగభువనము ౯ లఘుభువనము ౧౦ శీఘ్రభువనము అనునపదిభువనములు గలవు.

వాయువ్యదిశయందు ౧ సునాద భువనము ౨ మేఘనాద భువనము ౩ జలాంతక భువనము ౪ దీర్ఘబాహుభువనము ౫ జయభద్రభువనము ౬ శ్వేతభువనము ౭ మహాబలభువనము ౮ పాశహస్తభువనము ౯ అతిబలభువనము౧౦ బలభువనముఅనుపది భువనములుగలవు.

ఉత్తరదిశయందు ౧ ప్రకాశద భువనము ౨ ప్రసాద భువనము ౩ శ్రీధరభువనము ౪ రత్నధరభువనము ౫ లక్ష్మీధర భువనము ౬ జటాధర భువనము ౭ సౌమ్యధర భువనము ౮ ధన్య భువనము ౯ రూప భువనము ౧౦ సిద్ధేశ భువనము అనిపదిభువనములు గలవు.

ఈశాన్యకోణమువందు " ౧ బల్లిప్రియ భువనము ౨ భూతపాల భువనము ౩ శ్రేష్ఠ భువనము ౪ శర్వభువనము ౫ సురేశ్వర భువనము ౬ వేదపారగభువనము ౭ జ్ఞాన భూభువనము ౮ సర్వజ్ఞ భువనము ౯ ఈశాన భువనము ౧౦ విద్యాధిప భువనము అను పది భువనము అను గలవు. ఇక ప్రతిష్ఠాకలను గూర్చి వచించెదను.

ప్రతిష్ఠా కల.

ఇందు ౨ మంత్రములు ౨౧ పదములు ౨౪ వర్ణములు ౨౩ తత్వములు ౫౬ భువనములు చేరి యున్నవి. అవి యేవియన.

మంత్రములు.

౧ వామదేవ గుహ్యాయనమః ౨ శిరసేస్వాహా.

పదములు.

౧ రూపిపదము ౨ అరూపిపదము ౩ ప్రథమ ప్రథమ పదము ౪ తేజస్తేజపదము ౫ జ్యోతిర్జ్యోతిపదము ౬ అరూపదములు ౭ అనగ్ని పదము ౮ అధూమపదము ౯ అభస్మ పదము ౧౦ అనాదిపదము ౧౧ నా నా నా పదము ౧౨ ధూ ధూ ధూ పదము ౧౩ ఓం భూః పదము ౧౪ ఓం భువః పదము ౧౫ ఓం సువః పదము ౧౬ అనిధన పదము ౧౭ నిధనపదము ౧౮ నిధనోద్భవపదము ౧౯ శివపదము ౨౦ సర్వపరాపరాత్మపదము ౨౧ భువనేశ్వరపదము అను ౧౧ పదము లుండును.

తత్త్వములు.

౧ ప్రకృతితత్త్వము ౨ బుద్ధి తత్త్వము ౩ అహంకార తత్త్వము ౪ మనస్తత్త్వము ౫ శ్రోత్రతత్త్వము ౬ త్వక్ తత్త్వము ౭ చక్షుస్తత్త్వము ౮ జిహ్వాతత్త్వము ౯ ఘ్రాణతత్త్వము ౧౦ వాక్తత్త్వము ౧౧ పాణితత్త్వము ౧౨ పాదతత్త్వము ౧౩ పాయుతత్త్వము ౧౪ గుహ్యతత్త్వము ౧౫ శబ్దతత్త్వము ౧౬ స్పర్శతత్త్వము. ౧౭ రూప తత్త్వము ౧౮ రసతత్త్వము ౧౯ గంధతత్త్వము ౨౦ ఆకాశతత్త్వము ౨౧ వాయు తత్త్వము ౨౨ వహ్ని తత్త్వము ౨౩ జలతత్త్వము అను తత్త్వము లుండును.

వర్ణములు.

౧ టం ౨ ఠం ౩ డం ౪ ఢం ౫ ణం ౬ తం ౭ థం ౮ దం ౯ ధం ౧౦ నం ౧౧ పం ౧౨ ఫం ౧౩ బం ౧౪ భం ౧౫ మం ౧౬ యం ౧౭ రం ౧౮ లం ౧౯ వం ౨౦ శం ౨౧ షం ౨౩ సం ౨౪ హం అను వర్ణములుండుండును.

భువనములు.

ప్రకృతితత్త్వమున ౧ శ్రీకర్ణభువనము ౨ సౌమ్యభువనము ౩ కౌమార భువనము ౪ వైష్ణవభువనము ౫ బ్రాహ్మ్యభువనము ౬ భైరవభువనము ౭ కృతభువనము ౮ అకృతభువనము అను ౮ భువనములున్నవి.

బుద్ధితత్త్వమున ౧ బ్రాహ్మ్యభువనము ౨ సుబ్రాహ్మ్య భువనము ౩ ప్రాకేశభువనము ౪ సౌమ్యభువనము ౫ ఇంద్రియాభువనము ౬ గాంధర్వ భువనము ౭ యాక్షభువనము ౮ రాక్షసభువనము అను భువనములు గలవు

అహంకారతత్త్వమున స్థలేశ్వర భువనముగలదు.

మనస్తత్త్వమున సుస్థలేశ్వర భువనముగలదు. శ్రోత్రాదిజ్ఞానేంద్రియతత్త్వపంచకమందు శంఖకర్ణభువనముగలదు. వాగాదికర్మేంద్రియతత్త్వపంచకమునందు కాలాంజన భువనముగలదు. ౧ శబ్దాదితన్మాత్రతత్త్వపంచకమునందు మండలేశ్వరభువనము ౨ మహాండ భువనము ౩ ద్విరండ భువనము ౪ సకలాండభువనము అను నాలుగుభువనములు గలవు.

ఆకాశ తత్త్వమందు ౧ స్థాణుభువనము ౨ స్వర్ణాక్ష భువనము ౩ భద్రకర్ణభువనము ౪ గోకర్ణ భువనము ౫ మహాలయాభువనము ౬ అవిముక్త భువనము ౭ రుద్రకోటి భువనము ౮ వస్త్రాపద భువనము అను ౮ భువనము లుండును.

వాయు తత్త్వమందు ౧ భీమేశ్వర భువనము ౨ మహేంద్రభువనము ౩ అట్టహాసభువనము ౪ విమలేశ్వర భువనము ౫ నఖల నాఖల భువనము ౬ కురుక్షేత్ర భువనము ౭ గయాభువనము ౮ అక్షుమహాభువనము అను నేనిమిదిభువనములు గలవు,

అగ్ని తత్త్వమునందు ౧ భైరవభువనము ౨ కేదారభువనము ౩ శ్రీశైలభువనము ౪ మహాకాలభువనము ౫ మధ్యమేశ్వరభువనము ౬ ఆమ్రాతికేశ్వరభువనము ౭ జలేశ్వరభువనము ౮ హరిశ్చంద్రభువనము అను నెనిమిది భువనములుండును.

జల తత్త్వమునందు ౧ అమరేశ్వర భువనము ౨ డుంఠిభువనము ౩ ముండి భువనము ౪ భారభూతిభువనము ౫ ఔషధిభువనము ౬ పుష్కరభువనము ౭ నైమిశ భువనము ౮ అమరేశ్వర భువనము అను నెనిమిది భువనము లుండును.

ఇక విద్యాకలను గూర్చి విచారింతము.

విద్యాకల.

ఇందు ౨ మంత్రములు ౨౦ పదములు ౭ వర్ణములు ౭ తత్త్వములు ౮ భువనము

లుండును.

మంత్రములు.

అఘోరహృదయాయనమః శిఖాయైవౌషట్ అను మంత్రములిందు గలవు.

పదములు.

౧ వ్యాపహారపదము ౨ ఓంనమశ్శివపదము ౩ సర్వప్రభుపదము ౪ శివపదము ౫ ఈశానమూర్ధ్నిపదము ౬ తత్పురుషవక్త్రపదము ౭ అఘోరహృదయపదము ౮ వామదేవగుహ్యపదము ౯ సద్యోజాతిపాదపదము ౧౦ ఓంనమః పదము ౧౧ గుహ్యాతిగుహ్యపదము ౧౨ గోప్తృపదము ౧౩ అనిధనపదము ౧౪ సర్వయోగాధికృతపదము ౧౫ సర్వవిద్యాధిపపదము ౧౬ జ్యోతిరూపపదము ౧౭ పరమేశ్వర పరమేశ్వర పదము ౧౮ అచేతనాచేతనపదము ౧౯ వ్యోమివ్యోమ్ని పదము ౨౦ వ్యాపిక వ్యాపిని పదము అను యిరువదిపదము లీకలయందు గలవు.

వర్ణములు.

౧ ఘం ౨ జా ౩ చం ౪ ఛం ౫ జా ౬ ఝా ౭ ఞం అను వర్ణములిందుగలవు.

తత్త్వములు.

౧ మాయాతత్త్వము ౨ కాలతత్త్వము ౩ నియతితత్త్వము ౪ కలాతత్త్వము ౫ విద్యాతత్త్వము ౬ రాగతత్త్వము ౭ పురుషతత్త్వము అనుతత్త్వము లుండును.

భువనములు.

మాయాతత్త్వమందు ౧ అంగుష్ఠమాత్రభువనము ౨ అర్క భువనము ౩ ఈశాన భువనము ౪ ఏకేక్షణ భువనము ౫ ఏకపింగళ భువనము ౬ ఉద్భవ భువనము ౭ అభవ భువనము ౮ వామదేవ భువనము ౮ మహాద్యుతి భువనము అను భువనములుతొమ్మిదియుండును.

కాలతత్త్వమందు ౧ శిఖేద ౨ ఏకవీర అను రెండుభువనములు గలవు.

నియతి తత్త్వమందు ౧ క్రోధ భువనము ౨ చండభువనము ౩ శూర భువనము ౪ పంచాంతకభువనములను నాలుగుభువనము లుండును.

కలాతత్త్వమందు ౧ సంవర్త భువనము ౨ జ్యోతిష భువనము అను భువనములుండును.

విద్యాతత్త్వమునందు ౧ మహాక్రోధ భువనము ౨ మహాచండ భువనము అనురెండు భువనములుండును.

రాగతత్త్వము నందు ౧ ఏకశివ భువనము ౨ అనంతభువనము ౩ అజ భువనము ౪ ఉమాపతి భువనము ౫ ప్రచండ భువనముఅనుభువనములుండును.

పురుషతత్త్వము నందు ౧ ఏకపాద భువనము ౨ ఈశాన భువనము ౩ భవభువనము ౪ ఉగ్రభువనము ౫ భీమభువనము అను భువనములుండును. ఇక శాంతికలను గూర్చి విచారింతము.

శాంతికల.

శాంతికల యందు రెండు మంత్రములు ౧౨ పదములు ౩ వర్ణములు ౩ తత్త్వములు ౧౮ భువనములు వున్నవి.

మంత్రములు.

౧ తత్పురుషవక్త్రాయనమః ౨ కవచాయహుం.

పదములు.

౧ వ్యోమవ్యాపిని పదము ౨ వ్యోమరూపపదము ౩ సర్వవ్యాపినిపదము ౪ శివానంతపదము ౫ అనాథ పదము ౬ అనాశ్రిత పదము ౭ ధ్రువపదము ౮ శాశ్వత పదము ౯ యోగపీఠపదము ౧౦ సంస్థితపదము ౧౧ నిత్యయోగిపదము ౧౨ ధ్యానహారపదము అను పదములు గలవు.

వర్ణములు.

౧ కం ౨ ఖం ౩ గం

తత్త్వములు.

౧ సదాశివతత్త్వము ౨ ఈశ్వరతత్త్వము ౩ శుద్ధవిద్యాతత్త్వము.

భువనములు.

సదాశివతత్త్వము నందు ౧ అనంతభువనము ౨ సూక్ష్మభువనము ౩ శివోత్తమభువనము ౪ ఏకనేత్రభువనము అనుభువనము లుండును.

ఈశ్వరతత్త్వము నందు ౧ ఏకరుద్ర భువనము ౨ త్రిమూర్తి భువనము ౩ శ్రీకంఠభువనము ౪ శిఖండి భువనము అను భువనములు గలవు.

శుద్ధవిద్యా తత్త్వమునందు ౧ వామ భువనము ౨ జ్యేష్ఠ భువనము ౩ రౌద్రి భువనము ౪ కాల భువనము ౫ కలవికర్ణ భువనము ౬ బలవికర్ణ భువనము ౭ బలప్రమథభు

వనము ౮ సర్వభూతదమన భువనము ౯ మనోన్మని భువనము అనుభువనము లుండును. ఇక శాంత్యతీతకళను గూర్చి ముచ్చటించుకొందము.

శాంత్యతీతకళ.

ఇందు 3 మంత్రములు ౧ పదము ౧౬ వర్ణములు ౨ తత్త్వములు ౧౫ భువనము లుండును.

మంత్రములు.

౧ ఓం శివాయ నమః ౨ ఈశానమూర్ధ్నే నమః 3 అస్త్రాయఫట్.

పదములు.

౧ ఓంకారపదము.

వర్ణములు

అం ఆం ఇం ఈం ఉం ఊం ఋం ౠం ఌం ౡం ఏం ఐం ఓం ఔం అం అః అను వర్ణము లుండును.

తత్త్వములు.

౧ శివతత్త్వము. ౨ శక్తితత్త్వము.

భువనములు.

శివతత్త్వమునందు ౧ అనాశ్రిత భువనము ౨ అనాథ భువనము 3 అనంత భువనము ౪ వ్యోమరూప భువనము ౫ వ్యాపిని భువనము ౬ ఊర్ధ్వగామిని భువనము ౭ రోచిక భువనము ౮ మోచిక భువనము ౯ దీపిక భువనము ౧౦ ఇందిర భువనము అను పది భువనములుండును.

శక్తి తత్త్వమునందు ౧ శాంత్యతీత భువనము ౨ శాంతి భువనము 3 విద్యా భువనము ౪ ప్రతిష్ఠా భువనము ౫ నివృత్తి భువనము అను నయిదు భువనము లుండును.

ఇంతవరకు విమర్శించిన విషయమువలన తెలినది యేమనగా ౧౧ మంత్రములు ౮౧ పదములు ౫౧ వర్ణములు 3౬ తత్త్వములు ౨౨౪ భువనములు ౫ కళలు గలిగిన షడధ్వలు ప్రకాశించుచున్నవి. ఇట్టి షడధ్వ శోధన తప్పక దీక్షాకాలమున జేయుదగినది.

అశుద్ధాధ్వ.

దీనికి కర్తృత్వము శేషుడు :- ఇందు ముప్పది తత్త్వములు గలవు.

మాయయొక్క మొదటివికారము నియమ కారణభూతమైన కాలతత్త్వము. కర్మచేయువాని ఫలమును నియమించునది నియతితత్త్వము. ఆత్మకుగల జ్ఞానక్రియాస్వరూపము నడంచి అజ్ఞానసమృద్ధినొసగునది కళాతత్త్వము. పురుషులను విషయములందుప్రవర్తింపజేయునది విద్యాతత్త్వము విషయానురాగము గలుగజేయునది రాగతత్త్వము. ఆత్మకు ప్రకృతి భోక్తృత్వ ప్రయోజకమైనది పురుషతత్త్వము. గుణతత్త్వము మొదలు కొని పృథివీతత్త్వాంతము వరకు గలమూలప్రధాన కారణమైనది ప్రకృతితత్త్వము.

ప్రకృతి తత్వమునుండి గుణత్రయ రూపమైన చిత్త తత్వ ముదయించు చున్నది. చిత్త తత్వమునుండి రజ స్తమస్సులు లేనిబుద్ధి తత్వము గలుగు చున్నది. ఆబుద్ధి తత్వము అధ్యవసాయిని యనియు, అనధ్యవసాయిని యనియు రెండు విధములు. అనధ్యవసాయిని యను బుద్ధి యందు, ఇష్టాపూర్తాది జన్యములు- పూర్వములునగు ధర్మజ్ఞానాది గుణము లుండును.

ఇష్ట కర్మలు.

శ్లో॥ అగ్నిహోత్రం తపస్సత్యం। వేదానాం చానుపాలనం।
ఆతిథ్యం వైశ్వదేవంచ। ఇష్టమిత్యభిధీయతే॥

తా॥ అగ్నిహోత్రము. తపస్సు. సత్యము. వేదాధ్యయనము. ఆతిథ్యము. వైశ్వదేవము- ఇష్టకర్మలని చెప్పబడును.

పూర్త కర్మలు.

శ్లో॥ వాపీకూప తటాకాది। దేవతాయతనానిచ।
అన్నప్రదానమారామః। పూర్తమిత్యభిధీయతే॥

తా॥ దిగుడుభావులు- బావులు- తటాకములు- మొదలగు వానినిర్మించుట, దేవాలయములు కట్టించుట,అన్నప్రదానముచేయుట,తోటవేయించుట, పూర్త కర్మలనబడును.

ఇట్టి యిష్టాపూర్త కర్మలనాచరించువారు ధూమాదిమార్గమున- అనగా శ్లో. ధూమారాత్రిస్తథాకృష్ణష్షాణ్మాసాదక్షిణాయనం। తత్రచాంద్రమసంజ్యోతిర్యోగీప్రాప్య నివర్తతే "అను గీత వచనము ననుసరించి ధూమము- రాత్రి- కృష్ణపక్షము దక్షిణాయనము పితృయానము- పింగళనాడి యీమార్గముల చంద్రలోకమునకు వెళ్లుదురు, అచ్చట పుణ్యఫలంబు ననుభవింతురు.

క్షీణేపుణ్యేమర్త్యలోకంవిశంతి" అను వచనము ననుసరించి మేఘమునందు బడిజలరూపముగా బడి భూమియందలి యోషధులలో జేరి అన్నరూపమై పురుషుని చెందిశుక్లముద్వారా స్త్రీగర్భంబును బొంది తొమ్మిదిమాసములుగడచినతరువాత పుత్రికగనో, పుత్రుడుగనో పుట్టి పుణ్యపాప సహితములగు కర్మల నాచరించుచు శివజ్ఞానము జనించువరకు నాటి నాటికి బుట్టుచు జచ్చుచుందురు. దీనినే ధూమాదిమార్గమని పెద్దలు చెప్పుచుందురు. ప్రసక్తానుప్రసక్తిగా నిది వచింపబడినది.

ఇక అధ్యవసాయిని యగుబుద్ధిని గూర్చి విచారింతము. ధర్మాధర్మములు- ఐశ్వర్యానైశ్వర్యములు- అణిమాది సిద్ధులు- కామక్రోధాదులు- సంసారజ్ఞానము- ముక్తిజ్ఞానము- మోహాజ్ఞానము- మొదలగునవి అధ్యవసాయిని యగు బుద్ధివ్యాపారములు. బుద్ధి తత్వమునుండియే అహంకారతత్వము జనించినది.

సాత్వికాహంకారము- రాజసాహంకారము- తామసాహంకారము- అనియహం
కారము- మూడు విధములు- సాత్వికాహంకారము నుండి మనస్సు చక్షురాదిజ్ఞానేంద్రి
యపంచకము జనించినది.

రాజసాహంకారము నుండి వాగాదికర్మేంద్రియ పంచకము జనించినది. తామసా
హంకారమునుండి పంచతన్మాత్రలు జన్మించినవి. పంచతన్మాత్రలకాధారము పంచభూ
తములు. పంచభూతములతో నేర్పడినది గనుకనే యీశరీరము పాంచభౌతికమని వ్యవ
హరింపబడుచున్నది.

కర్మపాశము.

పెద్దలు వేదాంత విషయములు చెప్పుచుండగా వినుటకు పోకుండనడ్డుపెట్టును.
జన్మమును- భోగమును- ఆయువును కర్మయే యొసంగును. అధిభౌతికమని ఆధ్యాత్మికమని
అధిదైవికమని కర్మకు మూడు సాధనములు గలవు. త్రిసాధనములన తాపత్రయమనిపేరు.

అధిభౌతిక తాపము.

పాములు- తేళ్లు- నల్లులు- చీమలు దోమలు- మొదలగు దుష్టజంతువులవల్ల కలు
గు బాధలును కళత్ర పుత్ర భ్రాతృమిత్రాదులవలనగలిగిన వ్యాధులు మొదలగు వాని
వలన తాను దుఃఖపడుటయును ఆధిభౌతిక తాపము.

ఆధ్యాత్మిక అధిదైవిక తాపములు.

జ్వరము- వాతము- శూలము- మున్నగు రోగములు దేహమునకుగలిగిన నపుడు పొం
దుఃపరితాపమే ఆధ్యాత్మిక తాపము. అతివృష్టి- అనావృష్టి- ఝంఝామారుతము- పిడుగు
లు పడుట మొదలగు దైవకృతములగు బాధలవలనతనకుగలుగు పరితాపమే అధిదైవికము.

ఈత్రిసాధనములుగల కర్మమనుభవించినగాని పోనేరదు. ఆగామి సంచిత ప్రా
రబ్ధములని కర్మభేదములు గ్రంథాంతరమున గలవు. ఆగామిసంచితములు తానార్జిత పుణ్యక
ర్మల వలన నశించ వచ్చునుగాని "ప్రారబ్ధం భోగతో నశ్యేత్" అని అనుభవించిగాని ప్రా
రబ్ధము నశించదు.

శివాద్వైతము.

ప్రారబ్ధ మనుభవించుచు శివభక్తి శివజ్ఞానము గలిగి శివపూజాది సత్కర్మలాచ
రించుచు శివానుగ్రహమునకు బాత్రులైనగాని పశువులు పాశపంచకము తప్పించుకొని శి
వసాయుజ్యము నొందనేరరు. మలినత్వము పోయినపుడు శివత్వము గలుగును. శివసాక్షా
త్కారము వలననే మలనివృత్తి గలుగును.

శ్లో. అహం మహాత్మా శివో హ్యన్యః పరమాత్మేత్యతి యస్స్మృతః ।
ఏవం యో భావయే న్మోహాత్ నశివత్వమవాప్నుయాత్ ॥

నేను జీవుఁడను, పరమాత్మయగు శివుఁడు నాకంటె నితరుఁడు. అను భావనలో నెవఁడు పరశివుని తలంచునో, వాఁడు శివత్వము పొందఁడు.

శ్లో. దేహో దేవాలయః ప్రోక్తో జీవో దేవ స్సనాతనః ।
త్యజేదజ్ఞాన భావంచ సోహం భావేన పూజయేత్ ॥

ఈదేహమే దేవాలయము. ఇందు గల జీవుఁడే సనాతనుఁడైన దేవుఁడు. కావున అజ్ఞానభావనమును విడిచి ఆశివుఁడే నేనను భావనమున పూజింప వలయును.

కొందరు నేనేపరబ్రహ్మను అని పలుకుదురు. అట్టివారు పైవాక్యములకు విపరీతార్థమును చెప్పువారగుచున్నారు.

ఎప్పటికిని తాను భావించునపుడు, ఆపరశివుఁడను నేనని యెంచవలయును" సర్వజ్ఞానోత్తరాగమము నందు,"శ్లో. యశ్శివ స్సోహ మేవేతి అద్వైతంభావయే త్సదా అనగా నేమహాను భావుఁడు శివుఁడని రచింపఁ బడుచున్నాఁడో, అతఁడే నేనను, అద్వైత భావనతో ధ్యానించిపూజించవలయునని చెప్పఁబడినది.

కావున, అటుల శివుని భావించి పూజించుటయే శివాద్వైతము. ఇదియే లింగైక్యమని మతధర్మపారగుఁడగు పాల్కురికిసోమనారాధ్యులవారు తాను రచించిన చెన్నమల్లు సీసము లందుఁగూడ వచించియున్నారు.

సీ. నేకర్త వటన్న ◆ నిక్కంబు భక్తుండు । తానవ్వ నుభయాక ◆ ర్మావృతగతుఁడు ।
నీవె యన్నను సదా ◆ నిత్యత ప్రసాదాంగి । తనకన్న నింద్రియ ◆ తప్తుండు ।
నిన్ను నెఱింగిన ◆ నెట్టన శరణుండు । తన్ను నెఱింగిన ◆ తామసుండు ।
నీవు తానన్నను నిజము లింగైక్యుండు । తాను నీవన్న న ◆ ద్వైతవాది ।
గీ. కాన కాయకర్మ ◆ గతిమతి శుద్ధిచె । తన్య భావములను ◆ తన్ను మరచి ।
లింగగతి చరించు లింగలింగైక్యుల । చేర్పవయ్య నన్ను ◆ చెన్నమల్లు ॥

కావున సోమనాథుని వంటి భక్తితత్పరుఁడు శివుఁడే తానని భావన చేయుటయే లింగైక్యమని వచించుచున్నాఁడు. శివాద్వైతమనిన నిదియే, ఇట్టి పరశివుని భావించిపూజించుటకు దీక్ష నొంద వలయును. అట్టి దీక్ష నొందినగాని పాశపంచకము నశించి పశువు పశుత్వమును విడిచి లింగైక్యము నొందనేరఁడు. కాన నట్టి దీక్షను ప్రసాదించుటకు గురువు సమర్థుఁడు. పూజ్యుడును పరశివస్వరూపుఁడు నగు గురువుతనకనుగ్రహముగ లిగినగాని శక్తిపాతమున షడధ్వశోధనఁ జేసి దీక్ష నొసగఁడు. ఈవిషయమును నే ముందు ప్రకరణములందు క్రమముగ నిరూపించును.

శివజ్ఞాన శేఖరే,

పంచమ ప్రకరణం.

గురుస్తుతిః.

శ్లో॥ శివజ్ఞాన క్రియా రూప దీక్షా కారుణ్యాపేక్షయా ।
కృతార్థయంతం జిజ్ఞాసూన్ గురురూపం శివంభజే॥

శక్తిపాత ప్రశంసా.

శ్లో॥ యత్కటాక్ష నిరీక్షాయాం ప్రాల్బంతే జడా అపి ।
గురోస్తస్య ప్రసాదాఖ్యం శక్తిపాతం ప్రచక్ష్మహే ॥

శక్తిపాత నిరూపణం.

తథాహి॥ శక్తిరపి అనాది మల నివృత్త్యా భవతి। తస్యానివృత్తిశీల త్వం ప్రాగేవోక్తం ॥

మృగేంద్రే సూత్రే ॥ తదేకం సర్వభూతానాం మనాది నిబిడం మహత్ । ప్రత్యాత్మస్థస్వకాలాంతా పాయి శక్తి సమూహవత్ । ఇతి

గురుస్తుతి.

ఏపరశివుండు గురు రూపమును ధరించి అనుగ్రహ కటాక్షముచే దీక్ష నొసంగి జిజ్ఞాసువులను కృతార్థులఁగా జేయునో, గురుస్వరూపుఁడైన యట్టి శివునకు నానమస్కారము.

గురుకృపాప్రశంస.

ఏగురు కృపాకటాక్ష లేశముచే మూఢులును తరించుచున్నారో, అట్టి గురుకృపారూపమైన శక్తిపాతమును వచింపుదును.

శక్తిపాత నిరూపణము.

శక్తికిగూడ అనాది మలముండును. గాని, యది నివర్తించును. ఈవిషయమై మృగేంద్ర సూత్రము వెనుకనే చెప్పబడినది.

స్వకాలాంశో నామ జ్ఞాన యోగభోగ సన్యాసచతుర్విధపరిపాకేణసర్వ కర్మక్షయఏవ తస్మిన్ సత్యేవ మలః పచ్యతే। తదైవ శివభక్తిర్జాయతే॥

తథాచోక్తం॥ అనేక జన్మసిద్ధానాం శ్రౌతస్మార్తానువర్తినాం। నరాణాం క్షీణపాపానాం శివభక్తిః ప్రజాయతే ॥ అపిచ ॥ జన్మాంతర సహస్రేషు తపోజ్ఞాన సమాధిభిః। నరాణాం క్షీణపాపానాం శివభక్తిః ప్రజాయతే ॥ ఇతి ఏవంవిధ పరిపక్వమలావస్థాత్మనః శివోప కార్యం దర్శయతి ॥

యజ్ఞవైభవ ఖండే॥ మహాదేవో మహానందో మహాకారుణికోత్తమః। స్వాత్మభూతాం పరాశక్తింప్రేరయత్యేనసువ్రతాః ॥ ప్రసన్నా సా మహాదేవీ మహాకారుణికోత్తమా । శిష్యస్యాత్మని చిద్రూపా స్వయంపతతి నిర్మలా ॥

మృగేంద్రోత్తరే ॥ తమశ్శక్త్యధికారస్య నివృత్తేస్తత్పరిచ్యుతౌ । వ్యనక్తి దృక్క్రియానంత్యం జగద్బంధుగణో శ్శివః ॥

అస్యార్థః॥ తమః శక్త్యధికారస్యజ్ఞానక్రియా రోధకశక్త్యధికారస్య నివృత్తేరకారణాత్। తత్పరిచ్యుతౌ సత్యాం పరాత్మనః కైవల్యస్య సుఖభావేసతి । జగద్బంధుః జగదుద్ధరణలోలః। శివః పరమేశ్వరః అణోరాత్మనః । దృక్క్రియానంత్యం జ్ఞాన క్రియాభ్యాం అనవచ్ఛిన్నత్వం వ్యనక్తి వ్యంజయతి ॥

సర్వకర్మక్షయము గలిగినపుడు గాని మలము పరిపక్వదశ నొందదు, మలపరిపాకము గలిగినపుడు గాని, శివభక్తి జనించదు.

అనేక జన్మలందు పరిశుద్ధులై శ్రౌతస్మార్తాను వర్తులై క్షీణపాపులై యున్నమానవులకు గాని, శివభక్తి కలుగదు. ఎవరు వేలకొలది సంవత్సరములు జన్మలనెత్తుచు తపోజాననిష్ఠలవలన నశించిన పాపముగలవారలగుదురో, ఆట్టివారికి, శివభక్తి జనించును.

శక్తిపాత చిహ్నాని.

అథ శక్తిపాత చిహ్నం దర్శయతి మృగేంద్రసూత్రే। యేషాం శరీరిణాం శక్తిః పతత్యైవానివృత్తయే। తేషాం తల్లింగ మౌత్సుక్యం। ముక్తౌ ద్వేషో భవస్థితౌ। భక్తిశ్చ శివభక్తేషు శ్రద్ధా తచ్ఛాసకే తథా॥

అన్వయార్థః। శరీరిణాం దేహినాం। యేషాం నివృత్తయే మలనివృత్తయే। పునరావృత్తయే శివశక్తిః పరమేశ్వరశక్తిః। పతతి। తేషాం తచ్ఛక్తిపాతయుక్తానాం తల్లింగం। తచ్ఛక్తిపాతలింగం చిహ్నం। ముక్తౌ మోక్షే। ఔత్సుక్యం ఇష్టార్థోద్యుక్తత్వం। భవస్థితౌ సంసారస్థితౌ। ద్వేషః అప్రీతిః। శివభక్తేషు పరమేశ్వర భక్తతత్పరేషు భక్తిశ్చ। తచ్ఛాసకే తచ్ఛివవస్తునః। శాసకే నిర్దోషం వినా శాస్త్రే శ్రద్ధాచ విశ్వాస ఏవ ఇత్యర్థః॥

ఇటుల మలపరిపాకము నొందిన జీవులకు శివు డుపకారము చేయును ఈవిషయమై యజ్ఞవైభవ ఖండమున జెప్పబడినది.

ఋషులారా! మహానందరూపుఁడు - కృపాశీలుఁడు - నగు మహాదేవుఁడు శివయందుగల పరాశక్తిని ప్రేరేపించును. ప్రసన్నురాలయిన యామహాదేవి శిష్యుని యాత్మయందు నిర్మలమగు జ్ఞానరూపిణియై పడుచున్నది.

జ్ఞానక్రియానునిరోధమందు శక్తియొక్క యధికారము పోయినది యగుచుండగా, పరమాత్మకు కైవల్యాభిముఖ భావము గలుగుచుండగా, జగదుద్ధరణము నందాసక్తిగల పరమేశ్వరుఁడు, తనకుగల జ్ఞానక్రియాధికారత్వమును ప్రకటించును. అని మృగేంద్రసూత్రమునఁగలదు.

శక్తిపాతచిహ్నములు.

ఈశక్తిపాతచిహ్నములను మృగేంద్రసూత్రముచేత జూపించుచున్నాఁడు.

సుకృత పరిపాకమున, ఏజీవులయందు దయగలిగి పునరావృత్తి రాహిత్యమునకై పరమేశ్వరు నిర్మలమగు శక్తి పడుచున్నదో, అనగా శక్తిప్రవేశించుచున్నదో, ఆజీవులకు [అనగా ఆశక్తిపాతముతో గూడి యున్నవారలకు] మోక్షమునందాసక్తి - సంసారము

తథా యజ్ఞవైభవఖండే॥ శక్తిపాతేతు సంజాతే శిష్యస్యా
త్మని సంస్థితా। మాయా దగ్ధా భవేచ్ఛక్త్యా నాత్ర సందేహకారణం। స
ర్వసాధనసంయుక్త సాక్షాదాస్తిక్య సన్మతిః। మహాదేవస్య భక్తిశ్చ గు
రౌ శిష్యస్య జాయతే॥ గ్రంథాంతరే॥ జాతా సంసారపిండేస్మిన్ జుగు
ప్సాదోషదర్శినః। విరాగీ ప్రాప్తమోక్షస్య సంసారో హేయవస్తువత్

తథా మతంగ పారమేశ్వరే॥ తన్నిపాతాచ్ఛక్తేస్యైక సూక్ష్మ
స్యాప్యభిలాషిణః। బుద్ధిరుత్పద్యతే కస్మాద్వివేకే నాత్మవర్తినా। వి
వేకినో విరక్తస్య జిజ్ఞాసా చోపజాయతే। జిజ్ఞాసాపేత చైతన్యం పశుం
సంసారసాగరాత్। జిహీర్షుర్మాయయా నత్యైనం యుక్త్యం ప్రేరయతి ప్రభుః॥

అస్యార్థః। అజ్ఞస్య అనాత్మరూపభోగసాధనేషు। ఆత్మసుఖ
యుక్తస్య అభిలాషిణోపి భోగసాధనేషు అభిలాషయుక్తస్యాపి తన్ని
పాతాత్ తచ్ఛక్తిపాతనాత్। తస్య తచ్ఛక్తిపాతయుక్తస్య। ఏకస్య జ
నస్య ఆత్మవర్తినా అనిత్యాశుచిదుఃఖే నాత్మరూప ప్రవర్తిదశాయాం
అన్యః। అహం చేతనాత్మకః అస్వతంత్రః। స్వసంవేదనసిద్ధః పరమే
శ్వరాధిష్ఠితోహమితి ప్రకారేణ ఆత్మవర్తినా వివేకేన యుక్తా బుద్ధిః

నందు ద్వేషము- [శివాగమ అపేక్షిత,] పరమేశ్వరుని యందును, పరశివభక్తుల యందును భక్తి
యు, అట్టి భక్తిని బోధించు శైవగ్రంథముల యందు విశ్వాసమును గలుగును.

ఈవిషయము గూర్చి యజ్ఞవైభవఖండమునందు గూడ జెప్పబడినది.

శక్తిపాతము గల్గినచో, శిష్యుని యాత్మయందున్న మాయ తొలగబడిపోవును. ఇం
దుకు సందేహము లేదు. సర్వసాధనములతో గూడిన ఆస్తిక్యబుద్ధి గలుగును. మహాదేవుని
యందు భక్తి కుదురును. తిమాప్రుడైన గురువునందు భక్తి యతిశయించును. సంసారము
నందు విరక్తియు, అసహ్యము గలుగును. మోక్షమునందు ప్రేమ గల్గును అని గ్రంథాంతరము
నగలదు.

మతంగ పరమేశ్వర శాస్త్రమునందీ క్రింది విధముగా రచింప బడినది.

అజ్ఞుడయినను, లేక భోగసాధనములందు నభిలాష గల వాడయినను -

మతిః। తస్మాత్కారణాంతరానపేక్షశక్తిపాతమాత్రాద్దుష్ప్రాప్యస్యాపి వివేకినో విరక్తస్య భోగసాధనేషు వీతరాగస్య జిజ్ఞాసా పరికృతిరూప సంసారనివృత్తి కారణ పురుషేశ్వరస్య రూపం జ్ఞాతు మిచ్ఛాచ శబ్దేన హేయ వైరాగ్య ముపదయతే ॥ పరిభుః పరమేశ్వరః జిజ్ఞాసాపేత చైతన్యం జిజ్ఞాసా పురుషేశ్వర స్వరూపం జ్ఞాతు మిచ్ఛాతయోపేతం చైతన్యం జ్ఞానం యస్య తం తథోక్తం పశుం పరిపక్వమలం పురుషం సంసార సాగరాత్సంసారః పరికృతిరూప। సదృశః సాగరస్సముద్రః। తస్మాజ్జిసృక్షు నాశిద్ధర్తు మిచ్ఛయా యునక్తి సంగచ్ఛతే। యుక్త ముద్ధర్తుమిచ్ఛాయుక్తం ఏవ మాత్మానం ప్రేరయతి తజ్జిజ్ఞాసా విషయ పురుషేశ్వరస్య రూపజ్ఞాతారం శ్రీగురుం పతిప్రేరణాం కరోతీత్యర్థః॥

తథాచోక్తం తత్త్వప్రకాశే॥ పరిపక్వమలానేతానుత్సాదనహేతు శక్తిపాతేన। యోజయతి దీక్షయాసశ్శంభుశ్చాచార్య మూర్తిస్థః॥ అపిచ॥ శక్తిర్నిపతతే తస్య। నివృత్తస్య మహాత్మనః। వైరాగ్యం జాయతే క్షిప్రం సంసారే దుఃఖసాగరే। దిదృక్షా జాయతే శంభోః పాదపంకజయోరపి। కథం వక్ష్యామి దేవేశ। మోక్ష్యేఽహం బంధనాత్కథం। కో వా దర్శయితా శంభుం ఇతి సంజాయతే మతిః। ఏవం సంసారత్రాసభీతమనుగృహ్ణాతి చేశ్వరః॥

శక్తిపాతముగల జీవునికి, మహాత్ముగ్చుదుకు నీసంసారదశ యుండును "నేను అస్వతంత్రుడను. పరమేశ్వరుఁడే నాకధిపతి" యనువివేకము మరియే యితరకారణము లేకుండగనే శక్తిపాత మాత్రము వలననే జనించును.

భోగములందు వీతరాగుఁడైన వివేకిక్షేత్రజ్ఞునకు, శక్తిపాతమాత్రమున- ఘోరసంసారమునుండి దాటింప సమర్థుఁడైన పరమేశ్వరుని రూపము కనుగొనుటకు- లేక తెలిసికొనుటకు అభిలాషయును- తిరిగిరము లైన వస్తువుల యందు- జుగుప్సయును కలుగును.

మలపరిపాకము గలిగి నట్టియు, పురుషేశ్వర స్వరూపమును, తెలిసికొన కుతూహ

ఏవం విధశక్తిపాతస్థితస్యాత్మనః । శివకళాభోగ్యత్వం దృష్టాంతపూర్వకం కిరణసూత్రేణ దర్శయతి ॥ గురుర్యథాగ్రితః శిష్యాన్ సుప్తాన్ దండేన బోధయేత్ । శివోఽపి మోహనిద్రాణాం । సుప్తాన్ శక్త్యా ప్రబోధయేత్ ॥ అస్యార్థః ॥ గురుః ఆచార్యః । అగ్రితః సుప్తాన్ నిద్రితాన్ శిష్యాన్ శిక్షాయోగ్యాన్ యథాదండేన బోధయేత్ ప్రబోధనం కుర్యాత్ । తథా శివోఽపి మోహ నిద్రాణాం అజ్ఞానహేతుమల నిద్రాణాం సాక్ష్యాం చైతన్య సంరోధకే స్వకార్యే అసమర్థరూప పరిపాకవిశేషే సః సుప్తాన్ తదపాకరణోపాయజ్ఞానస్య అన్యాన్ శిథిలమలావృతాత్మనః । శక్త్యా అనుగ్రహ. శక్త్యా ప్రబోధయేత్ ॥ తత్పరిపక్వమలమపనీయ అభివ్యక్త చైతన్యాన్ కుర్యాదిత్యర్థః ॥

ఏవం ఈశ్వరానుగ్రహ శక్త్యాఖ్య వ్యంజక సంబంధేన ఆత్మనస్తత్కాలే ప్రసిద్ధసర్వాంశో ముఖచైతన్య మభివ్యక్తం భవతీతి దృష్టాంతపూర్వకం కిరణసూత్రేణ దర్శయతి ॥ యథా భేషజసామర్థ్యాత్ దశిక్తానాంబలంకరం । తేన తచ్ఛక్తియోగేన సామర్థ్య మమితం భ

లము గలిగినట్టి, యునగు పశువును సంసారసాగరమునుండి తరింపఁ జేయనిచ్ఛ గలిగి సర్వలోకాధిపతియైన పరమేశ్వరుఁడు పురుషేశ్వర స్వరూపమును గుర్తెరింగిన వాఁడును, తనస్వరూపమును ధరించిన వాఁడును నగు గురువుగూర్చి ప్రేరేపించు చున్నాఁడు.

తీవ్రప్రకాశము నందు గూడ నిటులే వచింపఁ బడినది.

పరశివుఁడు ఆచార్యమూర్త్యధిష్ఠించి మలపరిపాకముగల వారిపై శక్తిపాతమును సంయోజనము చేయును.

ఎపుడు జ్ఞానరూపముగ శక్తి ప్రవేశించునో, అపుడే సంసారమున వైరాగ్యము కలుగును. ఈశ్వరపాద పద్మముల యందు భక్తియు జనించును. ఓ శంకరా ఈబంధము నాకెటుల తొలఁగును? ఎవరు పరశివుని జూపింతురు? సంసార భయముగలిగిన నన్ను శంక

వేత్ ॥ అశక్తానాం వ్యాధినా సామర్థ్యహీనానాం భేషజ సామర్థ్యాత్ ఔ
షధసామర్థ్యాత్ । యథా పరం శ్రేష్టబలం ప్రసిద్ధ సామర్థ్యం భవేత్ ॥
తథా తేనతచ్ఛక్తి యోగేన శివానుగ్రహ శక్తిసంబంధేన అనాదితం దే
శకాలాభ్యాం పరిచ్ఛేదరహితం । తత్ప్రాక్సిద్ధ సామర్థ్యం । జ్ఞానక్రియా
రూప సామర్థ్యం భవతి అభివ్యక్తమితి సూత్రార్థః ॥

తచ్చైతన్య వ్యంజకే శివశక్తిరూపం దర్శయతి ॥ కాలోత్త
రే ॥ విశ్వస్యానేకరూపస్య జ్ఞానమేకం హి చాత్మకం । వ్యాపకం వి
మలం శాంతం భుక్తిముక్తించ యేనతత్ ॥ అస్యార్థః ॥ అనేకరూపస్య
అత్యంత పరిష్కృతిచతుర్దశ విధసర్గయోగ్యతాబహుతరసమ యోగ్యతా
మందతరమందతీవ్రతర పరిపాకితా సాధికార నిరధికారత్వాది భే
దా ద్యనేకరూపస్య । విశ్వస్య శ్యామలత్రిమలభేద నోభయ విధస్యస్వ
దేహి విదేహి భేద నోభయవిధస్య । ఏకైక ద్విభేదేనాష్టవిధస్య పక్వా
పక్వభేదేన చతుర్విధస్య ఏకైకస్య ద్విభేదేన అష్టవిధస్య ఇత్థమష్టవి
ధ సకల వర్గ పక్వాపక్వభేదేనద్వి ప్రకార ప్రళయకేవలవర్గవిజ్ఞా
న కేవల వర్గసమస్తాత్మ సమూహస్య యేన భుక్తిం ముక్తిం సద్ధార్థభో
గ పరాపర మోక్షానిచ శబ్దేన సృష్ట్యాదికృత్య పంచకంచసిధ్యతి । శి
వాత్మకం శివస్వరూపం తత్ జ్ఞానమేక మద్వితీయం వ్యాపకం సర్వగ
తం విమలం నిర్మలం శాంతం । రాగద్వేష విరహితమితి సూత్రార్థః ॥

రుడెట్టుల ననుగ్రహించును? అని జీవుడు తలంచు చుండును.

ఈవిధముగ శక్తిపాతము గలిగియున్న యాత్మకు శివకళా భోగ్యత్వమెట్టుల గలుగునో, ఆవిషయము కిరణసూత్రము నందు చెప్పబడినది.

ఎట్టుల గురువుతనపురోభాగమున నిద్రించిన శిష్యులను దండముతో మేలుకొలుపునో, అటులే శివుడు మోహ నిద్రయందు నిద్రించువారిని శక్తిచేత మేలుకొలుపును. అనగా పరిపక్వమైన మలముగల వారిని ప్రకటించ బడిన చైతన్యముగల వారినిగా జే

అథ పూర్వోక్తలక్షణయుక్తం శక్తేః ఏకత్వం। శివసమవేతాత్త్వప రాపరజ్ఞాన రూపత్వాని కథయిత్వా శివావినాభూతా శక్తిరేకా సైవ శివావలోకనాదిషు ఆత్మనః ఆత్మానుగ్రహాదిషు శివస్య సాధన రూపేణ వర్తతే ॥ విశ్వాసకారిణా సార్ధసూత్రేణ దర్శయతి ॥ ఏకేవ స్తుతః శైవీ। యా శక్తిర్నిర్మలా పరా। అవినాభావినః శంభో శ్శుచే రుష్ణత్వవత్ప్రభో। తయా శివాత్మనో స్సంధి శ్శివశాభావపరాపరా ॥ పరా ఉత్కృష్టా శుచే రగ్నే ఉష్ణత్వవత్ దాహకత్వ మివప్రభోః ప్రభవనశీలస్య శంభోః పరమేశ్వరస్యావినాభావ సంబంధినీ శివబోధ పరా పరశివబోధే పరాపరజ్ఞానరూపా శైవీ శివసంబంధినీ యా వస్తుత ఏకైవ శక్తిస్సంవిచ్ఛక్తిః తయా శివసమవేతశక్త్యా ఆత్మశివయో రాత్మనః శివస్య సంబంధి సంధానం భవేదితి సార్ధసూత్రార్థః ॥

శివస్యచైతన్య వ్యంజక శక్త్యాఖ్య శివజ్ఞానస్య వ్యంజక నిరపేక్షత్వాత్ । వ్యంజకాపేక్షత్వం నాస్తీతి నైవకారణేన సంశయతి ॥ పర్యాయానవ్యవసాయాత్వమస్త్యేవనిత్యవ్యాపకత్వేన విరాజమానత్వం చేతివ్యాకేందరిసూత్రేణదర్శయతి॥ నాపేక్షం నాపితల్లింగం నశాబ్దమపి శాంకరం । జ్ఞానమాభాతి విమలం సర్వదా సర్వవస్తుషు ॥ అస్యార్థః॥ విమలం నిర్మలం శాంకరం పరమేశ్వర సంబంధిజ్ఞానం నాపేక్షమిం

యాను.

ఈశ్వరుని యనుగ్రహరూపమగు శక్తి సంబంధముచే, ఆత్మకు నాసమయమున పూర్వమందే సంసిద్ధమై యున్న స్వాత్మోన్ముఖ చైతన్య మభివ్యక్తమగును. అనికిరణసూత్రమున నీక్రింది విధముగ వచింపబడినది.

వ్యాధిగ్రస్తులకు ఔషధ సేవనము వలన పురాతన మంచు తనకు కలిగి యున్న బలమెటుల సంభవించునో అటులనే మల పరిపాకములుగల వారికి, శివానుగ్రహశక్తి సంబంధమున జ్ఞానక్రియారూప సామర్థ్యములు గలుగును.

ద్విహా సేత్యుప్రత్యక్షజ్ఞానం సలైంగమపి. గజవత్ మనుమాన జ్ఞానం శా బ్దమపి శబ్దజవత్ మాగమజ్ఞానం తత్ తచ్ఛివజ్ఞానం సర్వదా సార్వకా లే సర్వవస్తుషు సమస్త పదార్థేషు ఆభాతి ప్రకాశయతి ॥

అథ జ్ఞానప్రవృత్తే ర్నిమిత్త ముపకార్యం ప్రయోజనమితి త్రి విధలక్షణాని స్వాయంభువసూత్రేణ దర్శయతి॥ అథాత్మమల మాయా ఖ్య కర్మబంధ విముక్తయే। వ్యక్త్యేచ శివత్వస్య శివజ్ఞానం ప్రవర్త తే ॥ అథ అనంతర మాత్మనాం మలః మలనివృత్తిహేతుః మలరోధ శక్తిర్వా మాయాతదాఖ్యా శుద్ధాశుద్ధ మాయా నామకర్మ తదేన

శక్తిరూపనిర్ణయము.

ఆచైతన్యవ్యంజకమగు శివశక్తిరూపము కాలోత్తరమునందిట్లు వచింపబడినది.

ఈ పదునాలుగు భువనముల యందుగల జీవులందు సమానయోగ్యత గలవారు కొందరు, అసమానయోగ్యత గలవారు కొందరు, అల్పమలపరిపాకముగలవారు కొందరు, అధికమల పరిపాకముగలవారు కొందరు, అల్పానల్పమల పరిపాకము గలవారు, అధికారముగలవారు కొందరు, అనధికారముగలవారు కొందరు, అధికారానధికారములు గల వారు కొందరు, మలద్వయముగల వారు కొందరు, మలత్రయము గలవారు కొందరు, స్వదేహముగలవారు కొందరు, విదేహముగలవారు కొందరు, ఈ నలుగురి లోపక్వాపక్వముల భేదము అష్టవిధస్వరూపముగలిగి సకలులను జీవులు ప్రకాశించుచున్నారు.

వీరిలో ప్రళయాకలులని విజ్ఞానాకలులనియు రెండు భేదములు గలవు ప్రళయ కేవల వర్గము- విజ్ఞానకేవలవర్గము సకలవర్గమువను నీయాత్మ సమూహమునకు దేని చేత, భుక్తిముక్తులును- శుద్ధాశుద్ధభోగ పరాపరమోక్షములును గలుగుచున్నవో, సర్వ వ్యాపకమై అద్వితీయమై చరాచర ప్రపంచమంతటను నిండియుండి నిర్మలమును శాంతమునునగు నట్టి శివస్వరూపమైన జ్ఞానమే శక్తి యని వ్యవహరింపబడినది.

పూర్వోక్తలక్షణ సహితమైన శక్తికి నేకత్వమును, శివసమవేతత్వమును- పరాపరజ్ఞాన రూపత్వమును జెప్పి శివునికంటె నవినాభూతమై వెలయుశక్తి యొకటియే, అది శివాపలోకనాముల యందు ఆత్మానుగ్రహార్థమై శివునికి సాధనముగా ప్రవర్తించుచున్నది. అ

బంధఃపాశస్తస్య విముక్తయే విమోచనాయ శివత్వస్యసర్వవిషయ జ్ఞానక్రియారూప శివత్వస్య అభివ్యక్తయేచ జ్ఞానం శివసమవేత చిచ్ఛక్తిరూపజ్ఞానం శివాత్ పరం శివాత్ ప్రవర్తతే నాదాదిరూపేణ ప్రవర్తత ఇత్యర్థః ॥

అపిచ ॥ తత్త్వప్రకాశే ॥ భుక్తిం ముక్తిం మణూనాం స్వవ్యాపారే సమర్థతా । దానంజడవర్గస్య విధత్తే సర్వానుగ్రాహకః శ్శంభుః॥ అతి మోక్షదుఃఖనివృత్తి కారణేన అనుగ్రాహకో భవతి సుఖదుఃఖహేతుర్భోగః కథ మనుగ్రాహకో భవతీత్యాశంక్య సంచితకర్మణాం భోగేన వినాకర్మక్షయో నస్యాత్ ॥ నాభుక్తం క్షీయతే కర్మ ఇతి వచన ప్ర

యీవిషయమును విశ్వప్రకాశికా సూత్రార్థము వచింపుచున్నాడు.

అగ్నియందు ఉష్ణశక్తివలె నీశ్వరుని యందు వినాభావరూపముగ నున్నట్టియు, ఉత్కృష్టమైనట్టియు, శివబోధయందు పరాపరజ్ఞానరూపము గలిగినట్టియు, శివసంబంధిని యగు నాజ్ఞాశక్తి ఆత్మశివులకు సంధానకారిణియై ప్రకాశించు చుండును.

చైతన్యమును సూచనచేయు నాశివశక్తికి వ్యంజకమైన పదార్థము లేదు. అదియే నిత్యవ్యాపకమై వెలయుచున్నది. ఈవిషయము మృగేంద్రసూత్రమున నుడువబడినది.

నిర్మలమగు నాపరమేశ్వరసంబంధి జ్ఞానము ఇంద్రియములచే నపేక్షించబడు ప్రత్యక్షజ్ఞానము కాదు. అను మానిక జ్ఞానము కాదు. శబ్దజన్యజ్ఞానము కాదు. అది సర్వకాలములందు సర్వవస్తువులందుఁ బ్రకాశించు చుండును.

ఇట్టి జ్ఞానప్రవృత్తికి ప్రయోజనము జీవుల కొఱకు నుపకారము చేయుటయే యనిస్వాయంభువ సూత్రమున వచింపబడినది.

ఆత్మలయొక్క మలనివృత్తి కొఱకును శుద్ధాశుద్ధమాయాకర్మ బంధపాశము కొఱకును, జ్ఞానక్రియారూపమైన శివత్వ ప్రకటన కొఱకును, సమవాయ సంబంధమున, అనగా అవినాభావరూపమున శివునియందు, శివునియందున్న చిచ్ఛక్తిరూపమగు జ్ఞానము శివునికంటె వేరయి నాదాదిరూపముగను ప్రవర్తించుచున్నది.

ఈవిషయము తత్త్వప్రకాశమునందిటుల పలుకబడినది.

భాష్యమ్ ॥

కర్మక్షయం వినా మోక్షో న సిధ్యతి ॥ అత్రోక్తం । చిదచిదనుగ్రహ స్వాయంకల యో మోక్ష శ్శివసమానతారూపం । సాధికారకర్మణా హి భోగస్తేన యాతి సంసిద్ధం । తేన విభు స్సద్భక్తం శంకరు తేతను కరణ భువననివృత్తిః । ఇతి గ్రంథానుసారేణ భోగమోక్షాణాం ఈశ్వరానుగ్రహం వినా న సిద్ధి ॥

అత్ర పశుత్వం బద్ధచిచ్ఛక్తి రితి పశుప్రకరణే నోక్తం । తత్ర భోగాత్ కర్మక్షయ ద్వారా పశుత్వక్షయేన ఆత్మనః చైతన్యం స్వయమేవాప్నోతి ॥ ఈశ్వరానుగ్రహం కింప్రయోజన మిత్యాశంక్య తచ్చైతన్య మనంతకాల మలనిరుద్ధత్వకారణేన జడం భవతి ॥

తస్మాత్కారణాత్ మలనివృత్త్యోపి ఈశ్వరానుగ్రహ మపేక్షత ఇతి మృగేంద్రసూత్రే ఆహ ॥ నిత్య వ్యాపక చిచ్ఛక్తి సిద్ధి రప్యర్థసిద్ధ

సర్వానుగ్రహముగల శంకరుండు, అణుస్వరూపులగు జీవులకు భుక్తిముక్తుల నొసంగుటయేగాక, అమితమవ్యాపారములందు సామర్థ్యము నొసంగును.

మోక్షప్రాప్తి గల ప్రతిబంధము నివర్తించుటచేత అనుగ్రహముగల వాడగును.

సుఖదుఃఖములకు గారణమైనది భోగము. అట్టి భోగానుభవమున్నపుడు శంకరుడు జీవుల ననుగ్రహించుననిశంకించికొని, సంచితకర్మగలవారలకు అనుభవములేకుండ కర్మక్షయముగా నేరదు కావున నే " నాభుక్తం క్షీయతే కర్మ " అనగా అనుభవించనిది కర్మనశించదని శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. కాబట్టి కర్మక్షయము గానిది మోక్షము సంభవింపదు.

చిదచిదనుగ్రహముగలిగి శివసాయుజ్యము నొందుటయే మోక్షము. కర్మానుభవము లేక దానిని నశింపజాలదు. ఆకారణముచేతనే ప్రభువగు శంకరుండు తదనుభవమును నాత్మలకు నేర్పరచెను. అని గ్రంథాంతరమున గలదు.

కావున నీశ్వరానుగ్రహము లేనిది భోగమోక్షములు సిద్ధించవు.

అనుభవమువలన కర్మనశించును. కర్మనశించిన యపుడు పశుత్వము పోవును. పశు

యే । పాశవం శాంభవంవాపి బలమన్వేష్టినా న్యథా॥ అన్వర్థః॥ నిత్యవ్యాపకచిచ్ఛక్తి నిధిరపి నిత్యాయాః చిచ్ఛక్తేః దృక్క్రియాశక్తి రూపిణ్యా అర్థసిద్ధయే భోగమోక్షప్రయోజనసిద్ధయే పాశవం కలాభివ్యంజకరూపం వా అథవా శాంభవమపి శివసంబంధి క్రియాశక్త్యనుగ్రహరూపం వా బల సామర్థ్యం మన్వేష్టే. అపేక్షతే ॥

అన్యథా అన్యథాచేత్ నాన్వేష్టేచేత్ భోగమోక్షౌ నస్యాతా మిత్యర్థః ॥

ఏవమీశ్వరానుగ్రహశక్త్యా ప్రబోధితాత్మనః ఆచార్యమూర్తిః పరమేశ్వరఏవ పరస్పర మనువ్యంజయతీతి పరాఖ్యసూత్రేణ దర్శయతి॥ ప్రేర్యశ్చ[రణి] ప్రేరక శ్చైత్రమాత్ర ద్వయోరపి సమంత్రరాట్ । అనుగ్రాహ్యస్య వినయే తథానుగ్రాహకస్యచ । కారుణ్యాదస్య యోరత్య స్మాత్ప్రయోగ స్సుదుర్లభ ఇతి ॥

త్వముపోయిన వెంటనే యాత్మకు స్వయముగా చైతన్యము గలుగును గదా ! ఇక ఈశ్వరానుగ్రహముతోనే మిప్రయోజనము? అనితలంప గూడదు.

ఆత్మయందు గల చైతన్యము చిరకాలము నుండి మలముచే నిరోధింప బడియుండుటచేత జడత్వము నొందియుండును. అందువలన మలము నశించినను నీశ్వరానుగ్రహమునది యపేక్షించును. ఈవిషయమును పృగేందరసూత్రమున గలదు.

నిత్యవ్యాపకమగు చిచ్ఛక్తికి నిధియయినను భోగమోక్షప్రయోజనసిద్ధికొరకు కలాభివ్యంజకరూపమైనట్టిగాని, శివసంబంధమైన క్రియాశక్త్యనుగ్రహరూపమైనట్టి గాని బలమును నాత్మయపేక్షించును. లేనిచో, భోగమోక్షములు లేకపోవును.

ఈవిధముగ నీశ్వరానుగ్రహశక్తిచే నాత్మబోధముగాంచు ఆచార్యుడు పరమేశ్వరుడేగాని మానవుడుగాడు పరాఖ్యసూత్రమున పరస్పరసంబంధము నిరూపింపబడినది.

ప్రేరకుడొకడు ప్రేరేపింపబడువాడొకడు అనుగ్రాహకుడొకడు. అనుగ్రహింపబడువాడొకడు. పరమేశ్వరగురువుల కవినాభావము. అట్టి గురు కారుణ్యము కలుగుట మిక్కిలదుర్లభము.

అథ శ్రీగురులక్షణం వక్ష్యామః॥

గురులక్షణం.

శ్లో. నిత్యానిత్య వివేకవా నిహపరత్రాపేక్షితార్థారతిః। శాంత్యాద్యంగ సమన్విత స్సుచరితో మోక్షే దిశోత్సుక్యవాన్। సత్యానందపరప్రకాశ పరిపూర్ణాత్మావబోధాన్వితః। కృత్యాకృత్య వివేకవాన్ గురువరోపాయా స్సగోభక్తిమాన్॥కించ॥ స్వస్వరూపానుసంధానం జ్ఞానం యేనోపదిశ్యతే। ముముక్షో ర్మోక్షసిద్ధ్యర్థం జ్ఞానవాన్ గురురుచ్యతే॥ దుర్వార సంసృతి ధ్వాంతనిరోధ త్వే చిదంశుమాన్ గురుర్విజ్ఞాన మేవోక్తం స్వానుభూతాత్మతత్త్వవిత్॥ సుందర స్సుముఖ స్స్వచ్ఛ స్సులభ స్సర్వతంత్రవిత్। అసంశయ స్సంశయచ్ఛా నిరపేక్షో గురు స్స్మృతః। పాశమోక్షః పశూనాం హి యత్ర కారణ ఇత్యతః। పాశమోక్షకర శ్రీమాన్ సద్గురు శ్శివ ఇష్యతే॥ అగాధసంసారాణాం బోధేస్తరీ చానుగ్రహ ప్రదః। పరమోపాయ రూపత్వా ద్గురు రేవ పరశ్శివః॥

గురులక్షణము.

ఇక గురులక్షణమును వచింపుచున్నారు. గురు వెటువంటి వాడుగా నుండవలయునో, మనము దెలిసికొనవలయును. గాని, చూచినవారలందరు గురువులు గారు. గురువులందు దోషములున్నవో వది సవరించుకొనినగాని గురులక్షణము సమన్వయింపదు. గురులక్షణ లక్షితుడుగానివాడుగురువు కానేరడు. కాన గురులక్షణమును నిరూపించుచున్నారు.

గురువు నిత్యానిత్య వస్తువివేకియై యుండవలయును. ఇహమునందు పరభోగ మందప్రీతి గలవాడుగ నుండవలయును. శమదమాదులతో గూడిన వాడును, మోక్షమునందు ప్రేమగలవాడును, సచ్చరిత్రగల వాడును, సత్యానంద స్వరూపుడగు పరమాత్ముని దెలిసికొనినట్టి పరిపూర్ణమగు నాత్మబోధ వెలింగిన వాడుగను, కృత్యాకృత్య వివేకముగల వాడుగను, భక్తిగలవాడుగను గురువుండవలయును.

ఏమహానుభావునిచే మోక్షమునందభిలాషగల వానికి మోక్షసిద్ధికై స్వస్వరూపానుసంధానమగు జ్ఞానముపదేశింప బడుచున్నదో, అతడు జ్ఞాన గురువు.

పరమాద్వైత విజ్ఞానం యోపదేచ్ఛాచ్చరుకృపయా । సోయం గురువర స్సాక్షాచ్ఛివఏవ నసంశయః ॥ నాతిప్రదీపశిఖయా నచ రత్నదీప్త్యా నాపి ప్రభాకరకరైః ప్రతివారణీయం। అంతస్తమస్సకదిసశ్యతి యస్య భాసా। తేజోనిధి స్సగురురస్తుసదాప్రసన్నః॥ నిర్మలం నిష్క్రియంశాంతం ద్వంద్వాతీతం దయాపరం । సంబోధకం సదానందం । బ్రహ్మజ్ఞా శృతిసమ్మతం ॥ జితకామం జితక్రోధం సర్వత్ర సమదర్శనం। సర్వజ్ఞం సర్వరహితం సద్గురుం సమ్యగాశ్రయే ॥

అపిచ ॥ అతఏవ శివ స్సాక్షాద్గురురూపం సమాశ్రితః । భక్త్యా సంపూజితో దేవి భుక్తింముక్తిం ప్రయచ్ఛతి । మనుష్యచర్మణాబద్ధస్సాక్షాత్పర శివస్స్వయం। శిష్యానుగ్రహణార్థంతు గూఢం పర్యటతి క్షితౌ । సద్భక్త రక్షణాయైవ నిరాకారోపి సాకృతిః । శివః కృపానిధి ర్లోకేసంసారివత్ తిష్ఠతి ॥ నరవ ద్దృశ్యతే లోకే శ్రీగురుః పాపకర్మిణాం। శివ

స్వానుభవముగలిగి యాత్మవేత్తయయి విజ్ఞానస్వరూపుఁడయిన గురువు గాని, నివారింప శక్యముగాని సంసార భయమను చిమ్మచీకటిని బాల భానునిపగిది బాపఁదోలఁ జాలఁడు.

ఎవఁడు నిర్మలుఁడు- సుముఖుఁడు-సుందరుఁడు- సులభుఁడు- సర్వతంత్రజ్ఞుఁడు-నిస్సంశయుఁడు- నిరపేక్షగలవాఁడునై ప్రకాశించుచున్నాఁడో అట్టివాఁడేగురువని వచింపబడుచున్నాఁడు.

ఏమహాత్ముఁడు పశువుల పాశములఁ దెంపివైచి ప్రత్యాకారమును ధరించి యున్నాఁడో పాశమోక్షకరుఁడగు నాగురువే శివుఁడని నిరూపింపబడియున్నాఁడు.

ఏయాత్మజ్ఞాని, అగాధములైన సంశయములనెడు మహాసముద్రమునుండి తరింపఁజేయునదియమై నావవంటివాఁడో, అన్నిరూపములలో శ్రేష్ఠమైన యాయాత్మస్వరూపుఁడగు నట్టిపరశివుఁడే గురువు.

దయాశీలుఁడగునే పుణ్యపురుషుఁడు దయాళుఁడై పరమాద్వైతజ్ఞానమును బోధించునో, అతఁడు మానవుఁడు గాఁడు. గురూత్తముఁడు. సాక్షాత్తుగా శివుఁడే సుమీ దే

స్స దృశ్యతే సాక్షాన్మార్గాణాం పుణ్యకర్మణాం। గురుస్స ఏవ శివ స్స సాక్షాన్నాన్యమేవ న సంశయః ॥ శివ ఏవ గురుర్జ్ఞేచేత్ భుక్తింముక్తించ దాతిక।। దేశికాకృతి మాస్థాయ పశోః పాశాన శేషతః॥ ఛిత్వా పరంపదం దేవో నయత్యేవ ఇతి స్మృతిః। యథా ఘటశ్చ కలశః కుంభశ్చైకార్థ వాచకః। తథా దేవశ్చ మంత్రశ్చ గురుశ్చైకార్థ ఉచ్యతే॥

ప్రణామ విజ్ఞాపనాది లక్షణం

ఏవంవిధం గురుం లక్షయిత్వా। తదనంతరం ప్రణామవిజ్ఞాపనాదిలక్షణ మాహ। స్కాందే॥ నత్వా భక్తిపురస్సరం గురువరంవిజ్ఞాపయే

ప్రకాంతిచేఁ బోగొట్టబడని- రత్నకాంతిచే నశింపఁ జేయఁబడని, సూర్యకాంతిచే దిరస్కరింపబడని- యేమానసికాజ్ఞానాంధకారము, ఏతేజోనిధి తేజఃపుంజమున నశింపఁ జేయఁబడునో, అతఁడేగురువు. అట్టి గురువు ప్రసన్నుఁడగుఁగాక.

నిర్మలుఁడు-నిష్క్రియుఁడు- శాంతుఁడు- ద్వంద్వాతీతుఁడు- దయామయుఁడు- బోధకుడు- సదానందముగలవాఁడు. బ్రహ్మజ్ఞాని-వేదపారగుడు- కామక్రోధముల జయించినవాడు- అంతట సమదృష్టిగలవాఁడు- సర్వము తెలిసినవాఁడు నగు మహానుభావుఁడే సద్గురువని వచింపఁబడును.

కావుననే యెవఁడు గురురూపమును ధరించిన శివుని భక్తి శ్రద్ధలతోఁ బూజించునో, వానికి గురువు ప్రసన్నుఁడై భుక్తిముక్తుల నీయఁగలఁడు.

మానవదేహమును ధరించిన గురువు శివుఁడు కాని, ఇతరుఁడుగాఁడు. శిష్యానుగ్రహము కొఱకై గూఢముగా భూమియందు పర్యటనము చేయుచున్నాఁడు.

నిరాకారుఁడైనను భక్తరక్షణార్థమై సాకారుఁడై కృపానిధియగు నాశివుఁడే యీ లోకమున సంసారివలె ప్రవర్తించుచున్నాఁడు.

పాపకర్మముల నాచరించిన వారికి గురువు మానవుఁడుగను- పుణ్యకర్మముల నాచరించినవారికి సాక్షాచ్ఛివరూపుఁడుగను గురువు కన్పించును. ఇందుకు సందియంబు లేదు. శివుఁడే గురువు కానిచో నిక భుక్తిముక్తులెవ్వఁ డొసఁగఁగలఁడు,

దేశికాకారమును ధరించి శివుఁడు శిష్యులపాశముల నన్నిటిని ఛేదించి యుత్తమ స్థానము నొసంగును.

ఎటుల "కడవ" యనిన "చెంబు" యనినను "కుండ" యనినను ఏకార్థ వాచక

తాపప్లుష్టః। భిత్త్వా జన్మశతాగతాద్భవభయాద్భీతోఽస్మి మాంపాహి భో। యేనాయం భవపాదపస్సుఖఫల శ్శ్రేయం సమూలం ప్రభో। త్యాశాకర్మ బలేన తత్క్షయ మే మోక్షప్రదం సద్గురో॥

గురుప్రార్థనము.

అపిచ॥ తస్మాద్దాత్మవిచారేణ భవదోష వివర్జితః। శివజ్ఞానరతం శాంతం మహాపాతకనాశనం। ప్రణిపత్య గురుం ప్రాజ్ఞః। ప్రార్థయే ద్బుద్ధిమాన్ నరః॥ భవారణ్యప్రవిష్టస్య దిఙ్మోహభ్రాంతచేత

ములో అటులే శివుడనినను- ప్రణవమనినను- గురువనినను- ఏకార్థమునే వచించును. కాఁబట్టి యుత్తముడును- పూర్వోక్త లక్షణ సహితుడును నగు గురువును నాశ్రయించి పూజించి ధ్యానించి తరించవలయును. గాని, ధనాశాపీడితులును, క్రోధరూపులును, అజ్ఞానులును లోక ప్రతారణ శీలులునునగు కాపటిక గురువులవలన నెన్నడు శిష్యులు తరింపజాలరు.

ఇక శిష్యుడు గురువునకుఁ జేయు నమస్కారము మొదలగు దాని గూర్చి విచారింతము.

శిష్యనమస్కారాదికము.

శిష్యుఁడు భక్తిపురస్సరముగా గురువునకు నమస్కరించి పార్శ్వమందుండి ఓ గురూత్తమా! నూరులకొలది జన్మలనుండి సంసారమునఁబడి భ్రమించుచున్నాను. నన్ను రక్షింపుము.

ఈ సంసారవృక్షము ఆశాకర్మ బలముచేత సుఖఫలముల నొసంగునది యయ్యెను నేను మహాత్ముని దయారసముచే మాకు ప్రియ బాలువారిని వెంటనే మూలముతో గూడ పెకలించి పోవునో, అట్టిపుణ్యాత్ముఁడ వయిన యో గురుపరా! నాకు ముక్తి నొసంగుము.

పరమాత్మవిచారమున సంసారము నుండి తప్పించుకొని శివజ్ఞానాసక్తి కలిగి శాంతుడై మహాపాతకముల నశింపఁ జేయు గురువునకు నమస్కరించి బుద్ధిమంతుడగు శిష్యుడీ విధముగా ప్రార్థించవలయును.

గురుప్రార్థనము.

సంసారమనెడు నరణ్యమున దిక్కు దరిలేక దిరుగుచున్న నాకు మార్గమును జూపించిన గురుమూర్తి నమస్కారము.

అనంత జన్మలనుండి వచ్చు కర్మములనెడు కట్టెలను జ్ఞానాగ్ని చే దహింపఁ జేసిన శ్రీ గురుమూర్తి వందనము.

సః । యేన మే దర్శితః పంథాః తస్మై శ్రీగురవే నమః ॥ అనంత జన్మ సంప్రాప్త కర్మేంధనవిదాహినే । జ్ఞానానలప్రకాశాయ తస్మై శ్రీగురవే నమః ॥

గురుపూజా.

ప్రణమ్య దండవద్భూమౌ । శిష్యస్తం ప్రేణచార్చయేత్ । గురోః శ్రీపాదపద్మంచ గంధ పుష్పాక్షతాదిభిః । అన్యథా విత్తహీనోసి గురవే తత్పరాయణః । కృత్వా దండనమస్కారం స్వశరీరం నివేదయేత్ ॥ మన్నాథ త్రిజగన్నాథ మద్గురు త్రిజగద్గురుః । స్వాత్మైవ సర్వభూతాత్మా తస్మై శ్రీగురవే నమః ॥

దీక్షాప్రాప్తి క్రమః.

ఏవం విజ్ఞాపనం కుర్వతః శిష్యస్య గుర్వనుగ్రహం దర్శయతి ॥ ఇత్యుక్త్వా గురురాదరేణ కృపయా శిష్యం సమీపస్థితం । స్పృష్ట్వా పాణితలేన సాధు గదితం ప్రీతోస్మి వత్సాన్వయా । సంసారార్ణవ తార

అనంతజన్మలనుండి వచ్చు కర్మములను కట్టెలను జ్ఞానాగ్నిచే దహింపజేసినట్టి గురుమూర్తికి వందనము.

అని గురుప్రార్థనము జేసి సాష్టాంగదండప్రణామము చేయవలయును.

గురుపూజ.

అనంతరము లేచి గురుపాదపద్మములను గంధపుష్పాక్షతాదుల సమర్పించుకొని పూజించి గురువుని సంతోష పెట్టవలయును,

ధనహీనుడైనచో సాష్టాంగప్రణామంబు చేసి తన శరీరమునే గురువున కర్పించవలయును.

త్రిలోకప్రభువయిన నీవే నాకును ప్రభువవు. త్రిజగద్గురువువయిన నీవే నాకు గురువు. సర్వభూతాత్ముడవు నీవే. నాయందు కారుణ్యము కానరాగు నయార్త శరణు.

అని పైవిధమున విజ్ఞాపనము చేయు శిష్యునియందు గురువనుగ్రహము కలవాడయియుండదగును.

ణే పరశివే లింగ స్వరూపే మతే । ప్రాణం జీవకళాధరం తవనిధాస్యే
త్వం వదస్యాంపదం ॥

అపిచ ॥ ప్రతీపాఖ్యతంత్రే ॥ ఉపగచ్ఛ సదా దేహిన్ స్వావి
ద్యా వినివృత్తయే । కోహం మిత్యపరి బ్రూహి మాద్గురుం పరమ కార
ణం।అవిద్యాకృతకం సర్వ మిదం దేహేంద్రియాదికం। అంతశ్చ భ్రాం
తిసంసిద్ధం సత్యవత్పరికల్పితం । తస్మాత్కృతక భ్రాంతివినాశార్థమ
హం తవ । నిత్య లింగాంగసంయోగజ్ఞాన నిష్ఠాంత్వమావహ। ఇయాంగు
రుకృపాప్రోక్తా శివజ్ఞాన ప్రదాయినీ । మల మాయాది పాశౌఘ ధ్వాం
తధ్వంసపటీయసీ ॥ ఏవంప్రకారేణ కలాదియోగభోగకర్మకషాయమలప
రిపాకశక్తిపాత గురూపసదనాంతర దీక్షాలాభఇతి దీక్షా ప్రాప్తిక్రమః
యుక్తః ॥

దీక్షాప్రాప్తి క్రమము.

అంతట నాతఁడు శిష్యుని దగ్గరను దీసికొని, తనచేతితో శరీరము తుడిచి నీవు చరదిఓకుమారా! నీవుపలికిన పల్కులకు సంతసించితిని. ఈ సంసారార్ణవమునుండి తరింపఁజేయువాఁడను నిర్మలుఁడను. లింగస్వరూపుఁడను నగు పరశివుని యందు జీవకళను ధరించిన నీప్రాణము నుంచెదను. నీవుదానిచుంచు— అనగా నీ యిష్టలింగమునందు పూజాధ్యానాదులచే నిరంతరము పరవశుడవు గమ్ము అని బోధించును.

ఈవిషయమై ప్రతీపతంత్రమునందు గూడ వచింపఁ బడినది.

ఓశిష్యా? నీయావిద్యాపోవుటకై గురుసమీపమునకేగుము. కరుణావరుణాలయుఁడగు గురువుని నే నెట్టుల ఒప్పించితిని నే నెవడను. అని యడిగికనఁగొనుము.

ఈదేహేంద్రియాదికమంతయు నవిద్యాసముపార్జితమే కాని వేరుకాదు. భ్రాంతి నిర్మితమగు నిది యంతయు సత్యమువలె కల్పించబడినది. కావున నిట్టి కృత్రిమ భ్రాంతి నివారణమునకై శివసాయుజ్యము కొరకై నిత్యలింగాంగ సంయోగ జ్ఞానమునందునో జీవుఁడా! నిష్ఠబూనుము. అని తాను భావించి గురుకరుణాపాత్రుడై శిష్యుని తరింపఁజేయునని వచింప బడినది॥

మలమాయాది పాశసమూహమును నశింపజేసి శివజ్ఞానము నొసంగునది గురుకృపయే గాని మఱొకటి గాదని నిశ్చయింప బడినది.

గురుస్తుతి.

శ్లో॥ నమః పరశివాకార స్ఫూర్తయే విగతార్తయే ।
జగత్త్రయీ ప్రవిస్తీర్ణ కీర్తయే గురుమూర్తయే ॥

ఇతి శ్రీగురు చెన్నవీరారాధ్య పాదారవింద పుష్పంధయ హృదయ ఘంటనామాత్యవర్య విరచితే శ్రీశివజ్ఞానశేఖరే శక్తిపాత గురుకరుణానిరూపణం నామ పంచమప్రకరణం ॥

దీక్షాప్రాప్తి క్రమమెట్టిది గాని, యుక్తిసమ్మతమైనదిగాను. మొదట కలాదియోగమును, తరువాత భోగముచే తదనంతరమందు కర్మక్షయమును పిమ్మట మలపరిపాకమును అటు పిమ్మట శక్తిపాతమును, దానితరువాత గురూపసదనమును, పదపడి దీక్షాలాభమును శాస్త్రములందు నిర్ణయింపబడినది. కావున దీక్షాప్రాప్తి సరియయినది. అనగా శాస్త్రసంప్రదాయాచారానుసారముగనే చేయబడుచున్నదని భావము

గురుస్తుతి.

పరశివస్వరూపుడు - జగత్త్రయకీర్తి విస్తారుడు - ఆర్తిరహితుడు - నగుగురుమూర్తి కనేక వందనములు.

ఇది గురుచెన్నవీరారాధ్యుల వారి శిష్యుడగు ఘంటనామాత్యునిచే రచింపబడిన శివజ్ఞానశేఖరమునందు శక్తిపాతగురుకరుణానిరూపణమను పేరుగల పంచమప్రకరణము ముగిసినది.

శ్రీ శివజ్ఞానశేఖరే,

షష్ఠ ప్రకరణం.

శ్లో॥ వందే శ్రీగురుపాదుకాం శ్రితవతాం చేతోంబుజాతావనీ।
శ్రీమద్వర్ణితకర్ణికాంతరకనత్సింహాసనాధ్యాసినీం।
శోణాస్త్రర్నఖరాంశు మండల రుచారింఛోళికాభిస్ఫుటం।
తత్కింజల్కసముద్గతద్యుతిచయై రారజ్యమానామివ॥

కీదృశీదీక్షా.

అథ దీక్షాం ప్రవక్ష్యామి। పాశత్రయవిమోచనీం। శివజ్ఞాన ప్రదాం దివ్యాం శివత్వప్రాప్తిసాధనీం॥ అత్ర దీక్షాశబ్ద నిర్వచనం॥ దీయతే జ్ఞాన సంబంధః క్షీయతేచ మలత్రయం। దీయతే క్షీయతే యేన సా దీక్షేతి నిగద్యతే॥

గురులక్షణం.

వాతూలతంత్రే॥ ఈశ్వర ఉవాచ॥ ఉపదేశవిధిం తస్మాత్కథయిష్యామితచ్ఛృణు। ఏకో భవేదిహాచార్య శ్శివభక్తిపరాయణః। సద్గురుప్రభవో ఖ్యాతిః శాంత శ్శైవాగమార్థవిత్। అనూచానః ప్రసన్నాత్మా శివదీక్షాభిషేచితః। శివాగమజ్ఞో మతిమాన్। శివపూజా పరాయణః। రుద్రాక్షమాలాభిభాగీ త్రిపుండ్రాంకితమస్తకః। విశుద్ధ దేహామలినః

దీక్షాప్రకరణ ప్రారంభః.

ఆణవపాశము- మాయాపాశము- కార్మికపాశము- అను మూడు పాశములనుండి దప్పించి శివజ్ఞానము నిచ్చి శివత్వము నొందుటకు సాధనమైన దీక్షను వచింతును.

దీక్షయనగనేమి?

దేనిచేత జ్ఞానముగలిగి మలమునశించునో, అదియేదీక్షయనబడును,

ఆచార్యుడొకడే యుండవలయును, శివభక్తపరాయణుడై యుండదగును. సద్గురు వంశమున జన్మించినవాడును- మంచిచరిత్రగల వాడును- శాంతుడును- శైవాగమముల దెలసిన వాడును- నిర్మలమనస్సుగలవాడును- శివలింగపూజా పరాయణుడును, భ

శీలాచారసమన్వితః । వేదశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞో జ్ఞానవాన్ గురురుచ్యతే ॥ గురుస్తు గుణవాన్ ప్రాజ్ఞో పరమానంద భాసకః । తత్త్వవిచ్ఛివసంయుక్తో॥ ముక్తికో నతుచాపలః । నిరపేక్షం మునిం శాంతం। నిర్వైరంసమదర్శనం । గురుం తమేవ ప్రణమేత్సాదరం మతిమాన్నరః॥

శిష్య లక్షణం.

శాంతోదాంతోపటుర్ధీరో బ్రహ్మచారీ హవిష్యభుక్ । శుద్ధభావోమహోత్సాహీ బోద్ధా శిష్య ఇతిస్మృతః ॥

శిష్యపరీక్ష.

గురుశ్చ ప్వాశ్రమే శిష్యం వర్ష మేకం పరీక్షయేత్ । ప్రాణద్రవ్యాపదానాద్యై రాదేశైశ్చసమాసతః । ఉత్తమాంశ్చాథమేకృత్వా

స్మరుదాశ్రిషుల ధరించిన వాడును, సదాచారసంపత్తి గలవాడును వేద శాస్త్రార్థముల నిజము దెలసినవాడును జ్ఞానియును- తత్వమునెఱింగిన వాడును- ముక్తినొసంగువాడును గుణవంతుడును- బుద్ధిమంతుడును చిత్తచపలతలేని వాడును నయిగురు వుండవలయును.

అపేక్షలేక- ద్వేషములేక- మునివలె శాంతుఁడై సర్వజనులయందు సమబుద్ధిగలిగి యెవడు ప్రకాశించుచున్నాడో, అట్టిగురువునకే నమస్కరించవలయును.

శిష్యలక్షణము.

శాంతుడు- బాహ్యేంద్రియనిగ్రహముకలవాడును- దాంతుడును.అవగాఅంతరింద్రియనిగ్రహముగలవాడును, సమర్థుడును, ధీరుడును బ్రహ్మచారియును, హవిస్సును భుజించు వాడును పరిశుద్ధభావముగల వాడును మతిమంతుడును- వితండ వాదము చేయక సరియగు ప్రశ్నలను వేసి గురువు చెప్పు సద్వాక్యములవిని యాచరణలో నుంచు కొను యోగ్యతగలవాడునునయి శిష్యుండుండ వలయును.

శిష్యపరీక్ష.

గురువు తనయాశ్రమమున శిష్యునినొక సంవత్సరము పరీక్షించ వలయును. గురువాజ్ఞాపించునన్ని శిక్షలకు శిష్యుడు పాత్రుడై యుండవలయును. గురువు ఉత్తమశిష్యులను నీచకర్మముల యందు నియోగించియు, నీచులను నుత్తమ కర్మలయందుంచియు పరి

నీచానుత్తమకర్మాణి। ఆకృష్టా స్తాడితావాపి యేవిషాదం నయాంతిహి
యోగ్యా స్స్యుః యతాశుద్ధా శ్శివ సంస్కార కర్మణి ॥

దోష సంప్రాప్తిః.

ఇత్థం పరీక్ష్య బహుధా దీక్షయేత్స్వవశానుగుః । అన్యథాదోష మాప్నోతి । శిష్యపాపం గురోరపి । పుత్రమాతృ పితృ భ్రాతృ దారా బంధుజనాశ్చ యే ।ఏకఏవ గురుస్తేషా మన్యథా నరకంవ్రజేత్ ॥

గురు రేక ఏవ.

పతి పత్నీ భ్రాతృపుత్ర దాసీ గృహచరాశ్చయే । ఏక ఏవ గురు స్తేషాం దీక్షైకాతు విశిష్యతే ॥

అథకాలశుద్ధిః.

మంత్రారంభస్తు చైత్రేతు బహు దుఃఖఫల ప్రదః। వైశాఖే

క్షించవలయును. గురువు శిష్యుని యెన్ని విధముల పరీక్షింపదగియుండునో అన్ని విధముల పరీక్షించినప్పుడు దుఃఖపడక యాశ్రమలను సహించి సంతోషపడుచుండువాడే శిష్యుడు.

దోషసంప్రాప్తి.

శిష్యుని పరీక్షింపక దీక్షనొసంగిన దోషముసంభవించును " రాజపాపం పురోహితః " అనునటుల శిష్యుని పాపము గురువుకు గూడ కలుగును.

గురువొక్కడేయుండవలయును.

కుమారులకు తల్లిదండ్రులకు సోదరులకు భార్యకు బంధుజనులకు గురువొక్కడే దీక్ష నొసంగవలయును. గురుభేదము పనికిరాదు, అనగా తల్లికొక గురువును- తండ్రికొకగురువును, కొడుకునకొకగురువును- యీవిధముగ తలకొక గురువు గాక, యిద్దరికొక్క గురువుకాని పనికిరాదు. ఎల్లరకు దీక్షనిచ్చు గురువొక్కడే యయియుండవలయును లేనిచో నరకము సంభవించును. వారి గృహములందు సంచరించు దాసదాసీ జనుల దగ్గర నుంచి గూడ గురువొక్కడే యుండవలయును.

కాలశుద్ధి.

చైత్రమాసమున మంత్రోపదేశము నొందిన దుఃఖము గలుగును. వైశాఖమున

రత్నలాభస్స్యా జ్జ్యేష్ఠాయాం మరణం ధ్రువం। ఆషాఢేబంధు నాశస్స్యాత్ పూర్ణాయు శ్శ్రావణే భవేత్ । ప్రజానాశో భాద్రపదే సర్వత్రశ్శుభ మశ్వయుక్ । కార్తికే మంత్రసిద్ధిస్స్యా న్మార్గశీర్షే శుభావహా । పౌష్యేచ మంత్రిహాని స్స్యాత్ । మాఘే మేధావివర్ధనం। ఫాల్గుణే సర్వ సిద్ధిస్స్యా దితిమంత్ర విదోవిదుః ॥

దీక్షాంకుర్యాద్దినే ప్రాజ్ఞః సర్వదోషవివర్జితే। సుమాసతిథినక్షత్ర వారయోగాది సంయుతే। శిష్యస్య భక్తియుక్తస్య కృపా విష్టేగురౌ సతి । కాలేన లయ మభ్యేతి తస్మాత్సంసార ఇష్యతే॥

దీక్షాభేదః.

నిరాధారా హిసాధారా దీక్షాహి ద్వివిధా స్మృతా । ఆచార్య నిరపేక్షేణ క్రియతే శంభునైవయా। తీవ్రశక్తినిపాతేన నిరాధారేతి సా స్మృతా। ఆచార్యమూర్తి మాస్థాయ మందతీవ్రాదిభేదయోః । శక్త్యా యా కురుతే శంభుస్సాధికరణోచ్యతే ॥

రత్నలాభముకలుగును. జ్యేష్ఠమాసమునమరణము సంభవించును. ఆషాఢమాసమున బంధు నాశనము ఘటిల్లును శ్రావణ మాసమున పూర్ణాయుర్దాయముగలుగును. భాద్రపద మాసమున సంతానమునశించును. ఆశ్వయుజమాసమున సర్వశుభములు చేకూరును. కార్తీకమున మంత్రసిద్ధించును. మార్గశిర్షమున శుభము ప్రాప్తించును. పుష్యమున మంత్రహాని కలుగును. మాఘమున బుద్ధివృద్ధినొందును. ఫాల్గుణమున సర్వసిద్ధులు చేకూరునని మంత్రవేత్తలు చెప్పిరి.

శుభనక్షత్ర శుభమాస శుభయోగ శుభకరణ శుభలగ్న శుభతారాబల చంద్రబలములతో గూడిన దినమున భక్తియుక్తుడగు శిష్యునికి కృపాలుడగు గురువుదీక్ష నొసంగవలయును.

దీక్షాభేదము.

దీక్షనిరాధారయని సాధారయని రెండు విధములు. తీవ్రమగు శక్తిపాతమున- ఆచార్యాపేక్షలేకనే శివుండే దీక్షనొసంగును. అది నిరాధారదీక్ష,

దీక్షా యోగ్య స్థానాని.

అథ దీక్షాయోగ్యస్థానాని దర్శయతి ॥ స్కాందే ॥ సముద్రతీరే నద్యాంవా గోష్ఠేదేవాలయేఽపిచా । దేశేగురుగృహే క్షేత్రే దీక్షాకర్మ సమాచరేత్ ॥

మండపనిర్ణయః.

భూప్రదేశే శుభే రమ్యే నిమ్నోన్నతవివర్జితే । శాస్త్రోక్తమంటపం కుర్యాచ్చతుర్ద్వారం సుశోభనం । వితానధ్వజసంయుక్తం పుష్పమాలాసమాయుతం । సర్వాలంకారసంయుక్తం ఆమ్రపత్రైశ్చ వేష్టితం । దర్పణోదరసంకాశం గోమయేనాను లేపయేత్ । పంచ వర్ణసమాయుక్తాం రంగవల్లీం ప్రకల్పయేత్ । పుణ్యాహంవాచ యిత్వాతు ప్రోక్షయేత్స లిలేనతు ॥

దీక్షావిధిః.

ఇత్థం సమీక్ష్య బహుధా । స్నాత్వాచాచమ్య సుపవిత్రః । అ

మందతీవ్రాది భేదము ననుసరించి శివుండాచార్యరూపమును ధరించిచేయు దీక్ష సాధారణమని వచింపబడును.

దీక్షాయోగ్య స్థానములు.

సముద్రతీరమువందుగాని, నదీతీరమునందుగాని, పశువుల కోష్ఠమునందుగాని, దేవాలయమువందుగాని, స్వగృహమునందుగాని, గురుగృహమునందు గాని, క్షేత్రములందుగాని, పరిశుద్ధమగు ప్రదేశమున దీక్షాకర్మ నొనర్పవలయును.

మండపనిర్ణయము.

పరిశుద్ధమైన హెచ్చుతగ్గులులేని భూమియందు దీక్షనొందుటకై మండపము నిర్మించ వలయును. ఆమండపమునకు నాలుగుద్వారములుంచ వలయును చాందినీలు ధ్వజములు పుష్పమాలలు రంగవల్లులు మొదలగు వానిచే సామంటపమలంకరించ వలెను. గోమయమున నలికి పంచరంగుల ముగ్గులు పెట్టవలయును.

దీక్షావిధి.

పుణ్యాహవాచన మొనరించిన యుదకముచే నాప్రదేశమంతయు చల్లవలయును. ఈవిధ

చార్య సుతోపేతాః । సకలీకృత విగ్రహాః । చత్వారో ఋత్విజస్తత్రి । తస్యాచార్యస్య సమ్మతాః । అనిందిత చరిత్రిస్యుః । శివారాధనతత్పరాః । ఆదిష్టోగురుణా శిష్యః । ప్రభాతే పుణ్యవాసరే । విధాయ మంగళ స్నానం । ధౌతవస్త్ర పరిచ్ఛదః । విత్తానుసారా త్సౌవర్ణై । రలంకారై రలంకృతః। సుగంధిభి ర్నవై ర్మాల్యైః పుష్పైర్విహిత శేఖరః। సమస్త సంపత్సంప్రాప్తి హేతుభిర్భసితై స్సితైః । పూర్వోక్తాదిక్రమేణైవ కుర్యాత్త్రిపుండ్రకంతథా । సువర్ణ ఫలపుష్పాదిహస్తైశ్చానీయ మంగళైః । వృద్ధక్రమేణ సంప్రాప్తైస్తైశ్చాన్యైశ్చ తదంతరం । తత్పాద పీఠపర్యంతం । పుష్పాదిద్రవ్య సంచయం । సమర్ప్యదండవద్భూమౌ ప్రణమ్య చ పునఃపునః । ఉపేత్యాచార్య పాదాంచప్రణమ్య తదనంతరం। పూజయేత్స్వర్ణపుష్పాద్యైః । భక్త్యా విత్తానుసారతః । స్నాత్వా నలంకృ

ముగా నన్ని ప్రయత్నములు తయారుచేయించి గురువుస్నాన మొనరించి ధౌతవస్త్రముగట్టికొని యాచమనముచేసి సకలీకరణ మొనర్చుకొనవలయును.

ఇటులనే తక్కిన ఋత్విక్కులుగూడ స్నానముచేసి ధౌతవస్త్రధారులై యుండవలయును. ఆచార్యునివలె ఋత్విక్కులుగూడ శివారాధనమున మిక్కిలియాసక్తి గలవారును, సచ్చరిత్రగలవారునై యుండవలయును.

గురువుచే నాజ్ఞాపింపబడిన శిష్యుడు గూడ పుణ్యదినమున నుదయకాలమందే లేచి మంగళ స్నానమొనర్చి తెల్లనివస్త్రముగట్టుకొని, తనశక్తికొలది సువర్ణాలంకారములను పువ్వుమాలికలను ధరించిసర్వసంపదల నొసంగు భస్మ త్రిపుండ్రమును ధరించి యొకపళ్లెరమున సువర్ణము- ఫలములుపుష్పములు మొదలగు పూజాద్రవ్యము లుంచి వృద్ధులు తన్ననుసరించ, మంగళవాద్యములు మ్రోగుచుండ హస్తమున నాపళ్లెరము దీసికొని గురు సమీపమునకు రావలయును.

గురుపాదపీఠము డగ్గర శ్రీగంధము పుష్పములు మొదలగు ద్రవ్య సమూహ మంతయుంచ వలయును.

సాష్టాంగప్రణామము చేసియాచార్యపాదములకునమస్కారము చేయవలయును. శక్తిననుసరించి ద్రవ్యలోభము చేయక మహాభక్తితో చందనము- మొదలగుసుగంధ ద్రవ్య

తాః చీరవాససః ఋత్విజస్తథా । పుష్పాక్షతవిభూత్యాద్యైః శ్చక్షుః స్త్రక్ కరిపూజయేత్ । విభూతింశివ భక్తేభ్యస్సర్వేభ్య స్తదనంతరం। వృద్ధానక్రమతో దత్వా పుష్పాద్యైస్సమ్యగర్చయేత్ । అథ తేభ్యో నమస్తేభ్యో దేశికేంద్ర పురస్సరం । యథా ప్రదక్షిణం భక్త్యా తాంబూలాని సమర్పయేత్ । ప్రవిశ్య గురుం ప్రాజ్ఞః ప్రార్థయే ద్బద్ధమాత్మనః । ఉపగచ్ఛే త్సదా దేహీ స్వావిద్యా వినివృత్తయే॥

గురుప్రార్థనం

అంతస్తిమిరనిర్భేద భానవే కామధేనవే । సదంతేవాసినాం కల్పతరవే గురవే నమః । అవాఙ్మాత్మస్వరూపాయ శివభావప్రదాయినే । నమస్సద్గురునాథాయ షడ్ధ్వలబ్రహ్మమూర్తయే। తవపాదప్రసాదేన ముక్తోహం భవబంధనాత్ । త్వం గతిస్త్వేవ దేవేశ నాన్యథా మమ సద్గురో ॥ త్వం దేశికో భవసి యద్యది మేత దైవ శిష్యస్త్వమాహ న

ముల లో పుష్పాక్షత విభూతి మొదలగు పూజాద్రవ్యముల తోడను గురువును ఋత్విక్కులను బూజించవలయును.

విభూతిని మొదట పెద్దలకొసగి తరువాత యాచకుల కీయవలెను

దేశికుడు మొదలుగ పెద్దలందరికి ప్రదక్షిణమాచరించి భక్తితో తాంబూలముల సమర్పించ వలయును.

అనంతరము గురువునొద్దకు వచ్చి నమస్కరించి యీక్రింది విధముగ ప్రార్థించ వలయును.

గురుప్రార్థనము.

ఎల్లప్పుడును జీవునకు తనయావిద్యావినాశముకై గురుసమీపమునొందవలెను లోపలనున్న నాయజ్ఞానమును పోగొట్టుటయందు సమర్థుడవు. కామధేనువవు, సచ్ఛిష్యులకు కల్పతరువవునగునో గురువరా! నమస్కారము.

షట్స్థల బ్రహ్మస్వరూపుడవును, శివత్వము నొసంగువాడవును, ఉపనిషత్తుల చేతను వచింపరాని వాడవునగునో గురువరా! నమస్కారము. నీపాదరేణువు సోకినంత నేనే సంసారబంధము నుండి విముక్తుడనైతిని, నీవే నాకుగతి, నీకంటె నాకు మరెవ్వరులేరు.

నకించిదిహాబ్రవీమి । దేహేంద్రియాణామపనీయతయా విభిన్నం । కారుణ్య మీశ కురు సౌఖ్యవిభేదబుద్ధ్యా ॥ అనాయాసేనహియథాముంచేయం భవబంధనాత్ ॥

గురుబోధా.

అతః శ్రీగురుః। సాధుసాధుమహాప్రాజ్ఞ తుష్టోహం ,బుద్ధికౌశలాత్ । కథయామి నసందేహః ప్రశ్నస్యాస్య శేషతః । అవిద్యాకృత భ్రాంతి వినాశార్థ మహం తవ । నిత్యలింగాంగ సంయోగజ్ఞాననిష్ఠాం త్వమావహ ॥

కుంభప్రతిష్ఠాపనం.

అథ కుంభ ప్రతిష్ఠాపన మాహ । మత్స్యపురాణే ॥ తత్త్వాయామీతిత్రం ధాత్వా సౌవర్ణం పద్మమావిశేత్ । ఆప్రాణం నూత్నకలశం

మహాసద్గురూ! నన్ను తరింపజేయుము. మీరే నాకునిజ గురువులు. నేనుమీకుశిష్యుడను. కావుననో గురూత్తమా ! దేహేంద్రియాది సంసార బంధముగలిగిన నన్నాబంధమునుండి తొలగించి నాయందు దయగలిగి భేదభావమువిడిచి దీక్షనొసంగి యనుగ్రహింపుము. నాకీసంసార బంధ మనాయాసముగా నెటుల దొలగునో, అటులగావింపుము.అనిశిష్యుడు గురువుని ప్రార్థించవలయును.

గురుబోధ.

శిష్యా! నీబుద్ధి కౌశలమునకు సంతోషము చెందితిని. మంచిది. మంచిది. అవిద్యవలన వచ్చిన భ్రాంతినశించుటకును నిత్యలింగాంగ సంయోగ జ్ఞానమునందు నిష్ఠబూనుము. ప్రశ్నశేషమువలననే నీవిషయమును వచించుచుంటిని.

కుంభప్రతిష్ఠాపనము.

బంగారముతోగాని, వెండితోగాని, రాగితోగాని,చివరకు మట్టితోగాని, నిర్మించబడిన కలశముంచవలయును. అందుదకముంచవలయును.

ఆకలశకంఠము నందు కంకణము కట్టి వస్త్రము చుట్టవలయును.

ద్రోణాంబుపరిపూరితం। సౌవర్ణం రాజితం వాపి తామ్రిజం మృణ్మయం తథా। సితసూత్రావృతం కంఠే వస్త్రయుగ్మాన్వితం తథా। పంచామృతైః పంచగవ్యైః పంచత్వక్సంచ పల్లవైః। దూర్వాంకురైశ్చ సిద్ధార్థైః గంధ పుష్పాక్షతాదిభిః। శతౌషధీభిస్సహితం కుంభే తస్మిన్ ప్రదాపయేత్। లోకత్రితయ విఖ్యాత। పుణ్యక్షేత్రాణి సాగరాః। శివలింగస్య సంస్థానే పూర్వమేవ పరీక్షితే। త్రిస్థానశుద్ధం నూత్నంచ స్నాపనకుంభం నిధాపయేత్। సద్యోజాతాదభిర్మంత్రై రంభనామభిమంత్రిణం। షోడశై రుపచారైశ్చ సమారాధ్య సమాపయేత్। కుంభమాచ్ఛాద్య వస్త్రేణ ధేనుముద్రాం ప్రదర్శయేత్। సకలీకృత సంబంధాద్రక్షాంచైవతు కల్పయేత్। అధివాసనసిద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థం వృద్ధి హేతవే। శంకరాచారసంపన్నం భోజయే ద్భక్త బృందకం॥

తథా వాతూలతంత్రే॥ శివకుంభం సమాసాద్య స్థండిలాదిషు పూర్వవత్। శివకుంభే శివం పూజ్య భక్తా నన్నేన తోషయేత్। తతో జాగరణం కుర్యా చ్ఛివధర్మాన్వితోత్సవైః॥

పంచపల్లవములు అనగా మఱ్ఱి మేడి మామిడి రావిజువ్వి అను వృక్షముల యొక్క చిన్ననికొమ్మలుదూర్వాంకురములు తెల్లఅవాలు గంధపుష్పాక్షతలు నూరు ఓషధులు కుంభము నందుంచ వలయును. సద్యోజాతాది మంత్రము లుచ్చరించ వలయును. ఉదకమభిమంత్రించవలయును. షోడశోపచార పూజచేయవలయును.

ఆకలశము మీద వస్త్రమును గప్పివేయవలయును. అనంతరము ధేనుముద్రను ప్రదర్శించవలెను. సకలీకరణ సంబంధమునను సరించి రక్షాబంధమును గట్టుకొన వలయును.

అధివాసన సిద్ధి కొరకును, శాంతి కొరకును, వృద్ధికొరకును, సదాచార సంపత్తి గల మహేశ్వరులకు భోజనమొసంగ వలయును.

వాతూలాగమము నందు గూడ నీవిషయమును గూర్చి వచింపఁబడినది. ఎటుల నస్థండిలము మొదలగు దానియందు శివకుంభమునుంచి అందు శివుని పూజించి భక్తుల కన్నదానము నొసంగవలయును. శివధర్మోత్సవములతో జాగరణముచేయు వలయును.

జలాధివాసనవిధి మేవం కృత్వా సదేశికః। తతః ప్రభాతేసుస్నాత్వా సమాచరితనైష్ఠికః। ధౌతాంబరసమాయుక్తో భూతిరుద్రాక్షభూషితః॥

పంచకలశస్థాపనం.

తదగ్రే మండలం కృత్వా చతురశ్ర సమన్వితం। ఆగ్నేయప్రభవం సూత్రం వాయవ్యేతు విచాలయేత్। ఐశాన్యాంప్రభవం సూత్రం నైరుత్యాంతు ప్రసారయేత్। చతురశ్రం సమంకృత్వా నవభాగవిభాజితం। మధ్యభాగేతు పద్మస్య కర్ణికాంతు సమాలిఖేత్॥

చతుర్భాగే తతః పద్మ మష్టపత్రోపశోభితం। ప్రథమంకర్ణికాభాగం ద్వితీయం కేసరాణిచ। తృతీయా దళసంధానం। దళాగ్రాణిచతుర్థకే। ప్రతివారణ రేఖాంతు పద్మబాహ్యేతు బుద్ధిమాన్।పద్మస్యైవప్రమాణేన సూత్రం దత్వా శివస్యతు। విధింపద్మార్థభాగేవ పద్మమానేన వా పునః। విద్యాసమో భవే త్పద్మం శోభాపద్మ సమాయుతం తతః ప్రకల్పితే చారుమంటపే వర్ణమండలైః కాంచనస్వర్ణాది కలశానాచార్యస్థాపయేన్నవాన్। ఏకంమధ్యే చతుష్కోణేష్వితగాంస్త్రాన్ ప్రపూ

దేశికుడీ విధముగ జలాధి వాస విధిని నిర్వర్తించి భూతిరుద్రాక్షుల ధరించి తెల్లని వస్త్రములుగట్టికొని ఆయధి వాసమునకు ముందు భాగమున చతురశ్రమండలమొకటి యేర్పాటు చేయవలయును.

పంచకలశస్థాపనము.

ఒక సూత్రము ఆగ్నేయదిశనుండి వాయవ్య దిక్కువరకు- ఈశాన్యదిశ నుండి నైరుతి దిశవరకును పట్టి చతురశ్ర మండలమును నేర్పరిచి అందు తొమ్మిది భాగములుగ విభజించి మధ్యభాగమునందు పద్మము దుద్దును వ్రాసి నాలుగు భాగములందు అష్టదళపద్మముపు వేయవలయును, పద్మాలంకృతమగు పట్టిసుందర మంటపమున బంగారు కలశములయిదుంచవలయును. ఒకటి మధ్యమునను, నాలుగు మూలలయందు నాలుగునునుంచ వలయును

జయేత్ । ప్రత్యేకం నవవస్త్రేణ వేష్టయేద్దేశికోత్తమః । శేషస్వర్ణాని రత్నాని నిక్షిప్యాసమ్యక్ ప్రపూజయేత్ ! నవభిస్తంతుభిశ్చైవ పంచతాన్ పరివేష్టయేత్ । అర్చయిత్వా యథాన్యాయం పంచ బ్రహ్మాదిభిః క్రమాత్ ॥

కలశపూజా.

ఆచార్యో మధ్యమస్యార్చాం కుర్యాత్పుష్పాక్షతాదిభిః। ఋత్విజః ప్రీతమనసో విదధ్యు రిత రార్చనం । తేషు తీర్థాంబుపూర్ణేషు విదధ్యాదామ్రపల్లవాన్ । దూర్వాంకురాన్ పూగానినాగవల్లీదళాన్యపి।

మంత్రోదకప్రోక్షణం.

అథ తత్కలశస్థాన మంభసామభిమంత్రణాం ॥ మమ పంచాక్షరీ మంత్రేణాచార్యః ప్రతిపాదయేత్ । తతః సమస్తభక్తేషు కుర్యాత్ పూ

ప్రత్యేకముగా నూతన వస్త్రముల నాకలశమునకు చుట్టును చుట్టవలయును. ఆకలశములందు బంగారము రత్నములు వేయవలెను.

కలశపూజ.

నవతంతువుల జుట్టవలయును పంచబ్రహ్మల నావాహనము చేసి పూజించవలెను ఆచార్యుడు జలపూర్ణములగు నాకలశములలో మధ్యకలశమును ఋత్విక్కులు తక్కినకలశములను మామిడి చిగుళ్లు గరికె తమలపాకులు పోకలు పుష్పాక్షతలు మొదలగు వానిచే పూజించవలెను.

మంత్రోదకప్రోక్షణం:

కలశస్థానమును పంచాక్షరీ మంత్రముతో నభిమంత్రించవలెను. సర్వభక్తులకు పూజచేయవలెను. సమస్తములైన మంగళ వాద్యములు మ్రోయుచుండగా తానుతూర్పుముఖముగా నుండి శిష్యుని నుత్తరాభిముఖునిగా కూర్చుండబెట్టి పంచబ్రహ్మ మంత్రములతోడను నమకముతోడను ఆపోహిష్ఠా అనుమంత్రములతోడను. పంచబ్రహ్మ మంత్రములతోడను- కలశమందలి యుదకము చేత శిష్యుని శిరస్సు నందభిషేకము చేయవలయును.

జాంసముత్సుకః పరితస్తూర్య నినదై ర్గ్మాగళాద్యైః విజృంభితైః । స్వయం చ ప్రాఙ్ముఖో భూత్వా ఉత్తరాభిముఖం గురుః । మండల స్థాపితే శిష్యే నమో రుద్రేతి మంత్రతః । ఆరోహిణ్యేతి మంత్రేణ పంచబ్రహ్మమంత్ర కైః స్నపనం । అభిషేకం తతః కుర్యాత్కలశ స్థోదకైః స్నపనం । తత్పంచకలశాంభోభి రాచార్యః శిష్యమూర్ధని । అభిషించే త్స్వయం ప్రాఙ్ముఖో గృహ్య కలశా న్గురుః । ప్రోక్షయేద్వాస ఋత్విగ్భిస్సదూర్వాంకుశపల్లవైః । కేచిదుద్ధృత్య కలశానభిషించంతి దేశికాః । ఉద్ధృత్య వా తతః కుర్యాత్ప్రోక్షణం శిష్యమూర్ధని । సంప్రోక్ష్య పంచకలశాన్ నిధాయాథః ప్రయత్నతః । ఉద్ధృత్యచ యథా పూర్వం కుర్యాత్ప్రోక్షణం పునః । స్థాపయిత్వా పునస్తాం స్తాన్ కలశాన్ స్వస్వభూమిషు । ఉద్ధృత్య పూర్వవత్కుర్యాత్ప్రోక్షణం శిష్యమూర్ధని । ఇదం త్రివార మాచార్యః । కుర్యాత్ప్రోక్ష్యాభిమర్షణం ॥

వాతూలతంత్రే ॥ శేషం దీక్షోక్త వత్కృత్వా మలపాశ విమోచనం । గురు శ్శిష్యం సమాలోక్య తత్వదేహం విచింతయేత్ । శివకుంభస్థ తోయేన అభిషించే చ్ఛిరస్యణోః ॥

గురువు మూడుమారులు కలశములెత్తి మూడు మారులు మండలమునుంచి అనువర్షణ సూక్తముతో గూడ శిష్యుని శిరస్సున ప్రోక్షించవలయును.

ఈవిషయమే వాతూలాగమము నందు " తక్కినది యంతయు దీక్షోక్త మార్గమున చేసి మలపాశము నశించుటకై గురువు శిష్యుని దేహమును తత్వదేహమునుగా జూచి శివకుంభోదకమును శిరస్సున చల్లవలయునని చెప్పబడినది.

కళావహనము.

శివధర్మోత్తరమున కళావాహన విధానము నిక్రింది విధముగ చెప్పబడినది.

గురువు తనహస్తమును శిష్యుని శిరస్సునందు శివమంత్రములనుచ్చరించుచు శివాసనముగ తలంచవలెను. అప్పుడు సంప్రదాయము సాగముగా కళకళా వాహించి న్యాయము నతిక్రమించకుండ నర్చించవలెను.

కళావాహనం.

అత్ర ॥ శివధర్మోత్తరే ॥ కళావాహనవిధానం దర్శయతి ॥ శివ హస్తం సమాధాయాత్ర శిష్యస్య శిరసిన్యసేత్ । శివతేజోమయః పాణిః శివమంత్ర ముదీరయన్ । తత శ్శివాసనం ధ్యాత్వా శిష్యమూర్ధని దేశికః । తత్రావాహ్య యథా న్యాయ మర్చయేన్మనసా శివం । ప్రార్థయేత్ ప్రాంజలిర్దేవం నిత్యంమంత్రస్థితోభవ। ఇతి విజ్ఞాప యేచ్ఛంభుం తేజసాభాస్వరంశివం ॥

తథా శుద్ధాఖ్యతంత్రే॥ కృత్వా శైవీం వరాం దీక్షాం దత్వా విద్యాం శివాత్మికాం। ఛిత్వా విద్యా మహాపాశం కళాధ్యానం విచింతయేత్ ॥ అనమావపరిభా వర్ణాతేజో మధ్యగతోజ్వలా । సప్తాతీత పదానంత పదాన్మంతర్మండలస్థితా ॥ జ్వలత్కాలానలా భాసాతటిత్కోటిసమప్రభా । తస్యోర్ధ్వంతు శిఖాసూక్ష్మా చిదూపా పరమాకళా ॥

తథా రహస్యే ॥ వర్ణాతీతం మనోతీతం । భావాతీతం తతః

మంత్రమందున్న యీ తేజో రూపుని మనస్సులో ప్రాంజలియై ప్రార్థించవలెను. ఈవిషయము శుద్ధాఖ్య తంత్రమునందు కిందరీతిగ చెప్పబడినది.

శివదీక్ష నొసంగి యవిద్యాపాశము నఛేదించి కళాధ్యానము నాలోచించవలెను. నిరుపమాన కాంతిసమూహముగలిగి తేజోమధ్యమున ప్రకాశించుచు- కాలాగ్నివలె ప్రజ్వరిల్లుచు -కోటిమెరుపుల వలె వెలుంగు చుండును. దానికి నూర్ధ్వభాగమున చిద్రూపముగలిగిన పరమకళ శిఖగా వెలుంగు చుండును.

రహస్యమునందు " వర్ణాతీతమై మనస్సున కందనిదయి భావనాతీతమైపరశివునకు స్థానమై శిరఃకళ సూక్ష్మమై శిష్యుని శిరస్సునగలదు. కట్టెయందునిప్పువలె పాలయందు నెయ్యివలె నువ్వులయందు నూనెవలె వంటిటను నాకళయుండును.

కళా భావాదుల సంబంధము.

కళయెటులలో భావయటులను భావమెటులలో మనస్సుఅటులను మనస్సుయెటులనో, దృష్టియటులను, దృష్టియెటులనో స్థలమటుల మనున్నదును, "అనిగలము.

పదం । జ్ఞానాతీతం నిరంజనస్యం । తత్కళాసూక్ష్మభావతః । తదేవాస్తి కళాదేవి సద్గురో శ్శిష్య మస్తకే। హస్తాబ్జ వదనం గ్రాహ్యం తస్య భాషం కరోత్యసౌ ॥ యథా హ్యగ్ని ర్యథా కాష్ఠే । యథా క్షీరే యథా ఘృతం । యథా తిలే యథా తైలం సర్వత్రావస్థితా కళా॥

కళాయాః భావాది సంబంధః.

తస్యైవ భావాది సంబంధః కథ్యతే ॥

రహస్యే ॥ యథా కళా తథా భావో యథా భావ స్తథా మనః । యథా మన స్తథా దృష్టి । ర్యథా దృష్టి స్తథా స్థలం॥ అపిచ ॥ వపుశ్చైవ సముత్పన్నం తత్ప్రాణే మిశ్రితం భవేత్ । తథా గురుకరే జాతం లింగం భక్తే ర్విభేదకం ॥ ఏవం ప్రాణస్థానే లింగ కళాహ్వానం కృత్వా । ప్రాణలింగేపి కల్ప్యత ఇతి ॥

అతః । వాతూలతంత్రే ॥ నాదబిందు కళాఏవం । తత్రస్థానేషు విన్యసేత్ । షట్చక్రంచ షడంగంచ షడధ్వంచ షడానన । తత్తత్స్థానేషు విన్యస్య పంచబ్రహ్మన్యసే త్తతః ॥ తదేవ వివృణోమి ॥

షట్చక్రాంగన్యాసః.

తత్రాదౌ షట్చక్రాంగన్యాస మాహ ॥ ఆధారే లింగనాభౌ ప్రకటితహృదయే తాలుమూలే లలాటే । ద్వే పత్రే షోడశారే ద్వి

శిష్యుని కిదివరకుగల శరీరమావరించు చున్నది కళాప్రాణములతో గూడి గురుకర సంజనితమైన క్రొత్త శరీరముగలుగు చున్నది.

ఈరీతిగా ప్రాణస్థానమున శివ లింగకళ నాహ్వానించి ప్రాణమును శిరస్సునసంప్రదాయము ననుసరించి శివకళ యందుంచ వలయును. సంప్రదాయము గురువుల వలన దెలిసికొనవలసిన రహస్యమగుటచే ప్రత్యేకముగా నిచట వ్రాయబడదు.

వాతూలతంత్రమునందు "నాదబిందుకళలను నాయాస్థానములయందుంచవలయును షట్చక్రములు. షడంగములు. షడధ్వలు ఆయాస్థానముల యందు న్యసించి యనంతర

దళదోడశే ద్వాదశారే చతుష్కే। వాసాంతే బాలమధ్యేరష ళస హితే కంఠముఖ్యాదే స్వరాణాం। హాం క్షం తత్త్వార్థ యుక్తం సకలవపమిదం వర్ణరూపం నమామి॥

తథా యోగసాగరే। గుద మేంఘాంతరాళస్థ మూలాధారే త్రికోణకం। స్వాధిష్ఠానే స్వయంచక్రం లింగమూలే షడశ్రకం। నాభిదేశే స్థితం పద్మం దశారం మణిపూరకం। ద్వాదశారం మహాచక్రం హృదయే చాహతాహ్వయం। తదేతత్పూర్ణగిర్యాఖ్యం పీఠంతద్ధి వరాననే। కంఠకోణే విశుద్ధాఖ్యం యచ్చక్రం షోడశాత్మకం। పీఠంజాలంధరం నామ తిష్ఠత్యత్ర సురేశ్వరీ। ఆజ్ఞానామ భ్రువోర్మధ్యే ద్విదళం చక్రముత్తమం। ఒడ్యాణాఖ్యం మహాపీఠ ముపరిష్టాత్ ప్రతిష్ఠితం। స్థానాన్యేతాని దేవేశి శక్తిశేషు కల్పితే। శాంభవాన్యపి వక్ష్యామి శృణుష్వేకాగ్రమానసః। చతురస్రం ధరణ్యాదా బ్రహ్మతత్రాధి దేవతా। అర్ధచంద్రాకృతి జలం విష్ణుస్తస్యాధిదేవతా। త్రికోణమండలం వహ్ని రుద్రస్తస్యాధిదేవతా। వాయోర్బలం చతుష్కోణం ఈశ్వరో స్యాధిదేవతా। ఆకాశం మండలం వృత్తం దేవతాస్య సదాశివః। నాసా వంశం భ్రువోర్మధ్యే మనస్థమండలం విదుః। శాంభవస్థానమిత్థం తే వర్ణితం వరవర్ణిని॥

ము పంచబ్రహ్మ న్యాసము చేయువలయును. ఈన్యాసములు గురుకీలకముగ దెలిసికొని శిష్యునికి న్యసించదగినవి ఈగురుచేత వివరణమును విడిచితిని. ఈన్యాసముల న్యసించినందున శిష్యుని శరీరము మహాపవిత్రమైనదై జ్ఞానదీక్షా సిద్ధిగలిగినదగును.

న్యాసములలో షట్చక్రన్యాసము మొదటవివరింపబడుచున్నది తరువాతషడంగకళాన్యాసము. అనంతరము కళాదివడధ్వ న్యాసము, చెప్పబడును. అది తాంత్రికమని వైదికమని రెండువిధములు. ఇచట వైదికమే చెప్పబడుచున్నది.

కళాన్యాసమున నాలుగు భేదములుగలవు. షడంగకళా న్యాసము. కళాన్యాసము చెప్పబడినతరువాత తత్త్వాధ్వన్యాసము చెప్పబడును.

షడంగన్యాసః.

అథ షడంగ న్యాస మాహ ॥ వాతూల తంత్రే ॥ షడంగన్యాసః॥ ఓం హ్రాం హృదయాయ నమః। ఓం హ్రీం శిరసే స్వాహా । ఓం హ్రూం శిఖాయై వషట్ । ఓం హ్రైం కవచాయహుం। ఓం హ్రౌం నేత్రత్రయాయ వౌషట్। ఓం హ్రః అస్త్రాయ ఫట్ ॥ ఏవం శివాంగ న్యాస మాహ ॥

కళాదిషడధ్వన్యాసః

అథ కళాదిషడధ్వన్యాస మాహ। సతు వైదికః తాంత్రిక ఇతిద్వి ప్రకారః । అస్మిన్ దీక్షావిధౌ వైదికన్యాస ఏవోక్తః । తత్రాదౌ క ళాద్యన్యాస మాహ॥ అస్యశ్రీ కళాన్యాసోనామతత్త్వమూర్తి వక్త్రాం గ కళాన్యాసభేదేన చతుర్ధా భిన్నః ॥ తదేవ నిరూపయామి ॥

మూర్తికళాన్యాసః.

ఓంహ్రాంఈశానాయ శిరసేనమః।ఓం హ్రైం తత్పురుషాయ ముఖేనమః । ఓం హ్రూం అఘోరాయ హృదయాయనమః । ఓంహ్రీం వామ దేవాయ గుహ్యాయనమః । ఓం హ్రాం సద్యోజాతాయ పాదా భ్యాంనమః ఇతి మూర్తికళాన్యాసః ॥

వక్త్రకళాన్యాసః.

అథ వక్త్రకళా న్యాసః ॥ ఓం ఔం ఈశానాయ ఊర్ధ్వముఖే నమః । ఈశానాయనమః॥ అస్యశ్రీ ఈశాన మంత్రస్య । ఈశాన ఋషిః। భూరిగనుష్టుప్ఛందః ఈశ్వరో దేవతా । ఈశానకళాంగుష్ఠాంగుష్ఠా భ్యాంనమః । ఓం ఐం తత్పురుషాయ పూర్వముఖే నమః । తత్పురుషమంత్రస్యతత్పురుషఋషిః। గాయత్రీ చ్ఛందః। ఆపో దేవతా। తత్పురుషకళాంగుష్ఠతర్జనీభ్యాంనమః।ఓంఊంఅఘోరాయదక్షిణముఖేనమః। అఘోరమంత్రస్య అఘోరఋషిః । అనుష్టుప్ఛందః । ఆపో దేవతా ।

అఘోరకళాసాంగుష్ఠమధ్యమాభ్యాంనమః ।ఓంఈంవామదేవాయఉత్తరముఖే నమః । వామదేవమంత్రస్య వామదేవఋషిః కృతిచ్ఛందః। భర్గో దేవతా।వామదేవకళాసాంగుష్ఠానామికాభ్యాంనమః ఓంఅంసద్యోజాతాయ పశ్చిమ ముఖే నమః । సద్యోజాతమంత్రస్య హరఋషిః । అనుష్టుప్ఛందః । భర్గో దేవతా సద్యోజాతకళాసాంగుష్ఠకనిష్ఠికాభ్యాంనమః

షడంగకళాన్యాసః

అథ షడంగ కళాన్యాసః ॥ ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం హ్రాం సర్వజ్ఞాయ మహాదేవాయ హృదయాయనమః । ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం హ్రాం అమృత తేజోమాలినే తృప్త్యై బ్రహ్మణే శిరసే స్వాహా ॥ ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం హ్రాం జ్వలిత శిఖినే అనాదిబోధాయైశిఖాయై వౌషట్ । ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం హ్రాం వజ్రిణే వజ్రహస్తాయ స్వతంత్రశక్త్యే కవచాయహుం । ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీంహ్రాం నిత్యతృప్తిమ లుప్తశక్త్యే జ్యోతిరూపాయ నేత్రత్రయాయ వౌషట్। ఓంహ్రీం శ్రీం క్లీం హ్రాం అనంతశక్త్యే అస్త్రాయఫట్ ॥

కళాన్యాసః

అథః కళాన్యాసః ఓం కం ఈశానః సర్వవిద్యానాం హ్రీం ఐం శక్తి కళాయై నమః ఈశానవక్త్రే । ఓం ఖం ఈశ్వరః సర్వభూతానాం హ్రాం ఐం అంగదాకళాయైనమః తత్పురుషవక్త్రే । ఓం గం బ్రహ్మాధిపతి బ్రహ్మణోధి పతి బ్రహ్మ హ్రీం ఐం ఇష్టదాకళాయై నమః । అఘోరవక్త్రే । ఓం ఘం శివో మే అస్తు హ్రాం ఐం మరీచికళాయైనమః వామదేవవక్త్రే। ఓం జం సదాశివోంహ్రీంఐంఅం శుమాలినికళాయైనమః సద్యోజాతవక్త్రే । ఓం చం తత్పురుషాయ విద్మహే। ఇం హ్రీం నివృత్తికలాయైనమః। తత్పురుషవక్త్రే॥ ఓంఛం మహా దేవాయధీమహి తన్నో ఇం హ్రీం ప్రతిష్ఠా కళాయైనమః అఘోరవక్త్రే। ఓం జం రుద్రః

ఇం హ్రీం విద్యాకళాయై నమః। వామ దేవవక్త్రే। ఓం ఝుం ప్రచోద
యాత్। ఇం హ్రీం శాంతికళాయైనమః। సద్యోజాతవక్త్రే। ఓం ఘా అ
ఘోరేభ్యశ్చ ఋుం శ్రీం తమాకలాయైనమః హృదికే। ఓం టం ఘోరేభ్య
ఋూం శ్రీం మహాకలాయైనమః కంఠే। ఓం ఠం ఘోర ఘోరఋూం
శ్రీం కుమాకలాయైనమః దక్షిణాంశే। ఓం డం తేభ్యః టూం శ్రీం
నిష్ఠాకలాయైనమః వామాంశే। ఓం ఢం సర్వేభ్యః చూం శ్రీం మృ
త్యుకలాయైనమః ఉదరే। ఓం ణం సర్వ సర్వేభ్యోనమః। హాంశ్రీం మా
యాకలాయైనమః నాభౌ। ఓం తం నమస్తే అస్తు ఋూం శ్రీం జటా క
లాయైనమః పృష్ఠే। ఓం థం రుద్రరూపేభ్యః। ఋూం శ్రీం క్షుధాక
లాయై నమః వక్షసి। ఓం దం వామ దేవాయనమః। ఓం క్లీం సౌం ని
రజాకలాయైనమః గుహ్యే। ఓం ధం జ్యేష్ఠాయనమః ఓం క్లీం శాం రతూకలాయై
నమః గుదే। ఓం వం శ్రేష్ఠాయనమః। ఓం క్లీం శాం గతి కలాయైన
మః దక్షిణోరౌ। ఓం పం రుద్రాయనమః। ఓం క్లీం శాం పాల్యా
కళాయై నమః। వామోరౌ ఓం ఫం కాలాయనమః। ఓం క్లీం శ్రాం
కామినీకళాయైనమః। దక్షిణజానుని ఓం బం కలవికరణాయనమః ఓం క్లీం
శాం సంయమినీకళాయైనమః వామజానుని। ఓం భం బల వికరణాయ
నమః। ఓం క్లీం శాం క్రియాకళాయైనమః దక్షిణజంఘే। ఓం మం బ
లాయనమః। ఓం క్లీం శాం వృద్ధి కళాయైనమః వామజంఘే। ఓం యం
బల ప్రమధనాయ నమః। ఓం క్లీం శాం స్థిరా కళాయైనమః। దక్షిణ
భుజే ఓం రం సర్వభూత ఓం క్లీం శాం ధాత్రీ కళాయైనమః। వామ
భుజే ఓం లం దమనాయనమః। ఓం క్లీం శాం భావ శ్రీకళాయైనమః
కట్యాం ఓం వం మనాయనమః। ఓం క్లీం శాం మోహినీ కళాయైనమః ద
క్షిణ పార్శ్వే ఓం శం ఉన్మనాయనమః। ఓం క్లీం శాం మనోన్మనీకళా
యైనమః వామపార్శ్వే। ఓం షం సద్యోజాతం ప్రపద్యామి ఓం క్లీం బు

ద్ధికళాయై నమః దక్షిణభుజే । ఓంసం సద్యోజాతాయ ప్రైవమోనమః ఓం హ్లీం నిత్యకళాయై నమః । వామపాదే । ఓం హాం భవే ఏం హ్లీం ద్యుతికళాయై నమః దక్షిణహస్తే । ఓం శం శం భవేనమః । ఏం హ్లీం లక్ష్మీకళాయైనమః వామహస్తే । ఓం శం వామభవే ఏం హ్లీం సుధాకళాయైనమః । దక్షిణస్తనే ఓం హాం భవస్వామాం ఏం హ్లీం ప్రీతికళాయై నమః । వామస్తనే ఓం హాం భవ ఏం హ్లీం ప్రభాకళాయై నమః । దక్షిణాంసే ఓం హాం ఉద్భవాయనమః । ఓం హ్లీం సుధాకళాయైనమః । వామాంసే । ఏవం ॥ అష్టత్రింశత్కళాన్యాసాబ్రహ్మాణ్యేషు శివాత్మకః । ఇతి విన్యస్త దేహోసౌ భవే ద్గంగాధరస్వరూపం ॥

తత్వాధ్వన్యాసః

అథ తత్త్వాధ్వన్యాస మాహ । సదాశివస్త థేశశ్చ బ్రహ్మేశశ్చేశ్వర స్మృతః । ఈశానశ్చేతి పంచైతే తత్త్వభేదాః ప్రకీర్తితాః । తస్య న్యాసవిధానం దర్శయేత్ ॥

ఓం హాంహః శుద్ధ ప్రాసాద మంత్రస్య వామదేవఋషిః పంక్తి ఛందః । హాం బీజం । సౌం శక్తిః । శ్రీసదాశివో దేవతా ఆకాశభూతం । శుద్ధస్ఫాటికాభాసం మోక్షదం చాభివృద్ధికం సౌమ్యం శాంతి పౌష్టికం సాయుజ్య ప్రదం కేవలన్యాసం శివసాదాఖ్య ధ్యానపూర్వకం విశుద్ధ ఆవాహనేనశుద్ధప్రాసాద మంత్రజపే వినియోగః ॥ ఓం హాం అంగుష్ఠాభ్యాంనమః । ఏవమేవ ప్రకారేణ అంగుళిన్యాస మంగన్యాసం కుర్యాత్ ॥ మంత్రః । హాం శివాయ శివసాదాఖ్య మంత్రః ।

మూలప్రాసాదన్యాసః

అతః ఆత్మమూలప్రాసాదన్యాసః । ఓం ఏం । అస్యశ్రీ మూలప్రాసాద మంత్రస్య । గౌతమ ఋషిః । జగతీఛందః । హ్రీం బీజం శ్రీం ఆదిశక్తిః । ఈశ్వరో దేవతా వాయుభూతం । కుంకుమా భాస

నీయం। పంచమాత్రా సమోపేతం సర్వవశ్యకరం పరం సౌవస్య ప్రి ణవం జ్ఞానజన్యాసం అమూర్తిసాదాఖ్యధ్యాన పూర్వకం। మూలప్రాసాదమంత్రజపే వినియోగః। ఓంహ్రాం అంగుష్ఠాభ్యాంనమః। ఏవం విధ మంగుళిన్యాస మంగన్యాసం కుర్యాత్ ॥

హాం శివాయనమః। అమూర్తిసాదాఖ్యమంత్రః

తత్వప్రాసాదన్యాసః.

అతః తత్వప్రాసాదన్యాసః।ఓం ఇం అస్యశ్రీ తత్వప్రాసాద మంత్రస్య విశ్వామిత్రఋషిః। బృహతీచందః। హ్రాం బీజం హ్రీం ఇచ్ఛాశక్తిః బ్రహ్మేశ్వరో దేవతా తేజో భూతం। గోక్షీర వర్ణంచ పంచమాత్రా సమోపేతం సర్వసిద్ధికరం పరం। పసాఖ్యప్రణవం యోగజన్యాసం అమూర్తిసాదాఖ్యధ్యాన పూర్వకం। తత్వప్రాసాద మంత్రజపే వినియోగః। ఓం హ్రీం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః। ఏవంవిధ మంగుళిన్యాస మంగన్యాసం కుర్యాత్ మంత్రః।హాంహాం సదాశివాయనమః॥

ఆదిప్రాసాదన్యాసః

అతః ఆది ప్రాసాదన్యాసః ఓం ఉం ॥ అస్యశ్రీ ఆది ప్రాసాద మంత్రస్య। భారద్వాజఋషిః। త్రిష్టుప్ఛందః। హేం బీజం క్రీం జ్ఞానశక్తిః। ఈశ్వరశ్చాధి దైవతః। సలిలం భూతం పంచమాత్రాసమోపేతం। సర్వవశ్యకరం పరం। శాంభవ ప్రణవం భూతజన్యాసం కర్తృసాదాఖ్యధ్యాన పూర్వక మాదిప్రాసాద మంత్రజపే వినియోగః॥ ఓం హ్రీం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః। ఏవం విధ మంగుళిన్యాస మంగన్యాసం కుర్యాత్॥

మంత్రః ఓం హాం హాం సం క్షం రం తం మం యం॥

ఆత్మపాశపాదన్యాసః

అథః ఆత్మ పాశపాదన్యాసః । ఓం ఐ౹ అస్యశ్రీ ఆత్మపాశపాద మంత్రస్య । సనత్కుమార ఋషిః । అనుష్టుప్ఛందః । హాం హం బీజం హ్రీం క్రియాశక్తిః । ఈశానోధిదైవతం । పార్థివం భూతం చతుర్మాత్ర సమాయుక్తం సర్వైశ్వర్యకరం పరం । సాకల్య ప్రణవం కామదం న్యాసం కర్మపాదాఖ్యధ్యానపూర్వక మాత్మపాశపాద మంత్రజపే వినియోగః । ఓం హ్రీం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః । ఏవంవిధ మంగుళిన్యాస మంగన్యాసం కుర్యాత్ ॥ మంత్రః హాం సం ష్టం మాం హ్రీం మం షం మం యం॥

భువనాధ్వన్యాసః

అథః భువనాధ్వన్యాస మాహ ॥ ఓం హ్రీం అతలం కట్యాం ఓం స్త్రీం వితల మూరుద్వయే । ఓం స్త్రీం తలం జంఘయోః । ఓం స్త్రీం సుతలం స్ఫిజః ఓం స్త్రైః మహాతలం గుల్ఫయోః । ఓం హ్రీం రసాతలం పాదయోః । ఓం స్త్రీః పాతాళం పాదతలయోః । ఓం హ్రీం భూలోకం ఓం హ్రీం భువర్లోకం నాభౌ । ఓం హ్రీం స్వర్లోకం జఠరే । ఓం హ్రీం మహాలోకం హృదయే । ఓం హ్రాం జనలోకం కంఠే । ఓం హ్రాం తపోలోకం భ్రూమధ్యే ॥ ఓం హ్రాం సత్యలోకం మూర్ధ్ని । శివోహ మస్మీతి శివోహ మస్మి ॥

వర్ణాధ్వన్యాసః

అథః వర్ణాధ్వన్యాస మాహ । ఓం అస్యశ్రీ మాతృకామంత్రస్య । బ్రహ్మ ఋషిః । గాయత్రీ ఛందః । అర్ధనారీశ్వరోహలో బీజం । స్వరాశక్తయః । శ్రీ ఉమామహేశ్వర ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపే వినియోగః ॥ న్యాసః । ఓం ఓం బ్రహ్మాత్మనే అంగుష్ఠాభ్యాం నమః ఓం

విష్ణ్వాత్మనే తర్జనీ భ్యాంనమః ।ఓంఓం మహేశ్వరాత్మనే మధ్యమాభ్యాం నమః ఓంఓం బ్రహ్మాత్మనే అనామికాభ్యాం నమః । ఓం ఓం విష్ణ్వాత్మనే కనిష్ఠికాభ్యాంనమః । ఓం ఓం మహేశ్వరాత్మనే కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః ఏవం విధ మంగన్యాసం కుర్యాత్ ॥

అంతర్మాతృకాన్యాసః

అథః అంతర్మాతృకాన్యాసః । అకారాది షోడశస్వరాణి విశుద్ధస్థానే। కంకారాది ద్వాదశవర్ణాని హృదయే । డంకారాది దశబీజాని మణిపూరకే । బంకారాది షడ్వర్ణాని స్వాధిష్ఠస్థానే । వంకారాదిచతుర్వర్ణాని ఆధారే । శం క్షం ద్వి వర్ణాని ఆజ్ఞేయస్థానే, హం ఇతి బ్రహ్మస్థానే ॥

బహిర్మాతృకాన్యాసః

అథః బహిర్మాతృకాన్యాసః । కాననవృత్తస్తనవతుశ్చృతి గండోష్ఠదంత మూర్ధ్నా స్యాత్ । దోః పత్యాద్యగ్రేషు చ పార్శ్వద్వయపృష్ఠనాభి జఠరేషు ।హృదిదోర్మూలా పరగళ । కక్షేషు హృదాది పాణి పాదయుగ్మే । జఠరాననయో ర్వ్యాపకసంజ్ఞాన్యసేదథ, రాణ్ క్రమశః ॥ శ్లీం అకారాది తకారపర్యంతం । క్లీం తకారాది శకారపర్యంతం । మనయో ర్మణిబంధయోః హం ళం క్షం త్రియేణ వ్యాపకం న్యసేత్ । పునరపి అకారాది తకార పర్యంతం । శికారది షోడశాంత్య పర్యంతం వ్యాపకం న్యసేత్ । తథా వర్ణాని విన్యసేద్ధీమాన్ మూర్ధ్నాది క్రమశస్తథా ॥

అంగులిన్యాసాంగన్యాసః

అథ అంగులిన్యాస మంగన్యాసః। ఓం క్లీం అం కం ఖం గంఘం ఆం ఓం అం క్లీం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః । ఓం క్లీం చం ఛం జం ఝం ఇం ఈం క్లీం ఓం తర్జనీభ్యాం నమః । ఓం క్లీం ఉం ఊం టం ఠండం

ఢం ణం ఊం క్లీం ఓం మధ్యమాభ్యాం నమః॥ ఓం క్లీం ఋం తంథం దం ధంనం ఋూం క్లీం ఓం అనామి కాభ్యాం నమః । ఓం క్లీం ౡం పం ఫం బం భం మం ౡం క్లీం ఓం కనిష్ఠి కాభ్యాం నమః । ఓం క్లీం ఓం యం రం లం వం శం షం సం హం ళం క్షం ఓం క్లీం ఓం కరత లకరపృష్ఠాభ్యాం నమః॥ ఏవం విధహృదయాద్యంగన్యాసం కుర్యాత్ ॥

ధాతున్యాసః

అథ ధాతున్యాసః ॥ క్లీం యం త్వగాత్మనే హృదయాయ నమః । క్లీం రం అసృగాత్మనే దక్షిణబాహుం నమః । క్లీం లం మాంసాత్మనే స్కంధౌ నమః । క్లీం వం మేధాత్మనే వామబాహుం నమః । క్లీం శం అస్థ్యాత్మనే దక్షిణపార్శ్వం నమః । క్లీం షం శుక్లాత్మనే వామపార్శ్వం నమః । క్లీం సం జీవాత్మనే హృదాది దక్షిణబాహుం నమః। క్లీం హం ప్రాణాత్మనే హృదాది వామబాహుం నమః। క్లీం ళం అంతరాత్మనే హృదాది దక్షిణపాదం నమః । క్లీం క్షం పరమాత్మనే హృదాదివామపాదం నమః ॥

అంగప్రత్యంగన్యాసః

అథ అంగప్రత్యంగన్యాస మాహ ॥ షోడశస్వరైః శిరసాది హృదయాంతం । పునః పాదాది హృదయాంతం । పునః కకారాది యకారపర్యంతం । శిర ఆదిహృదయాంతం యకారాది క్షకారపర్యంతం । పాదాది హృదయాంతం న్యసేత్ । ఏవ మేవ క్రమేణైవ జ్ఞాత్వా వర్ణాన్విశేషతః ॥

పదాధ్వ మంత్రాధ్వ భువనాధ్వన్యాసః

అథః పదాధ్వం మంత్రాధ్వం భువనాధ్వ మాహ । శివమంత్రాత్మికాం మంత్రిం మాతృకాణాం లింగరూపిణీం । శివపదాయినీం నిత్యం సర్వాంగేషు ప్రతిష్ఠితం, అథా రేచ నకారంచ స్వాధిష్ఠానే మకారకం!

శికారం మణిపూరేచ । వకారం చలనాహతే। యకారశ్చవిశుద్ధ్యాఖ్యే। బాజ్ఞాఖ్యాం పరిణవం తథా । ఏవం బీజాక్షరం న్యస్తం జ్ఞానకాయమిదం శృణు । యకారం మూర్ధ్ని విన్యస్య వకారం చలలాటకే। శికారం కంఠదేశేచ మకారం హృది విన్యసేత్ । నకారం నాభిదేశేచ । న్యాసం కుర్యాద్విచక్షణః॥

ఏవం న్యాసేన విధివచ్ఛంకర ప్రతిమో భవేత్ ॥ అపిచ॥ నకారాదీని జ్ఞానీత । మకారం చాత్మశాశ్చ । ఆత్మానం పరిణవం విద్ధి సర్వవ్యాపిన మవ్యయం । నకారః పృథివీత్యుక్తో మకారస్తోయ ముచ్యతే శికారో౽గ్నిరితి ప్రోక్తః । వకారో వాయు రుచ్యతే । య ఆకాశ మితి ప్రోక్తం । పంచబ్రహ్మమితి స్మృతం। ఓంకారం పరిపూర్ణత్వా । త్వచిత్వన్నాం ప్రతిష్ఠితం । నకారో రక్తరూపం స్యాత్ మకారో మాంససంచయః । శికారో మేదసి ప్రోక్తః । వకారో స్థిషు సప్తమః । యకారం స్నాతి మజ్జానాం । శుక్లే స్నాతి షడాత్మకాః । ఏవం పంచాక్షరమయంశివ నామాంతస్థితః । దేహం మమేతి యోధ్యాయేత్ । సోహమేవ నసంశయః ॥

శ్రీకంఠమాతృకా న్యాసః

అపిచ ॥ ఓం అస్య శ్రీ శ్రీకంఠాది మాతృకా మహామంత్రస్య । దక్షిణామూర్తిః । బ్రహ్మఋషిః గాయత్రీ ఛందః । అర్ధనారీశ్వర ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపే వినియోగః॥

న్యాసః । ఓం హాం సాం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః । ఓం హీం సీం తర్జనీభ్యాంనమః । ఓం హూం సూం మధ్యమాభ్యాం నమః । ఓం హైం సైం అనామికాభ్యాం నమః । ఓం హౌం సౌం కనిష్ఠికాభ్యాం నమః। ఓం హః సః కరతలకర పృష్ఠాభ్యాం నమః॥ఏవం విధమంగన్యాసం కుర్యాత్॥

ధ్యానం ॥ సిందూరకాంచన ప్రభోభయ భక్త మర్ధ । నారీశ్వ

ఠం గిరిసుతాహార భూషణాఢ్యం । పాశాంకుశేషు వరదాభయహస్త
విశాలం । స్మర్తృణాం న్యాసే సకలవాంఛిత వస్తు సిద్ధేః ॥ అథః ఓం హ్రీం
శ్రీం క్లీం అం శ్రీకంఠేశ పూర్ణోదర్యై నమః । ఏవం బీజాక్షరాణి ప్రతి
పదేషు ఉచ్చరేత్ ॥ అం అనంతాయ విరజాయై నమః । ఇం సూక్ష్మే
శాయ శాల్మల్యై నమః । ఈం త్రిమూర్తేశాయ లోలాక్ష్యై నమః । ఉం
అమరేశాయ వర్తులాక్ష్యై నమః । ఊం అర్ఘీశాయ దీర్ఘ ఘోణా
యై నమః । ఋం భారతీశాయ దీర్ఘముఖ్యై నమః । ౠం అ
తిథీశాయ గోముఖ్యై నమః । ఌం స్థాణ్వీశాయ దీర్ఘజిహ్వాయై నమః ।
ౡం అరుణేశాయ కుండోదర్యై నమః । ఏం ఝుంటీశాయ ఊర్ధ్వకే
శిన్యై నమః । ఐం భౌతికేశాయ వికృతముఖ్యై నమః । ఓం సద్యోజాతేశాయ
జ్వాలాముఖ్యై నమః । ఔం అనుగ్రహేశాయ ఉల్కాముఖ్యై నమః ।
అం అక్రూరేశాయ శక్తిముఖ్యై నమః । అః మహాసేనేశాయ విద్యా
ముఖ్యై నమః । కం క్రోధీశాయ మహాకాళ్యై నమః । ఖం చండీశాయ స
రస్వత్యై నమః । గం పంచాంతకేశాయ సర్వసిద్ధ్యై నమః । ఘం శివో
త్తమేశాయ గౌర్యై నమః । ఙం ఏకరుద్రేశాయ త్రైలోక్య విద్యాయై
నమః । చం కూర్మేశాయ మంత్రశక్త్యై నమః । ఛం ఏకనేత్రేశాయ
ఆత్మశక్త్యై నమః । జం చతురాననేశాయ భూతమాతృకాయై నమః । ఝం
అజేశాయ లంబోదర్యై నమః । ఞం శర్వేశాయ ఖేచర్యై నమః । టం
సోమేశాయ నాగర్యై నమః । ఠం లాంగలీశాయ మండీరవాయై నమః ।
డం దారుకేశాయ నృంజర్యై నమః । ఢం అర్ధనారీశాయ రూపిణ్యై
నమః । ణం ఉమాకాంతాయ పూతన్యై నమః । తం ఆషాఢేశాయ కాకోదర్యై
నమః । థం దండీశాయ కపూతనాయై నమః । దం అత్రీశాయ భద్రకాళ్యై
నమః । ధం మీనేశాయ యోగిన్యై నమః । నం మేషేశాయ శంఖిన్యై నమః ।

షం లోహితేశాయ కాళరాత్ర్యై నమః। షం శిఖేశాయ కపర్దిన్యై నమః।
సం ఛగలండేశాయ ఆకర్షిణ్యై నమః। హం ద్విరండేశాయ వజ్రిణ్యై నమః।
మం మహాకాళేశాయ జయాయై నమః। యం కపాలేశాయ సుముఖేశ్వర్యై
నమః। రం భుజగేశాయ రేవత్యై నమః। లం పినాకేశాయ మాధవ్యై
నమః। వం ఖడ్గేశాయ వారుణ్యై నమః। శం భవేశాయ వాయవ్యై నమః।
షం చండేశాయ విదారుణ్యై నమః। సం భృంగీశాయ సహజాయై నమః।
హం లకులీశాయ మహాలక్ష్మ్యై నమః। క్షం శివేశాయ వ్యాపిన్యై నమః। క్షం
సంవర్తకేశాయ మహామాయాయై నమః॥ ఏవం ప్రకారేణ పూర్వో-
క్త మాతృకా న్యాసం శిరప్రభృతిషు విన్యసేత్ ॥

అథ పంచ బ్రహ్మన్యాసో మహాన్॥ మూర్తిబ్రహ్మ తథా పూ-
ర్వం తత్త్వబ్రహ్మ ద్వితీయకం। భూతబ్రహ్మ తృతీయం స్యాత్।
పిండబ్రహ్మ చతుర్థకం। పంచమంతు కళాబ్రహ్మ। పంచబ్రహ్మ ము-
దాహృతం॥

...షడ్షడ్వంచేతి క్లిష్టే యుగ్మం తత్త్వాన్యాముపి భేదతః। పంచ వింశతి తత్త్వే-
ష్వభేదైరేతైః స్థూలం త్యత్ర। ప్రాకృతం పరిత్యజ్య శివభావమప్యుపాస్య
కరోత్। శివభావానుగతధ్యానే శివభావః ప్రకాశతే।

సదాశివ-ఈశ-బ్రహ్మ-ఈశ్వర ఈశానములని తత్త్వములయిదు విధములు. మూలప్రా-
సాద న్యాసము-తత్త్వప్రాసాద న్యాసము-ఆదిప్రాసాద న్యాసము- ఆత్మ ప్రాసాద న్యాస-
ము-అధ్వన్యాస సమాన వర్ణ న్యాస ... మాతృకా న్యాసము పంచబ్రహ్మ న్యాసము కా-
ల న్యాసము ... న్యాసము ... న్యాసమును, అంగప్రత్యంగ న్యాసములు-ప్ర-
... శ్రీశివ ... న్యాసములు చేయవలయును.
... న్యాసము ... మూర్తి బ్రహ్మ- తత్త్వబ్రహ్మ-
(భూతబ్రహ్మ) పిండబ్రహ్మ కళాబ్రహ్మ లనిన్ని పంచబ్రహ్మలు.

అహమితి శివ ఏవ సత్యచిద్ఘనస్ఫురతి తథా హృదగస్తు నైవ వస్తు। ఇద మితి వశ్యతో బంధోఽభవత్ హిత స్యవిమోచనం కింతు। ఏవంవిధ జ్ఞానదీక్షానంతరం। క్రియారూప మిష్టలింగధారణం వక్ష్యామః॥

ఇష్టలింగధారణం.

జ్ఞానినాం లింగధారణం కిం ప్రయోజన మితిచేత్। బాహ్యక్రియార్పణే కర్తవ్యే బహి రారాధన స్యాప్యంతరారాధన ముపపద్యతే। యన్మనసా ధ్యాయతి తద్వాచా వదతి తత్కర్మణా కరోతీతి వేద వాక్యప్రమాణేన। అంతరారాధనా దూర్ధ్వం బహిరారాధనం కర్తవ్యమితి వీరమాహేశ్వరాచార నిర్ణయః॥

అయమేవార్థః ఋగ్వేదే శ్రూయతే। అంతరిచ్ఛంతి తం జనే రుద్రం పరో మనీషయా గృభ్ణంతి జిహ్వయా శసం॥ అస్యార్థః। అంతః హృదయాకాశే ఇచ్ఛంతి జనేజనేషు తం రుద్రం పరం బాహ్యోపాసన మనీషయా బుద్ధిపూర్వక హృదయస్థితోపాసనాత్। తదేవాన్న మశ్నంతి అంతరారాధనస్య బహిరారాధనం పూర్వాంగమితి॥

ఈభేదములతో గూడికొని యిరువది యయిదు తత్త్వములు గలసిన జీవభావమును, వదలి శివభావమును స్మరించవలెను. శివుడే నేనను భావముతో భావన చేయ వలయును. శివునికంటె వేరుగా నేదియులేదు. అతడుతప్ప నిబంధమును తొలగించు వాడెవరును లేదు.

ఇట్టిజ్ఞానదీక్ష తరువాత క్రియారూపమగు నిష్టలింగధారణము చెప్పబడుచున్నది.

స్వేష్ట లింగధారణము.

జ్ఞానులకు లింగధారణముతో బనియేమి? అనితలంచగూడదు. అంతర్లింగారాధన మొనర్చినను బాహ్యలింగారాధనముగూడ చేయవలయునని శ్రుతి చెప్పుచున్నది.

ఏదిమనస్సుతో ధ్యానించునో, అదివాక్కుతో బలుక వలయును. ఏదినోటితో నుచ్చరింపబడుచున్నదో తదనుకూలముగా చేతితో బాహ్యమున కర్మనాచరించి తీరవలయును, అని వీరమాహేశ్వరుల యాచార నిర్ణయము. ఈయర్థమే ఋగ్వేదమున " ఏరుద్ర

అస్మిన్నర్థే। రహస్యే॥ నక్రియారహితం జ్ఞానం నజ్ఞానరహితాక్రియా। నాపశ్య న్నంధకో దగ్ధః పశ్యన్ దగ్ధశ్చ పంగుకః। ఘటసన్నస్థితం తోయమగ్నినా జ్వలతి సంతతం। అగ్నిజ్వాలన సంయోగా దుష్టం భవతివాఽచ। జ్ఞాన మాత్రః క్రియా బాహ్యా చైకీభావ సమన్వితా యథా జలం తథా కుంభే బహి రగ్ని ప్రభావతః॥ అపిచ।గవాం సర్పి శ్శరీరస్థం। నకరో త్యాత్మ పోషణం। నిస్సృతం కర్మ రచితం పునస్సైజ భేషజం। ఏవ మంత శ్శరీరస్థః సర్పి వత్పరమేశ్వరం। వినాచోపాసనే దేవో నకరోతి హితం నృషు ఇతి॥ తస్మాత్కారణాత్ జ్ఞానినామపి ఇష్టలింగధారణ మవశ్యం కర్తవ్యం॥

లింగప్రతిష్ఠాపనం

అతః లింగప్రతిష్ఠాపన మాహ॥ మత్స్యపురాణే॥ పూర్వాధివా

ఉమనస్సునభాఃించి పూజించ బహుచున్నాడో, అని బాహ్యముందును పూజించ వలయును. అనిగలదు

శివరహస్యమునందు క్రియలేని జ్ఞానమును, జ్ఞానములేని క్రియయును పనికిరాదు-అటులగానిచో చూడక గ్రుడ్డివాడును చూచుచు నుంటివాడును అగ్నిలో బడి తగల బడిపోయి వటుల నుండును.

అగ్ని సంయోగమున కుండలోని నీరు కాగినటుల, బాహ్యయందు జేయుకు నిష్టలింగారాధనముతోగాని, అంతస్సులోనున్న ప్రాణలింగారాధనము ఫలోన్ముఖముగా నేరదు.

ఆవులశరీరమందు నెయ్యియున్న మాత్రాన యదియాయావు శరీరమును పోషించనేరదు. ఆవులశరీర రక్షణము కావలయునని మేత మొదలగునవి పెట్టవలయును. కర్మ జనించినపుడు రోగమునశించునని తలంచి యాఔషధము బువ్వకొనని మాధుకుండదు.

లోపలపరమేశ్వరుడు శరీరమందలి నెయ్యివలె నున్నను, బాహ్యమువలె న్నారాధించనిది మానవులకు హితమొనర్ప జాలడు. కావున జ్ఞానులకైన యిష్ట లింగధారణ మవశ్యము చేయదగినదియే.

లింగప్రతిష్ఠాపనము.

మత్స్యపురాణమున లింగప్రతిష్ఠాపనము చెప్పఁబడినది.

స్థం తల్లింగం స్థానాద్గృహ్య దేశికః । జ్వస్తావోఘ ఛిందుకోశైర్వా త
త్ర పంచామృతైః స్నపయేత్ పిష్టకాద్యమలక్షైః లింగం సంపన్న గ్రాచ తత్ఃపు
నః । గంధోదకేన సంస్నాప్య శుద్ధోదకైః స్నపయేత్ పునః ॥
దక్షిణేన మత త్రైః ... స్నానవ్యవస్థాం సమాచరేత్ ॥ వస్త్రాద్యుపవీత
మితంచ । గంధపుష్పాక్షతాంశ్చ ధూపదీపనైవేద్యం దత్వా సకలీక
రణం కృత్వా । కరపీఠేతు న్యస్య కలాద్యావాహనం విధాయ శివస్థానంకృత్వా
సంపూజ్య శివమావాహ్నో చితః ॥ ...
... ప్రాణప్రతిష్ఠా ...

అస్యశ్రీ శివలింగ ప్రాణప్రతిష్ఠాపన మహామంత్రస్య బ్రహ్మా ఋషిః
రుద్రో దేవతా । గాయత్రీ ఛందః । ఆం బీజం । హ్రీం శక్తిః । క్రోం కీ
లకం । ప్రాణప్రతిష్ఠాపనమంత్రే వినియోగః । ఆదౌ కరన్యాసాదికం కు
ర్యాత్ ॥ ఓం ఆం హ్రీం క్రోం యం రం లం వం శం షం సం హం హంసః అ
ముష్య ప్రాణ ఇహ ప్రాణాః । అముష్య జీవ ఇహస్థితః । అసునీతే పునర
స్మాసు చక్షుః పునః ప్రాణ మిహనో ధేహి భోగం జ్యోక్పశ్యేమసూర్య

పూర్వమందు జెప్పబడినటుల నాలింగమును స్థానమునుండి యాకర్షించి పంచ
గవ్యముచేతను, పంచామృతముచేతను శుద్ధోదకముచేతను స్నానముచేయించవలయును
మరల శుద్ధోదక స్నానము చేయించి వస్త్ర యజ్ఞోపవీత గంధపుష్పాక్షత ధూపదీపములు
మొదలగు షోడశోపచార పూజానొసర్చి నీరాజన మీయవలెను.

ప్రాణప్రతిష్ఠ.

సకలీకరణముచేసి కరపీఠమందుంచి కలాద్యావాహనము చేసి ప్రాణప్రతిష్ఠచేసి
ఆచార్యుడీవిధమున "అసునీతే" మొదలగు మంత్రములు త్రివారముచ్చరించవలెను.
అపుడు శివోహమని భావించవలయును. దేశికుడు తనసద్భావము నెడు భావలిం
గమును గల్పించవలయును. ప్రాణలింగమును భావలింగమునకు సంబంధపరచి ఆలిం
గస్థానమును, ఆలింగస్థానమును నిరూపించవలయును. తదనంతరము భావలింగములో గూ
డిన ప్రాణమును నిష్టలింగమునందు గిల్పించవలయును. ...

ముచ్చరంత మనుము తే మృడ యాన స్వస్తిభునర్గో అనుం పృథివీ ధా
ధాతు. పునర్ద్యావా పునరంతరిక్షం పునరగ్నిస్సోమ స్పృష్టి గ్ధధాతు పూ
షావధ్వాన్ అప్సు స్వస్తి ॥ ఇత్థం త్రివార ముచ్చరేత్ ॥
కృత్వాథ షట్కోణ త్రిజ్ఞానశివో వా ఋతిం చింతయేత్ । ఆత్మనా
న్వితారే ప్రాణం తత్రస్య ప్రాణం నియోజయేత్ ॥ భావలింగాన్వితప్రా
ణం స్థానే తస్మిన్ని వేశయేత్ ॥
కళావాహనం
తత్త్వ ర్థస్య కళావాహన ఉచ్యతే ॥ స్వ కళా పరస్మా స్వ
త్మని తత్వా వాహన బోధితే ప్రమాణా । త్వా మహాకృత్య యథా న్యాయ సుంలిం
గే సమర్ధ వేశ యేత్ ॥ వేదాదినామ నిరాకృత స్వాత్మ న్యూమ గ్రాహత్య
గుహ్యోక్త మంత్రమార్గేణ । ఇష్టలింగేతు శాంకరీ॥
తత్త్వావాహనం తత్రి ॥ ఆవాహనం స్వాత్మని చిత్ప్రకాశః త
త్ర స్థితి స్థాపన మీశ్వరస్య । సాన్నిధ్యమాత్మేశ్వర సన్నిధానం। సం
రోధనం స్వస్య శివే నిరోధః ॥

కళావాహనము.

శివరహస్యమున కళావాహనమిట్టుల వచింపఁబడినది. తత్వములను బోధించు
నట్టి పరాత్పరమైనయాత్మమైనట్టి యొక్క కళలచే యానిని సుప్రసిద్ధమైన న్యాయమున సుప్రసిద్ధ లిం
గమునందు నివేశింపఁజేయవలెను. వేదాతీతమైన రూపమును గలవారు గుహ్యమైన
పూర్వమార్గముచే సమర్పింపఁబడినది యని ఆ ఇష్టలింగము పార్వతికి వచించెను.
తత్త్వావాహనము ఆత్మయందలి చిత్ప్రకాశమే ఆవాహనము స్థాపనమనఁగా ఈశ్వ
రుడుండుటయే స్థాపనము ఆత్మేశ్వర సన్నిధానమే సాన్నిధ్యము. శివుని నను
సరించుటయే సంరోధనము. అని చెప్పఁబడినది.

మంత్రతత్త్వన్యాసము.

అంటే మంత్రభేదములను మంత్రన్యాసము తత్త్వన్యాసమని యిట్టుల న్నదు రబడి

మంత్ర తత్త్వన్యాసము.

అత స్తథాగమే మంత్రభేదపటలే ॥ మంత్రన్యాస తత్త్వన్యాస విధాన మాహ॥ లింగస్య స్థాపనా కాలే తత్త్వమంత్రాంశ్చ విన్యసేత్ । కుశే ష్వంతర్గతా మంత్రా లింగవత్పూరితా భువి । తయో ర్యోగే క్రియావస్థా నుప్రతిష్ఠేతి కీర్తితా । ప్రాణప్రకృతి యోగంతుజ్ఞాత్వా స్థాపన మాచరేత్ । ప్రాణో మంత్ర మితి ప్రోక్తః ప్రకృతి ర్మూర్తి రుచ్యతే । ప్రాణప్రకృతి యోగంతు శివసాన్నిధ్య కారణం । తస్మా ద్వైమంత్ర మూర్తీచ లింగమధ్యేతు విన్యసేత్ । మూర్ధ్ని ప్రవిన్యసే చ్ఛుద్ధం మూలంవై సూత్ర మధ్యమే । తత్త్వంతు చోత్తరే ప్రోక్తం । ఆదివ్యా ద్దక్షిణే న్యసేత్ । ఆత్మానం సూత్రమూలేతు విన్యసే ద్విచక్షణః॥

మంత్రః ॥ హ్రాం హ్రీం హూం హ్రైం హ్రౌం ఇతి న్యాస స్వయం ప్రోక్తః । తత్త్వన్యాస స్వనోచ్యతే। కర్మేశం పునర్న్యస్వా కర్తుం తత్రైవ విన్యసేత్ ।మూర్తింవై చాహ కేకృత్వా చామూర్తి మితి విన్యసేత్ । ఊర్ధ్వేతు శివపాదాఖ్యం పంచతత్త్వాని విన్యసేత్ । పంచమూర్తి మయో దేవః సర్వకారణ కారణం ॥

టి. లింగమును తిన చుండు స్థాపించుకాలమున తత్త్వములు- మంత్రములు న్యసించ వలె ను. కుంభమునందు- అంతర్గతములై యున్న మంత్రోదకములచే చేయబడునది యంత్రయు క్రియావస్థయనబడును. ప్రాణప్రకృతి సంబంధమును గుర్తెరిగి స్థాపనము చేయ వలె ను. ఇదిప్రాణమే మంత్రమనియు, ప్రకృతియే మూర్తి యనియు చెప్పబడును.

శివసాన్నిధ్యమే ప్రాణప్రకృతి సంబంధమునకు కారణము. కావునమంత్రమూర్తిని లింగమధ్యయందు న్యసించ వలెను.

మూర్తిని మధ్యయందును, తత్త్వము నుత్తరమందును ప్రకృతిని దక్షిణ మందును, సూత్రమూలమందు ఆత్మను న్యసించ వలెను.

హ్రాం హ్రాం హూం హ్రాం అనునదిహ్రాంసమంత్రన్యాసము.

మంత్రన్యాస క్రియ.

అథః॥ మంత్రన్యాసక్రమం లింగేశ్శృణు వక్ష్యే సమాసతః॥ అంగభేదషడంగాని ప్రోక్త మంత్రాణి విన్యసేత్। హృదయం పట్టికాయాం తు శిరః కంఠే. శిఖే గళే। కవచం కమలేనేత్రపట్ట్యామస్త్రం ప్రదారికే॥

షడంగ విన్యాసః.

ప్రోక్తః షడంగ విన్యాసోవక్ష్యే హ్యాధార షట్క్రమాత్। కంజస్యచాధమాధారేవాపి సాంతం చతుర్దళే। స్వాధిష్ఠానేచ షట్పత్రే బాదిలాంతం ప్రవిన్యసేత్। మణిపూరే దశదళే। డాది ఫాంతం ప్రవిన్యసేత్ హృదయే ద్వాదశదళ్యే। కాదిఠాంతంన్యసేత్తతః। పటా ం కంఠే

కర్మేశరూపమును తూర్పుదిక్కునను, దక్షిణమున కర్తృరూపమునను, పశ్చిమమున మూర్తిపాదమును ఉత్తరమున అమూర్తిరూపమును ఊర్ధ్వమందు శివపాద రూపమును న్యసించిన లింగము మూర్తిమంతము నగును.

మంత్రన్యాస క్రమము.

ఇమాకా మంత్రన్యాస క్రమమును వినుము.

హృదయ మంత్రమును పట్టికయందును, శిరోమంత్రమును కంఠము నందును, శిఖామంత్రమును గళమందును, కవచమంత్రమును కచులము నందును నేత్రమంత్రమును పట్టిక యందును అస్త్రమంత్రమును ప్రదారిక యందును న్యసించ వలెను.

షడంగ న్యాసము.

కంజమున కాధారము స్వాధిష్ఠానము. వ, శ, ష, స, అను నాలుగు వర్ణములు నాలుగు దళములు న్యసించ వలెను.

స్వాధిష్ఠానమున ఆరుదళములు. బకారము మొదలుకొని లకారము వరకుగల వర్ణములు న్యసించ వలెను.

మణిపూరకమున పదిదళములుగలవు. డకారము మొదలు— ఫకారము వరకు గల వర్ణములు న్యసించ వలయును.

అనాహతమునకు హృదయము స్థానము. అందు పండ్రెండు దళములు గలవు. కకా

డణాన్తే। ఆదివర్గం న్యసేత్తతః। ఆజ్ఞాయాం ద్విదళే చోర్ధ్వే। హం క్షం యుగ్మం న్యసేత్తతః। [illegible] మూర్త్యక్షరత్రిన్యాసః [illegible] ॥ [illegible] మూర్తిం [illegible] న్యసేత్తతః। నాదం లింగేచ విన్యస్య। బిందు [illegible] దారికే పట్యాది కంఠ పర్యంతే। మకారం విన్యసేత్తతః। వృత్తే [illegible] న్యస్య। [illegible] కమల [illegible]। [illegible] సూక్ష్మపంచాక్షరీ। [illegible] (మంత్రః॥ క్షీం) సూక్ష్మపంచాక్షరం న్యస్తం॥ [illegible]

స్థూలపంచాక్షరి.

[illegible] స్థూలపంచాక్షరం [illegible] పంచాక్షరం తత్ర విన్యస్య [illegible] పంచాక్షరం [illegible]॥ [illegible]

రముపరకు న్యసించవలయును

విశుద్ధమనకు- కంఠముస్థానము. [illegible] దళములుండును. అకారము మొదలు అః- అనువరకు వర్ణములు న్యసించవలెను. [illegible]

[illegible] ఆజ్ఞాచక్రమనను భ్రూమధ్యముస్థానము. రెండుదళము లుండును. [illegible] అను వర్ణములు న్యసించవలెను. [illegible]

తరువాత మూర్త్యక్షరత్రయము న్యసించవలెను. [illegible]

మూర్త్యక్షరత్రిన్యాసము.

[illegible] నాదమును లింగమునందును బిందువును [illegible] మొదలు కంఠము వరకు మకారమును వృత్తమున శికారమును [illegible] న్యసించవలయును. [illegible]

సూక్ష్మ పంచాక్షరి. [illegible]

[illegible] సూక్ష్మపంచాక్షరి [illegible]

స్థూలపంచాక్షరి. [illegible]

[illegible] స్థూలపంచాక్షరి న్యసించవలెను.

షడక్షరన్యాసః.

షడక్షర మధ్యోచ్యతే। ఓంకారం లింగే పీఠవిన్యస్య పట్టికాయాం న కారకం। మకారం మూర్ధ్నికంఠేషు శికారం వృత్తమధ్యకే। ఊర్ధ్వకంజే చవాకారమధః కట్యాం యకారకం॥

షడధ్వన్యాసః.

అతః షడధ్వన్యాస ఉచ్యతే। జగత్యాం భువనాధ్వానం పదాధ్వానంచ పంకజే। వర్ణాధ్వానంచ వృత్తేతు కలాధ్వానంచ కంకజే। తత్వాధ్వానం పట్టికాయాం మంత్రాధ్వానం ప్రణాలికే। ఏవం షడధ్వవిన్యస్యైత్సర్వమంత్రాత్మకం శివం। సప్తకోటి మహామంత్రైర్మంత్రితం లింగ ముచ్యతే। జ్ఞాత్వా సమర్చయేత్ మంత్రిమాన్యథా నిష్ఫలంభవేత్॥ అథాగమాదిమంత్రైశ్చ మనసా సకలీకృతం। కలా సంయోగభావత్వాత్కర్మరూప ముదాహృతం। బిందుమధ్యగతో నాదం నాదమధ్యేతుమూర్తయః। మూర్తి మధ్యగతం తత్వం। తత్వమధ్య గతశ్శివః। ఏతచ్ఛివమయం లింగం సర్వాత్మాలయం స్మృతం॥

ఆవాహయేత్తతో దేవం పంచాక్షరవిధానతః। షడక్షరేణ మంత్రేణ స్థాపయేత్తు విచక్షణః। అష్టాక్షరేణ మంత్రేణ సన్నిధీకరణం

షడక్షర న్యాసము.

లింగమునందు, ఓంకారము న్యసించవలెను. పట్టికయందు నకారమును, ఊర్ధ్వకంజమునందు మకారమును వృత్తమధ్యమును శికారమును అధః కంజమున వాకారమును అధః కటియందు యకారమును న్యసించవలెను

షడధ్వ న్యాసము.

జగతియందు భువనాధ్వను పంకజమున పదాధ్వను వృత్తమున వర్ణాధ్వను పంకజమందు కలాధ్వను పట్టికయందు తత్వాధ్వను ప్రణాళికయందు మంత్రాధ్వను న్యాసించవలయును.

కురు । ః వేదయే న్మవా న్నేన దళబీజేన పూజయేత్ । పాద్యగంధాది
కం దద్యాత్ బ్రహ్మాంగై స్సహబుద్ధిమాన్॥

లింగమహిమాదివిచారః

తథా మత్స్యపురాణే॥ తతః సంపూజయే ద్దేవం ఆత్మనా సుప్రతిష్ఠితం । ఆవాహనా ద్యోపచారైః పూజయే త్పరమేశ్వరం ॥ తథా స్కాందే॥ మమ పంచాక్షరీమంత్ర ముపాంశో పదిశే ద్గురుః । కర్ణే శిష్యస్య శనకై శ్శివమంత్ర ముదీరయేత్ । సతు బద్ధాంజలి శ్శిష్యో మంత్రాంతర్గతమానసః । శనై స్సంవ్యాహరే చ్ఛిష్య శ్శివాచార్యస్య శాసనాత్ । పాశాన శేషాత్కర్తవ్యా నీత్వా లింగం సమాదిశేత్ ॥ తథా వాతూలతంత్రే॥ మూలమంత్రోపదేశేన తత్రో లింగంప్రదాపయేత్ । తత స్తల్లింగ మస్యాంగే శివస్వామిత తేజసః। గురు స్సంయోజయా మాసపూర్వోక్తేనై వవర్త్మనా। దేహేప్రాణం సమాయోజ్య ప్రాణేలింగం ప్రకల్పయే

సర్వమంత్రస్వరూపుడు శివుడు. సప్తకోటి మహామంత్రములచే మంత్రించ బడినది లింగము. ఈ విషయము నెఱింగి జపించిన మంత్రము ఫలించును. లేనిచో నిష్ఫలమగును.

సకలీకృతమయి కళాసంయోగము గలది యగుటచే కర్మరూపమని వచింపబడుచున్నది. బిందుమధ్యమున నాదమును, నాదమధ్యమున మాత్రయును, మాత్రా మధ్యమున తత్త్వమును తత్త్వమధ్యమున శివుడు నుండును. లింగము శివస్వరూపమే కావున సర్వతత్త్వాలయమనది యగును.

పంచాక్షరీ విధానమును, షడక్షరీ మంత్రము చేతను పండితులు స్థాపించ వలయును. అష్టాక్షర మంత్రమున సన్నిధీకరణ మొనర్చవలెను. దళబీజములచే బూజించవలెను. బ్రహ్మాంగములతో పాద్యము గంధాదిక మీయవలయును.

లింగమహిమాది విచారము.

మత్స్యపురాణమందీ విషయమిటుల వచింప బడినది.

తనచే ప్రతిష్ఠింప బడిన దేవుని పూజించవలెను. ఆవాహనాదులచే పరమేశ్వరునిన

త్ । అవినాభావసంబంధాత్తస్మాదైక్యం ప్రకల్పయేత్ ॥ సిద్ధాంతశిఖామణౌ ॥ తతః పంచాక్షరీం శైవీం సంసార భయ తారిణీం । తస్య దక్షిణకర్ణేతు నిగూఢమపి కీర్తయేత్ । ఛందోరూప మృషిం చాస్యదేవతాం న్యాసపద్ధతిం । స్ఫాటికం శైలజంవాపి చంద్రకాంత మయంతు వా । బాణంవా సూర్యకాంతంవా లింగమేకం సమాహరేత్ ॥ సర్వలక్షణసంపన్నే తస్మిన్ లింగే విశోధితే । పీఠస్థితేభిషిక్తేచ గంధపుష్పాదిపూజితే । మంత్రపూతే కళాం శైవీం యోజయే ద్విధినా గురుః । శిష్యస్య ప్రాణమాదాయ లింగే తత్ర నిధాపయేత్ । తల్లింగం తత్ప్రతప్రాణస్థాపయే దేకభావతః । ఏవంకృత్వా గురుర్లింగం శిష్య హస్తే నిధాపయేత్ । ప్రాణవద్ధారణీయంతు ప్రాణలింగ మిదం తవ । కదాచి త్క్వచిద్వాపి నవియోజయ దేహతః । యదిప్రమాదాత్పతితే లింగేదేహా త్సమాహితే । ప్రాణాంస్త్యజేచ్చ సహసా ప్రాప్తుమై మోక్షసంపదః । ఇతి సంబోధిత శ్శిష్యో గురుణా శాస్త్రవేదినా। ధారయే

ర్పించవలెను. ఆపంచాక్షరీ మంత్రమును శిష్యుని కుడిచెవి యందుగురువు రహస్యముగా నుపదేశించ వలెను.

వాతూలతంత్రమున. మూలమంత్రోపదేశముచేసి లింగము నిచ్చవలయునని గలదు. ఆలింగమనంత తేజోవంతమైనది. అందు శివసంయోగము గావింపఁబడినది. లింగము నందు ప్రాణముసుప్రాణములింగమును సంయోజన చేయఁబడిన తరువాత ఇది ప్రాణలింగమనఁబడినది. అవినాభావ సంబంధము వలననే యైక్యము కల్పింపఁబడినది. అని చెప్పఁబడినది.

సంసారభయమునుండి తరింపఁజేయుపంచాక్షరి మంత్రమును. శిష్యుని దక్షిణకర్ణమున రహస్యముగా చెప్ప వలయును. ఋషిచ్ఛందో దేవతాన్యాసములు గూడ వచింపవలెను. స్ఫాటికముగాని శైలజముగాని చంద్రకాంతమయమైనదిగాని బాణముగాని సూర్యకాంత సంబంధమైనదిగాని లింగమునొకదానిని తీసికొని రావలయును. సర్వ లక్షణసంపన్నమైన లింగమును పరిశోధించి తీసికొని వచ్చి పీఠముంమఁచి అభిషేకము చేసి గంధపుష్పాదులతో పూజించ వలెను

చ్ఛాంకరం లింగం శరీరే ప్రాణయోగతః । లింగస్య ధారణం పుణ్యం సర్వపాపప్రణాశనం । ఆదృతం మునిభిస్సర్వైరాగమార్థవిశారదైః॥ తథా స్కాందే॥ పీఠస్థే శివలింగేతు శిష్యప్రాణంతు నిధాయచ । తల్లింగంస్థాప్య తత్ప్రాణే ప్రాణలింగం భవేత్తతః ।

లింగధారణయోగ్యస్థానాని,

తద్ధారణనియమాన్ వివృణోమి॥ వాతూలతంత్రే ॥ గురుణాదత్త లింగంతు శివమంత్రేణ ధారయేత్ । మూర్ధ్నికంఠే భుజే హస్తే వా స్థలే నాభిమండలే । ఏతేషామేకదేశేతు ధారయేచ్ఛివలింగకం ॥ తి

శిష్యుని ప్రాణమును దీసి లింగమునందుంచవలెను. ఈవిధముగ లింగమును, ప్రాణలింగముగాజేసి శిష్యుని హస్తమందుంచవలెను.

శిష్యా! ఇది ప్రాణలింగముగుటచే ప్రాణమువలె ధరించతగినది. ఎప్పుడును, ఒకానొకప్పుడును, దేహమునుండి విడదీయరాదు. అవగా నెల్లప్పుడు లింగమునకు దేహసంయోగమే యుండవలయునుగాని, వియోగము పనికిరాదు.

ప్రమాదముచే వల్లనైననుసరే, దేహమునుండి లింగము భూమియందు పడినంతమాత్రముననే మోక్షసంసిద్ధికోరినవాడై ప్రాణములను వదలివేయును. శాస్త్రజ్ఞుడగు గురువుచే బోధింపబడినవాడై శరీరమునందు ప్రాణముతోగూడ లింగమును శిష్యుడు ధరించవలయును.

లింగధారణము మహాపుణ్యప్రదము. సర్వపాపములను నశింపజేయును. ఆగమార్థముల సమగ్రముగా దెలిసిన సర్వమునీంద్రులచే నిది యాదరించబడినది.

స్కాందపురాణమున, "పీఠమందున్న శివలింగమున శిష్యప్రాణముంచవలయును. ఆలింగమును నాతనిప్రాణమందుంచవలెను అప్పుడు ప్రాణలింగమని యది చెప్పబడును,

ఆలింగమును ధరించుటకు కొన్ని నియమములను వచించెదను. వాతూలమున నిటుల చెప్పఁబడినది.

లింగధారణయోగ్యస్థానములు.

గురువుచే నీయఁబడిన శివలింగము పంచాక్షరీమంత్రముచే ధరించవలెను.

ధాస్కంధే॥ కృత్వా స్వదేహసతతం లింగం వస్త్రేణవేష్టితం। వస్త్రకే కంఠకే కక్షే। వక్షస్యథ కరస్థలే। నాభే రథస్తాత్సతతం ప్రమాదా న్నైవధారయేత్।

ప్రాణలింగ మహిమా.

స్వీకరోతియదా లింగం గురుణా దీక్షయా మునా। తదా ప్రభృతి లింగైక్య మవినాభావయోగతః॥ దేహం ప్రాణేన సంస్థాప్య ప్రాణం లింగేన నిక్షిపేత్।ప్రాణేన నిక్షిపేల్లింగం పృథగ్భావం న కారయేత్। లింగయుక్త తనుప్రాణం లింగజీవంతు జీవనం। లింగతత్త్వ పరిజ్ఞానం ప్రాణలింగస్థలం భవేత్।వాయోః ప్రాణగుణాః నాస్తి లింగేప్రాణస్సమాహితః। క్షుత్పిపాసో భయం నాస్తి ప్రాణలింగస్థలం భవేత్। ప్రాణాయస్యవిలీయంతే కరణానాన్యాని శంకరే। మాహాత్మ్యం లింగసంబంధనైవ కేవలభేదకృత్।యత్ప్రాణ స్థాప్య తే లింగం।తత్ప్రాణేష్వప్రతిష్ఠితం। ప్రాణలింగేన

శిరస్సునందుగాని, కంఠమునందుగాని, భుజమునందు గాని, హస్తమునందు గాని, హృదయమునందుగాని, నాభియందుగాని, ధరించవచ్చును. ఈవిషయము స్కాందమునందు గూడ వచింపఁబడినది.

లింగమును వస్త్రముచే జుట్టి శివభక్తులు హస్తము నందుగాని, కంఠమునందు గాని, కక్షమునందుగాని; వక్షస్థలము నందుగాని, శిరస్థలము నందుగాని, లింగమును ధరించవచ్చును. కాని. ప్రమాదమువల్లనైనను, నాభికి క్రిందిభాగమున లింగమును ధరింప గూడదు

ప్రాణలింగ మహిమ.

ఏదినమున గురువు దీక్షనొసగి లింగమునొసగు చున్న వాడో అదిమొదలు ప్రాణలింగములకు అవినాభావ సంబంధము గలిగి లింగైక్యుఁడయి యుండును.

దేహమునకు ప్రాణమాధారము. అనగా ప్రాణముపోయినచో యాతుచ్ఛ శరీరమెట్టుల యుంచుటకు తగనిదో, అటులనే లింగము పోయినచో ప్రాణము కూడ నిలుపుకొనుట తగినదికాదు.

లింగతత్త్వము తెలుసుకొనుటయు, లింగ జీవమే జీవముగా గలిగియుండుటయు లింగ

సాయుజ్యం ప్రాణలింగ మితి స్మృతం । ప్రాణేన ప్రాణనిర్దేశః ప్రాణభావం పరిత్యజేత్ । ప్రాణేలింగం ప్రతిష్ఠాప్య । భేద భావ మచింతయేత్ । అసంస్కారిచ యత్ప్రాణం తత్ప్రాణం జడమేవచ । సంస్కార లింగ నిర్దేశం । లింగప్రాణం వినిర్దిశేత్ । ప్రాణశబ్దం పరిత్యజ్య లింగ శబ్దం ప్రతిష్ఠితం । లింగనిర్దేశకే తత్ర లింగప్రాణ మితి స్మృతం। ప్రాణంలింగే ప్రదాతా యః । తత్ప్రాణో యత్ర వర్తతే । తత్ర భేదం న జానాతి సోపి లింగం నపూజయేత్ । నిర్దేశః ప్రాణలింగేచ ఇష్టలింగం నపశ్యతి । లింగద్వయేచ యే మూఢాః లింగభేదం నచింతయేత్ । సాహిత్యం ప్రాణలింగస్య లింగసంకర మేవచ। ప్రసాద సంకరంచైవా గణ

మును ధరించిన శరీర ప్రాణములు గలిసియుండుటయే ప్రాణలింగ స్థలమన బడును.

ఎచ్చట వాయువే ప్రాణముగా పిలువబడక లింగము ప్రాణముగా భావింప బడుచున్నదో ఎచ్చట పుణ్యపాపములు రెండునులేవో అదియే ప్రాణలింగ స్థలమని చెప్ప బడును.

ఎప్పుడు ప్రాణము పరమాత్మయగు శంకరుని యందు లీనమగుచున్నదో, అపుడు లింగాంగసాహిత్యము గుదురును. లింగమునకును ప్రాణమునకును నభేదము.

ఏలింగము ప్రాణమునందు స్థాపింపబడు చున్నదో, ఆలింగమే ప్రాణములందు ప్రతిష్ఠింప బడినది. ప్రాణముతోగల సాయుజ్యమే ప్రాణలింగ మనబడు చున్నది.

ప్రాణ శబ్దమునంటుగల ప్రాణభావము విడువ దగినది. ప్రాణము నందెపుడు లింగము ప్రతిష్ఠింపబడు చున్నదో అప్పటినుండి ప్రాణ లింగములకు భేదమున్నదని తలంచుట తప్పు.

ఎవనిప్రాణమైతే శివదీక్షచే సంస్కరింప బడదో, వానిప్రాణము జడమే యగును. ఎవని ప్రాణము సంస్కరింప బడునో అతని ప్రాణము లింగ ప్రాణమని వ్యవహరింప దగును.

ప్రాణశబ్దమును విడిచి లింగశబ్దమెప్పుడు ప్రతిష్ఠింప బడుచున్నదో, అపుడు లింగ ప్రాణమని నుడువబడినది. ఏమహాను భావుడు లింగమునందు ప్రాణము నిడు చున్నా

త్వేన ప్రపూజయేత్। ప్రాణలింగ సమాయుక్తః పరపంక్తేన యశ్చ రేత్। లింగయుక్త ముదాసీనం భుంజీయాత్ కిల్బిషం హితత్। ప్రాణలింగం పరిత్యజ్య యోన్యలింగ ముపాసతే। తే నరా నరకం యాంతి యావచ్చంద్ర దివాకరౌ। ప్రాణలింగే త్వవిశ్వాసః తీర్థలింగంతు విశ్వసేత్। సంకరో యది లింగానాం గణత్వే నైవ యుజ్యతే। లింగబాహ్యాశ్చ జీవిచ ప్రతిలింగ ప్రసాదకాః భుంజీత క్రిమికీటంచ జాయతే మలజన్మని। కీర్త యేత్ప్రాణలింగంచ అన్యలింగం న కీర్తయేత్। అన్యలింగాభి మానీతు ప్రాణలింగం న పూజయేత్। ప్రాణలింగ సమాయుక్తో నోపవాసాదికం చరేత్। మోహాద్యద్యాచరే త్తస్య ప్రత్యవాయో మహాన్ భవేత్॥

డో, ఆప్రాణ మెచట యుండనో ఆభేదమును గుర్తెరుగనివారు లింగపూజచేయ నేరరు.

నిర్దేశించ బడిన ప్రాణమును ఇష్టలింగమును గాంచి యెవరు పూజింతురో, లింగద్వయమును దెలిసి తమ జ్ఞానముచే నెవరు అనన్యులై ప్రవర్తించుచున్నారో అట్టివారు నలింగభేదము తలంచ గూడదు.

ప్రాణలింగ సాహిత్యము గలవారికి- లింగసాంకర్యమును-ప్రసాదసాంకర్యమును- ఇతరపూజలును తగవు.

ప్రాణలింగాంగియు స్వేచ్ఛగా సంచరించగూడదు. సంచరించినచో, పాపముకలుగును.

ఎవరు ప్రాణలింగోపాసనను బరిత్యజించి అన్య లింగము నుపాసించుదురో, సూర్యచంద్రాదులున్నంత వరకువారు నరకమును బొందుదురు.

గురువుచే తనకొసగ బడినప్రాణలింగమందు, అవిశ్వాసమును- తీర్థలింగమునందు- అనగా క్షేత్రములందుగల లింగముల యందు విశ్వాసమును బనికిరదు.

లింగములేక జీవించువారు, అనగా ఇష్టలింగధారుల కంటెనితరులు ప్రతిలింగ ప్రసాదమును భుజించవలయును. అట్టివారు మలజన్మమందు క్రిమికీటములై పుట్టుచున్నారు.

చేసినచో ప్రాణలింగస్తుతియే చేయ వలయును గాని, తదితరము పనికిరాదు. ఇతర లింగముల నుతించుటయేగాక పూజకూడ పనికిరానేరదు.

ప్రాణలింగధారికి ఉపవాసము- తీర్థక్షేత్ర సందర్శనము పనికి రాదు. మోహాము వలన నాచరించిన దోషము సంభవించును.

ప్రాణలింగాపరిత్యాగ నియమః

ఉపశ్లో॥ వాతూలతంత్రే॥ ప్రాణత్యాగే భయే ప్రాప్తే చోరైర్భూతహతే జలే। అపమృత్యౌ ప్రమాదేచ ప్రాణలింగం నవర్జయేత్ ॥ వీరశైవక్రమం ప్రోక్తం ప్రాయశ్చిత్తవివర్జితం। గురుణా దత్తలింగం తు సావధానేన ధారయేత్। ప్రమాదాత్ పతితే లింగే ప్రాణానపి పరిత్యజేత్ ॥

పాణిలింగ పరిత్యాగదోషః.

పతితే పాణిలింగే యః ప్రాణం ధత్తే నరాధమః। సచండాల ఇతి జ్ఞేయః శివద్రోహీ నతం స్పృశేత్। ప్రాణలింగే నిజేచ్ఛిన్నే లింగప్రాణో గమిష్యతి। పరోక్షే ప్రాణ సంస్థిత్వా రౌరవం నరకం వ్రజేత్ ॥ తథా స్కాందే॥ హస్తసింహాసనే లింగమప్రమాదేన ధారయేత్। ప్రమా

ఎప్పుడు లింగమును వదల గూడదు.

ప్రాణము పోవునపుడును సంభవించినను, చోరభయము కలిగినను, భూతములచే నావరించబడినను, జలము వచ్చినను, అజాగ్రత్త కల్గినను, జాగ్రత లేక పైనను, ప్రాణలింగమును ఎట్టి విపత్తులు సంప్రాప్తించినను విడువగూడదు.

ప్రాణలింగ పరిత్యాగము వలన గలుగు దోషము.

వాతూలాగమము నందిట్టులగలదు. ప్రాయశ్చిత్త రహితమైన వీరశైవ క్రమ మిట్టుల వచింపబడినది. గురువుచే నొసగబడిన లింగమును సావధానముగా ధరించవలెను. ప్రమాదము వల్లను లింగము పోయినచో ప్రాణములను పరిత్యజించ వలయును.

ప్రాణలింగము పోయినప్పటికిని, ఎవడు ప్రాణములను ధరించుచున్నాడో వాడు నరాధముడు. అందును చండాలుడని తెలియ వలయును. శివద్రోహిగనుక అట్టివానిని స్పృశించ గూడదు. ప్రాణలింగముతో తెగిపోయిన సంబంధముగల లింగప్రాణము వెడలి పోవును. పరోక్షమున ప్రాణముండుటచే రౌరవ నరకమును లింగము పోయిన వారు పొందుదురు.

స్కాందము నందిట్టుల వచింప బడినది. హస్త సింహాసనమున లింగమును జాగ్రత్తగా ధరించ వలయును. లింగము పోయినచో ప్రాణములనే వదల వలయును.

దాశ్రితే లింగే। సహప్రాణాన్ పరిత్యజేత్ ॥ ఇతి ॥ తతైవ హస్తాంబుజ పీఠమధ్యే నిధాయ లింగం పరమాత్మ చిహ్నం । సమర్చయేద్దైక ధియోపచారై ర్నరస్తు బాహ్యాంతర భేదభిన్నైః । గురుప్రసాదాద్ధి గతేష్టలింగం సంపూజయంతం స్వకరాబ్జపీఠే । మదాన్యభక్త్యా వివిధోపచారై ర్నరస్తమాలోక్య విముక్తి మేతి ॥ తస్మాల్లింగాంగ సంబంధినిత్య నైమిత్తి కాశ్రియం । సంస్కృత్య గురుణా దత్తమిష్టలింగ మతంద్రితః నిత్యం స్వవామ హస్తాబ్జే సావధానేన పూజయేత్ । ఇతి పరమ రహస్యం సర్వవేదాంతసారం। సకల సురమునీంద్రై రాదృతంభక్తి మద్భిః । కథిత మఖిలదుఃఖధ్వంసనం తుభ్యమేత త్త్వమపి కథితమార్గం ప్రాణలింగం భజస్వ ॥

సూతః॥ ఇతీరితంశంభుముఖారవిందా దాకర్ణ్య తం ప్రాణశివైక్య ధర్మం ॥ స్కందో భవద్భక్తి సుధాంబురాశౌ। మగ్నో ముదా బాష్ప పరీతనేత్రః ॥ లబ్ధసంజ్ఞో మహాయోగ భక్త్యాపరవశో గుహః । కృత్వా

పరమాత్మ చిహ్నమయిన యాలింగమును హస్తకమల మధ్యమందుంచి కొనిబాహ్యాంతర భేదములతో గూడిన పూజోపచారాదులచే ఐక్య బుద్ధిచే పూజించ వలెను.

గురుప్రసాదము వలన వచ్చిన యిష్టలింగమును తనకరపీఠమున భక్తితో, నానావిధోపచారములతో పూజించు మహాత్ముల జూచిన వెంటనే మానవులు తమ పాపములు నశించి ముక్తి నొందుదురు.

కావున లింగాంగ సంబంధముగల ప్రాణలింగధారియగు మహాత్ముడు నిత్యనైమిత్తిక కర్మల నాచరించుచు, గురువు సంస్కరించి యొసంగిన లింగమును తనయెడమ చేతి యందుంచుకొని సావధానముతో పూజించ వలయును.

ఓకుమారా ! ఇదిపరమ రహస్యము. సర్వవేదాంతముల సారము. దేవతలు- మునులు- దీనినాదరించిరి. అఖిల దుఃఖములనశింపఁజేయునది. సేవచించినటుల ప్రాణలింగమును సేవించుము, అని ఈవిధముగ శివుని ముఖారవిందము నుండి వచింప బడిన ప్రాణ శివైక్య ధర్మమును విన్న కుమారస్వామి భక్తి సాగరమున మునిగినవాడై ఆనందబాష్పములతో

ర్థోస్మి కృతార్థోస్మీత్యుక్త్వా శంభునా సహ। యూయం భాగ్యవతాం శ్రేష్ఠసర్వధర్మోత్త మోత్తమం। స్థాపయధ్వం మహాధర్మం వీరశైవం మునీశ్వరాః। అతః॥ శిష్యస్తు దక్షిణాం దద్యాత్ గురవే ధర్మరూపిణే। ప్రణమ్యదండవద్భూమౌ విష్టమంత్రేణ చార్చయేత్। గురోః శ్రీపాదపద్మంచ గంధపుష్పాక్షతాదిభిః। శరీరం ప్రాణమర్థంచ యద్యస్మిన్ఘటవర్తతే।సర్వంమయార్పితంతాతరక్ష రక్షశివాత్మక। ఉక్త్వాచయాం క్షమస్వేతి ప్రసాదం ధారయేచ్ఛుచిః। శివభక్తాన్ మహాశాంతాన్ భోజయేత్తత్ర ఋత్విజాం। దక్షిణాంచతతో దద్యాత్తాంబూలం తదనంతరం। ఏవం దీక్షా వీరశైవ విశేష ఇతి గీయతే॥ ముముక్షోర్మోక్షసిద్ధ్యర్థం వేదాగమ నిదర్శితం॥

వీరశైవభేదః.

అతి వీరశైవ భేద మాహ॥ సామాన్యవిశేష నిరాధార ఇతి॥ తత్రిభస్మ త్రిపుండ్రశివలింగ ధారణమితి వీర సామాన్యం। అత్యాశ్రి

వేడలుచుండ, అంద్రీ కృతార్థుడనైతిని, కృతార్థుడనైతిని, అని శివునితో వచించెను. కావున ఓమహాత్ములారా! సర్వధర్మోత్తమ మయిన వీరశైవ ధర్మమును నవలంబించి, తిరింపుడు. అనిమునులకు నూతుడు వచించెను.

శిష్యుడు దక్షిణనొసగి సాష్టాంగ దండప్రణామము చేసి ఇష్ట మంత్రములచే గురు పాదపద్మముల గంధపుష్పాక్షతాదులచే పూజించవలెను. శరీరము- అర్థము- ప్రాణము అనగాతనుమనోధనములు గురుని కర్పించ వలెను.

ఓమహేశా! నేనర్పించినది యంతియు గ్రహించి నాయందలి లోపములను క్షమింపుము అని ప్రార్థించ వలయును. శివభక్తులకు భోజనమిడ వలయును. తరువాతదక్షిణ తాంబూలాదుల నొసగ వలెను. ముముక్షువులమోక్షసిద్ధికై వేదాగమము లందిది ఋత్విక్కులకుజెప్పఁ బడినది.

ఇఁకమీఁద వీరశైవ భేదములను వచింపు చున్నాడు,

వీరశైవభేద నిరూపణము,

సామాన్యము- విశేషము- నిరాభారమని మూడు విధములు.

భస్మత్రిపుండ్ర శివలింగధారణములు గలిగి యుండుట సామాన్యవీరశైవము.

మ శివయోగః నిరాధార ఉచ్యతే । షడధ్వసంస్కార దీక్షా వీరవిశేష ఇతి త్రివిధ ప్రకారః । ఆగమేషు ప్రతిపాదితం తథాహ॥ బింబాగమే ॥
వీరశైవ శబ్దనిర్వచన పూర్వక ముక్తమేవహి ॥

విశేషేణచయధ్యానం శైవం సర్వేషు వర్త్మసు। వీరశైవం సవిజ్ఞేయం తస్య భేదాస్త్రిధా మతా। సామాన్యసంజ్ఞయా చైకం విశేషాఖ్యో ద్వితీయకం । నిరాధారస్తృతీయం స్యాత్ తేషాం లక్షణ ముచ్యతే ।

తత్రాదౌ సామాన్య వీరశైవ లక్షణ మాహ। శిరసి యోగభక్తి నిపాతనాత్ దీక్షాభేదే వ్యన్యతమదీక్షయా భస్మ ధారణాత్ । మూర్ధ్ని కంఠే భుజే హస్తే త్వాది నాభౌ హృదంతరే। సంస్కృత్య గురుదత్తస్య స్వేష్టలింగస్య ధారణాత్ ॥

అతః వీరవిశేషలక్షణ మాహ । వేధాదీక్షా విశేషేణ శివలిం

వీరసామాన్య లక్షణములుగాక షడధ్వ సంస్కారాది దీక్షా విశేషములు గలిగి యుండుట వీరవిశేషమనబడును.

ఈలక్షణములుగాక అత్యాశ్రమ శివయోగలక్షణము గలిగి యుండుట నిరాధార మని చెప్పఁబడును.

ఈమూడువిధములు- ఆగమమునందు ప్రతి పాదింప బడినవి. బింబాగమ మిట్లుల నుడువుచున్నది.

అన్ని శైవములలో వీరశైవము గొప్పది. ఆవీరశైవము సామాన్యమని- విశేషమని నిరాధారమని మూడువిధములు.

హస్తమస్తక సంయోగమున దీక్షలలో నొకదీక్షచే భస్మము ధరింపఁ జేసి శిరస్సునందుగాని, కంఠమునందుగాని, భుజమునందుగాని, హస్తమునందుగాని హృదయమునందుగాని, నాభియందుగాని, హృదంతరమునందుగాని, సంస్కరించి గురువుచే నొసంగినస్వేష్టలింగమును ధరించుటయే సామాన్య వీరశైవలక్షణము.

వేధాదీక్షావిశేషమువలన, పాశనాశనమువలనను, తత్త్వాధ్వపరిశోధనవలనను, ప్రాణలింగోదయమునను, చక్రభేదనము వలన శివగురువుల కవినాభావము వలనను అత్యంతగ్ర

గస్య ధారణాత్। పాశవ్యపోహనాత్తత్త్వ శోధనా దధ్వశోధనాత్। ప్రాణలింగోదయా చ్చక్రభేదనా చ్ఛివభావతః। శివగుర్వవినాభావాదన్యదర్శన వర్జనాత్॥

అతః నిరాభార లక్షణమాహ॥ సంసార సౌఖ్యసంత్యాగా చ్ఛివేసంలీనచిత్తతః।కులశీలార్థజాత్యాదిపాశవిచ్ఛేదనాత్తతః। కంథాది ముద్రావహనాత్। శివతీర్థపరిగ్రహాత్। నిజభక్త నికాయేషు స్వప్రసాదప్రదానతః। శివయోగసమాభ్యాసాత్। నిరాభారోభిగమ్యత॥ఇతి॥

తథాచ వాతూలాద్యాగమేషు అయమే వార్థః ప్రతిపాదితః। అలం విస్తరేణ॥

ఇతి శ్రీగురు చెన్న వీరసారాధ్య పాదారవింద పుష్పంధయహృదయ ఘంటనామార్య వర్య విరచితే శ్రీశివజ్ఞాన శేఖరే దీక్షా నిరూపణం నామ షష్ఠ ప్రకరణం సమాప్తం॥

నమును వకిలిపెట్టుట వలనను గలిగెడి యేవిశేష సంస్కారమైతే గలదో, ఆట్టివిశేష సంస్కారము నొందుటయే విశేష వీరశైవమనబడును.

సంసార సౌఖ్యమును విడిచి శివుని యందులీనమైన మనస్సుగలిగి కులజాత్యాది భేదమును విడిచి పాశవిముక్తుడై కంథా-కమండలు- మొదలగు ముద్రలను ధరించి స్వభక్తులయందు శివతీర్థమొసంగుట వలనను, శివప్రసాదమిచ్చుట వలనను శివకథాసంభాషణముల వల్లను కాలమును వెళ్ళించుటయే నిరాభార వీర శైవమని వచింపబడును.

ఈయర్థమే వాతూలము మొదలుగాగల యాగమముల యందు చెప్పబడినది. కావున నచ్చట దానిని చూడవలయును. గ్రంథవిస్తరభీతి వలన ప్రస్తుత ముపసంహరించు చుంటిని.

ఇది శ్రీగురుచెన్న వీరసారాధ్యులవారి శిష్యుడగు ఘంటనామార్య వర్యునిచే రచింపబడినశివజ్ఞాన శేఖరమున శివదీక్షావిధి యను పేరుగల నారవ ప్రకరణము ముగిసెను.

శక్తిపాతము.

శక్తిపాతమును గూర్చి పలువురు పలువిధములుగ నభిప్రాయములు గలిగి యున్నారు. కొందరు మెస్మరిజ మనిరి. మరికొందరు శిష్యుని యందుగల దుష్టశక్తిని దూరము చేయుట యనిరి. వేఱొకకొందఱు వీక్షణదీక్షయనిరి. కాని ఈగ్రంథకర్త యభిప్రాయము పై యభిప్రాయములతో నేకీభవించలేదు. సంగ్రహముగ ఆవిషయము వచింతును.

శక్తి యననేమి?

ఇది మానవుల పీడించు కొన్ని ప్రాపంచిక శక్తిసమూహములలో నొకటి కాదు. మరేమన, పరశివుని యందు అభిన్నమై అవగా కలిసియుండినదియే శక్తి యనబడును. ఇది అగ్నియం దుష్ణశక్తి యెటుల నున్నదో, చంద్రుని యందు చంద్రిక యెటుల గలదో, అటులనే శివుని యందు దవినాభావమున నుండును.

శక్తివలన ప్రయోజనమేమి?

శివుని యందున్న చిచ్ఛక్తి పరశివునిచే ప్రేరేపింపబడి జీవుల యందు జ్ఞానరూపిణియై ప్రవేశించుటయే శక్తిపాతమనబడును.

శక్తిపాతమెప్పుడు గలుగును?

ఎప్పుడు పూర్వకర్మ నశేషముగా నశించునో, ఎప్పుడనేక జన్మలనుండి కర్మానుభవముగలిగి యుండునో, అనాది మలమెప్పుడు క్షీణించునో, అప్పుడుగాని శివుడు అనుగ్రహించి తనయందున్న పరాశక్తిని ప్రేరేపింపడు. అప్పుడుగాని కరుణాశాలియగు నా శక్తి, జ్ఞానరూపిణియై నిర్మలమై శిష్యుని యాత్మయందు స్వయముగ ప్రవేశింపనేరదు.

జీవుల యందు శక్తిపాతము గలిగినటుల నెటుల నూహించవలెను.

ఎవరికి త్రికరణశుద్ధిగ శివుని యందు భక్తియు - శైవగ్రంథములందు విశ్వాసము సంసారమునందు విరక్తి గురునందు భక్తి శివుని గన గోరవలెనను ననురాగము గలుగునో వారికి శక్తిపాతము గలిగినటుల నూహించవలెను.

దీనివలన గలుగులాభమేమి?

ఈశక్తిపాతము గలిగినప్పుడు గాని, పవిత్రమైన శివదీక్షను దనను బరీక్షించియైనా

తోగల గురువు దగ్గరకు జనవలెనను ప్రయత్నము గలుగ నేరదు. గురువునకు శిష్యుని యందు గారుణ్యము నపుడుగాని గలుగ నేరదు.

గురువన నెవరు?

గురువు శివుడేగాని, మానవుడు గాదు. అందుకు ప్రమాణముల నేకములు గలవు. శివుడు గురురూపమున వచ్చి తత్త్వమును బోధించనిచో, నెరెవ్వరు చెప్పగలరు? శివుడే తాను గురురూపమున నవతరింతునని పలికెను.

గురునిరూపణము.

నిగమాగమాది శాస్త్రజ్ఞానము కలిగి క్రోధము- మదాపేక్ష- అసూయాదులులేక శమదమాది సద్గుణములు గలవాడే గురువు. గురుభేదములు "శైవసిద్ధాంత దర్శిని"లో జూడ గోరెదను.

శిష్యనిరూపణము

వినయాది సద్గుణములుగలిగి గురువునాజ్ఞను పాలించు వాడుగా నుండవలెను.

శిష్యపరీక్ష.

శిష్యుని గురువు మూడుమాసములుగాని యారుమాసములుగాని సంవత్సరముగాని పరీక్షించవలెను.

గురూపసదనము.

గురువువద్దకు శిష్యుడు జని సంసార సాగరమునుండి తనకు దీక్షనొసగి తరింపజేయవలయునని యాతనికి శరణుజేసి ప్రార్థించ వలెను.

దీక్షయన నేమి?

మలత్రయమును నశింప జేయునదియు శివసంబంధము గలుగజేయునదియు నేదిగలదో, అదియే దీక్ష యనబడును.

దీక్షా భేదము.

దీక్షలందనేక భేదములు గలవు. గాని యన్నిటికంటెను నుత్తమమైనది శాంభవదీక్ష. ఇయ్యది సాధారదీక్షయని- నిరాధారదీక్షయని రెండువిధములు. సాక్షాత్తుగా శివుడు ప్రసన్నుడై దీక్షయిచ్చినచో నిరాధారదీక్షయనియు- గురుస్వరూపమున నొసగుచో సాధారదీక్షయనియు వచింపబడును.

దీక్షాకాలము.

జ్యోతిష మాధవీయమందిట్లు గలదు.

శ్లో. రేవత్యాం త్రీణి పూర్వాణి మఘా జ్యేష్ఠా తథైవచ।
ఏతేషు ఋక్షేషు ప్రశస్తాస్యుః సర్వథా లింగధారణే।
మిత్రరౌద్రశశిహస్తత్వాష్ట్రపుష్యాదిత్యసార్పవారుణభక్షతారకాః।
ఇందు సౌమ్య గురుశుక్రవాసరాః లింగధారణవిధాసుసమ్మతాః॥
విష్ణుమిత్రశశివాసవచిత్రా దిత్యవాహమరుదార్ద్రసుభేషు।
జీవచంద్ర బుధ భార్గవవారే లింగధారణ ముశంతి మునీంద్రాః॥
శరత్కాలేపి జ్యేష్ఠాయాం వైశాఖే ఫాల్గునేతథా।
మార్గశీర్షేపి మాఘేచ చైత్రే శ్రావణకే తథా।
శుక్లపక్షే ప్రశస్తంస్యాత్కృష్ణేతు యదిపంచమీ।
చతుర్థీ నవమీ షష్ఠీ చాష్టమీచ చతుర్దశీ।
పూర్ణ మాస్యమాచతిథయః నిందితా లింగధారణే।
రోహిణీ మఘ రేవత్యః హస్తమిచ పునర్వసు।
మృగశీర్షం పుష్య మూలే ఉత్తరాషాఢ కోత్తరే।
అనూరాధాచ ఏతేషు లింగధారణముత్తమం।
చరరాశ్యాం నకస్యాపి కర్తవ్యం లింగధారణం॥

లింగధారణకు- చైత్ర వైశాఖ జ్యేష్ఠ శ్రావణ ఆశ్వీజ కార్తీక మార్గశిర మాఘ ఫాల్గుణ మాసములు మంచివి. చైత్ర జ్యేష్ఠమాసములు కూడవని యొకగ్రంథకారుని మతము.

చవితి షష్ఠి అష్టమి నవమి చతుర్దశి పూర్ణిమ అమావాస్యలు- కూడవు. కృష్ణ పక్షమందలి పంచమి మాత్రము పనికివచ్చును. శుక్ల పక్షము ఉత్తరాయణము శ్రేష్ఠములు. సోమ బుధ గురు శుక్రవారము లుత్తమములు.

అశ్విని- రోహిణి- మృగశిర- ఆర్ద్ర పునర్వసు పుష్యమి ఆశ్లేష మఖ ఉత్తర-హస్త స్వాతి అనూరాధ- జ్యేష్ఠ- మూల- ఉత్తరాషాఢ శ్రవణం శతభిషం పూర్వాభాద్ర ఉత్తరాభాద్ర రేవతి యీనక్షత్రములు శుభకరములు. చరరాశియందుఁ గూడదు.

దీక్షావిధి.

శిష్యుడు ప్రాతఃకాలముననే లేచి నిత్యకృత్యములఁ దీర్చుకొని గురువునొద్దకు వచ్చి పూజించి తన తరణోపాయమును జెప్పవలయునని ప్రార్థించఁగా గురువనుగ్రహించి దీక్షనొసఁగవలయును.

మొదటిదినమున కుంభప్రతిష్ఠ జేసి రెండవదినమున ఋత్విక్కులతోఁ గూడ నిత్యకృత్యముల దీర్చుకొని పంచకలశములందు పంచబ్రహ్మదేవతల నాహ్వానించి పూజించి పూర్వోక్తములయిన మంత్రోదకములచే శిష్యుని మూర్ధాభిస్నానము చేయించి శిష్యదేహమును శివదేహముగా జూచి గురు వాతని శిరస్సునందు హస్తముంచి కళావాహనము చేయవలెను.

నాడిబిందుకళల వాయుస్థానములందుంచి షట్చక్రములు షడంగములు షడధ్వలు న్యసించవలెను. పిమ్మట పంచబ్రహ్మల న్యసించవలెను.

పూర్వమందు నధివాసము చేసియున్న లింగమును నచ్చటనుండి తీసి మంత్రంబులచే స్నానము చేయించి కరపీఠమందుంచుకొని ప్రాణప్రతిష్ఠనొనర్చి కళావాహనము మంత్రత్వన్యాస కళాన్యాసాదులు చేసి మంత్రోపదేశము చేసి శివలింగమును శిష్యునికి గట్టవలయును.

ప్రాణలింగ మహిమ.

లింగమహిమ జగత్తునందు నెల్లరికి దెలిసియే యున్నది. ఇక ప్రాణలింగమహిమ వివరించుట కెవ్వరికి నలవిగాదు. లింగమున ప్రాణము ప్రాణమున లింగము సద్దృష్టిపాత్ర శక్తిపాత్రములతో స్థాపింపబడినది. ప్రాణలింగధారణగల వారికి నితరపూజాదులు తగవు. దేవతాంతర ప్రసాదములు పనికిరావు. ప్రసాదోదక సాంకర్యము కూడదు. తీర్థక్షేత్రాదిసేవలు పనికిరావు.

ప్రాణలింగము నెన్నడు విడువగూడదు. ప్రాణలింగము పోయినచో ప్రాణములనే విడువవలయును. "కుమారా! ఈ రహస్యము నచింతిత దేశములందు వ్యాపింపజేయు"మని శివుండు కుమారస్వామికి వచించెను. కావున ప్రాణలింగధారులు శివలింగములను శ్రద్ధగా జూచుకొనుచు భక్తితో బూజించి తరించనోపుదురు. వీరశైవభేదములు గూర్చి 3వ సంపుటములో విపులముగా వ్రాయబడును.

సంభవ కాండము సంస్కృతము.

అష్టాదశ పురాణములలో స్కాందమహాపురాణము గొప్పది. ఆ స్కాందమహాపురాణ మారుసంహితలుగా గలదు. మూడవ సంహిత యగు శంకర సంహిత పూర్వోత్తర భాగమున రెండు విధములు. పూర్వ భాగమునకే శివరహస్య ఖండమని పేరు. ఆ శివరహస్యఖండము 7 కాండలుగా గిలదు. అందులో నీసంభవకాండయే మొదటి కాండము. ఇందుఁ గుమారోత్పత్తి తారకాసుర సంహారము వర్ణింపఁ బడినది. పురాణ ప్రాశస్త్యమును గూర్చిన గొప్ప పీఠికయుఁ గలదు.

వెల. 3-8-0

సంభవకాండ

ఇది వచనకావ్యము. స్కాందమహా పురాణాంతర్గతము. ఇందుఁ బార్వతీ పరమేశ్వరుల వివాహము మన్మథదహనము కుమారోత్పత్తి తారకాసుర సంహారము మొదలగు విషయములు గలవు. సులభ శైలి. శివభక్తులకిది కొంగుబంగారము.

వెల. 1-4-0

ఉపదేశ కా

ఇది బాలసరస్వతీ బిరుదాంకి
చే రచింపఁ బడిన పద్యకావ్యము. శివర
రుద్రాక్ష పంచాక్షరీ మహిమలును శివ
శివపుణ్యా మొనర్చు వారనుభవించు భ
లందఱు శివలింగపూజ వలననే తమ
లు శివపూజాఫలము శివతత్త్వము వె
నేకము లిందుఁ గలవు. ఒకసారి గ్రం
గ్రంథమును వదలఁ జాలఁడు. శివ

శైవ ప్రచారిణీ పక్ష పత్రిక.

ఇది, ప్రతి పక్షమునను బ్రకటింపఁ బడును. ఇందు విద్వాంసులచే వ్రాయఁబడు చరిత్రాంశములు- నీతి బోధకములగు కథలు- ఆరోగ్యదాయకములగు వైద్య విధానములు- మతధర్మములు- వ్యవసాయ రీతులు- స్వదేశ విదేశ వృత్తాంతములు- వేయేల! సర్వ విషయములు ప్రకటింపఁబడును.

ప.క్ష పత్రిక చందా సం॥ రు. 2-0-0

గ్రంథమాల చందాదారులకు సం॥ రు. 0—8—0 మాత్రమే

శైవ ప్రచారిణీ గ్రంథమాల.

ఇందు- అముద్రితములు- అనుపలబ్ధానములు- ఆనంద ప్రదములునగు, నూరుపుటములకుఁ బైఁబడు నాలుగు శైవగ్రంథరత్నములు మూఁడు మాసముల కొక్కటి చొప్పునఁ బ్రకటింపఁ బడు చుండును.

వివార...

చందా ... ప్రకటింపఁ బడిన గ్రంథము

శక్తి పాత్రములతో స్థాపింపబడెను. ప్రాణలింగధా...

మతాంతర ప్రసాదములుపనికి రావు. ప్రసాదోదక ...ను.

వలు పనికి రావు.

ప్రాణలింగము నెన్నడు మరవగూడ...

నేవిడువవలయును. "కుమారా! ఏకోహ స్యమునచి...

శివుండు కుమారస్వామికి వచించెను. కావున ప్ర...

గా జూచుకొనుచు భక్తితో బూజించి తరించన...

సంపుటములలో విపులముగా వ్రాయఁబడును.

చందా సం॥ రు. 4-0-0

...సహా సం॥ రు. 4-8-0

...యువారు,

...రిణీ- వరంగల్.

...ియవలెను.